
Col. (r.) ION POBIRCI

Cpt. IOAN CRISTIAN POBIRCI

JANDARMERIA BIHOREANĂ

EDITURA TIPO MC, ORADEA, 2005

Col.r. Ion POBIRCI, Cpt. Ioan Cristian POBIRCI

Col. (r.) ION POBIRCI

Cpt. IOAN CRISTIAN POBIRCI

JANDARMERIA BIHOREANĂ

EDITURA

ORADEA

2005

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ION POBIRCI, IOAN CRISTIAN POBIRCI, *Jandarmeria
bihoreană*,

Oradea : Editura **Tipo MC**, 2005

ISBN 973-86526-9-3

Copyright © 2005, Editura **TIPO MC**, ORADEA

NOTĂ ASUPRA LUCRĂRII

Este binecunoscut faptul că orice societate umană are ca preocupare principală ordinea și liniștea membrilor săi. Societate înseamnă cel puțin doi membri și drept urmare trebuie respectate norme și reguli care să nu atingă interesele acestora, dar cum oamenii sunt subiectivi prin naștere, nu toți respectă aceste norme morale și juridice, de aceea s-a și simțit nevoia existenței unor instituții și forțe care să vegheze la respectarea lor.

Istoria forțelor de ordine, din țara noastră, se caracterizează prin aceea că au existat permanent în toate cele trei provincii românești sub denumiri diferite (curteni, dorobanți, slujitori, miliții, jandarmi etc.), dar cu atribuțiuni asemănătoare.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, odată cu dezvoltarea forțelor de producție, o preocupare principală a tuturor conducătorilor vremii a constituit-o crearea și perfecționarea forțelor de ordine. Începând cu anul 1850, în toate cele trei provincii românești, a avut loc reorganizarea și așezarea pe criterii moderne a instituțiilor cu atribuții în direcția

asigurării și menținerii ordinii publice. În Muntenia, la 30 iunie 1850, a fost promulgată „Legiuirea pentru reorganizarea dorobanților satelor”, în Moldova domnitorul Grigore Ghica aproba printr-un „ofis”, la 3 aprilie 1850, „Legiuirea pentru reforma Corpului slujitorilor în Corp de jandarmi”, după „pilda altor staturi,” ca fiind „un corp din cele mai alese, cu sarcina de priveghere a siguranței publice, ținerea unei bune rânduieli și îndeplinirea legilor...”, iar în Transilvania legea de organizare a Jandarmeriei s-a făcut pe baza ordonanței nr. 35, din 25 aprilie 1850.

Un moment important în reorganizarea și dezvoltarea Jandarmeriei Române l-a avut domnitorul Alexandru Ioan Cuza, care după unirea Moldovei cu Muntenia, la 24 ianuarie 1859, a pus bazele unei armate moderne și a luat măsuri de întărire a forțelor de ordine, înființând „Legionul de Jandarmi”, care era un corp militar mai numeros și mai bine organizat. Anul 1893 a adus importante transformări în ceea ce privește instituția Jandarmeriei în România, fiind promulgată Legea privind organizarea Jandarmeriei rurale, prin care

aceasta a devenit instituție de sine stătătoare, cu atribuțiuni și sarcini precise în cadrul statului. După unirea Transilvaniei cu România, la 1 Decembrie 1918, legea referitoare la organizarea Jandarmeriei în România s-a extins și asupra provinciilor reunite cu patria mamă, astfel iau ființă primele formațiuni românești de jandarmi, printre care și compania de jandarmi Oradea Mare, la 1 aprilie 1919, mai întâi cu sediul la Cluj, Oradea nefiind încă eliberată, iar în decembrie, același an, s-a mai înființat o subunitate de jandarmi Beiuș.

Autorii ediției de față au reușit să surprindă bine istoria forțelor de jandarmi bihorene, de la începuturi până în zilele noastre, prezentând organizarea și transformările acestora de-a lungul timpului, în strânsă legătură cu evenimentele interne și externe ale perioadelor respective.

Nu voi prezenta transformările prin care au trecut forțele de jandarmi bihorene, lăsând cititorii să le descopere lecturând lucrarea de față, totuși nu pot să nu relev valențele științifice incontestabile, documentarea făcută de autori și studiul efectuat în cadrul Arhivelor

Naționale București și al Direcției Județene Bihor a Arhivelor Naționale. Lucrarea se articulează prin documente inedite și fotografii care susțin afirmațiile și concluziile autorilor.

Lucrarea este scrisă cu dăruire, pasiune și profesionalism, în spiritul adevărului istoric și surprinde liniile ferme ale profilului ostășesc al jandarmilor. Prin natura atribuțiilor sale, Jandarmeria bihoreană s-a plasat întotdeauna în centrul problemelor de interes general.

Autorii au reușit să scoată în evidență rolul pe care, Jandarmeria bihoreană l-a jucat în apărarea ordinii și liniștii publice, a drepturilor și libertăților cetățenești, a suveranității și integrității ROMÂNIEI!

Felicit, cu toată sinceritatea, pe autori pentru modul sintetic cum au creionat evoluția și activitatea forțelor de jandarmi din Bihor. Cartea de față reprezintă o oglindă, a vieții aspre și riscante a jandarmilor, fapt pentru care o recomand călduros tuturor prietenilor care doresc să ne cunoască.

COMANDANTUL COMANDAMENTULUI
JUDEȚEAN DE JANDARMI BIHOR

Lt.col. Ioan HULUBAN

Aprilie 2005

CUVÂNTUL AUTORILOR

Ca slujitori ai Jandarmeriei Române, în județul Bihor, ne-am gândit că instituția în care ne-am desfășurat și ne desfășurăm activitatea de mulți ani, merită să aibă consemnată o istorie a sa, mai ales că în această parte a țării, imediat după unirea Transilvaniei cu România, au fost înființate formațiuni de jandarmi încă din primele zile de după actul măreț al desăvârșirii Statului Național Unitar Român.

După cum am arătat în lucrarea de față, începând cu 1 aprilie 1919, în Bihor a fost înființată o companie de jandarmi, iar câteva luni mai târziu, în preajma sărbătorilor de iarnă ale aceleiași an, a mai luat ființă la Beiuș încă o companie de jandarmi, iar la Oradea Mare o școală care avea rolul de a pregăti, pentru început, jandarmii Brigăzii IV jandarmi Cluj, iar ulterior începând cu 1922, jandarmii din întreaga România devenind cel mai important centru de instruire a jandarmilor din țară.

Am prezentat evoluția și transformările Jandarmeriei bihorene în strânsă legătură cu schimbările din lume și societatea românească, în concordanță cu structura administrativ - teritorială a județului (comune, plase, județ) cât și activitatea acesteia privind siguranța, ordinea și liniștea cetățenilor și a bunurilor lor.

Am prezentat de asemenea, evoluția și principalele momente din activitatea Jandarmeriei în județul Bihor, modul de pregătire, instruire și aspecte referitoare la culegerea de informații din zona de responsabilitate, în diferite perioade ale istoriei.

Nu am ocolit nici activitatea batalionului de securitate Oradea, de la înființare și până după revoluția din Decembrie

1989, când din nou a fost reînființată Jandarmeria română, în Bihor luând ființă un comandament județean, care în prezent continuă bogata tradiție a unității, îndeplinind misiuni de ordine publică în municipiul Oradea și județ, de sine stătător și împreună cu forțele de poliție, paza și apărarea unor obiective economice de importanță deosebită, stabilite prin hotărâre de guvern, paza sedíilor instanțelor judecătorești și parchetelor, al sedíilor unor bănci comerciale, transportul valorilor și al altor transporturi speciale, cât și misiuni de restabilire la nevoie a ordinii și liniștii publice cât și alte misiuni, la ordin.

Mulțumim, pe această cale, directorului Direcției Județene Bihor a Arhivelor Statului, dl Bujor DULGHĖU, pentru sprijinul acordat, cât și conducerii Comandamentului de Jandarmi Județean Bihor și a ofițerilor din statul major al unității pentru materialele și fotografiile puse la dispoziție.

Sperăm că inițiativa noastră de a scrie o istorie a forțelor de jandarmi bihorene constituie un început și un îndemn la continuarea cercetării activității unității, pentru actualizarea în permanență și îmbogățirea cu noi date a istoriei acestei instituții.

Sperăm, de asemenea, că prezenta lucrare să fie pe placul cititorilor interesați și în consonanță cu așteptările acestora.

AUTORII

CONSIDERAȚII DE ORDIN GENERAL PRIVIND ÎNFIINȚAREA JANDARMERIEI ÎN ROMÂNIA

Istoria forțelor de ordine din România se caracterizează prin faptul că, din totdeauna acestea au existat permanent în toate cele trei Provinciile, având denumiri diferite (curteni, ispravnici, dorobanți, miliții, jandarmi, poliție etc.), dar cu „atribuțiuni” asemănătoare.¹

Informații scrise cu privire la organizarea și „atribuțiunile” forțelor de ordine din România deținem începând cu a doua jumătate a sec. XVIII și începutul sec. XIX, când Mihai Cantacuzino în *Istoria Valahiei* (1775)² arăta că domnitorul Constantin Mavrocordat a desființat slujitorii militari de la căpităniile de județ, i-a îndrituit cu atribuțiuni de jandarmi rurali, perceptori și curieri.

Începând cu anul 1850, în toate cele trei Țări Române apar legi în care întâlnim în mod expres termenul de *jandarm* – termen ce avea rădăcinile în franțuzescul *gens d'armes*, adică *oameni de arme*. Astfel, în Muntenia, la 30 iunie 1850³, în timpul domnitorului Barbu Știrbei, a fost promulgată „Legiuirea pentru reorganizarea dorobanților satelor”, iar în Moldova, domnitorul Grigore Alexandru Ghica a decretat un *ofis* prin care Divanul obștesc a votat la 3 aprilie 1850 *Legiuirea pentru reformarea Corpului slujitorilor în corp de jandarmi* cu sarcina de „a priveghea siguranța publică, ținerea unei bune rânduieli și ducerea la îndeplinire a legilor”.⁴ Acesta a dispus înființarea primului regiment de jandarmi compus

---

¹ Gl. Bg. Cornel Oprean, lt. col. Corneliu Nuț, lt. col. Ion Pobirci, *Jandarmeria ardeleană – tradiție și contemporaneitate*, Editura Dacia, Cluj, 1999, p. 13-15.

² Lucrarea a fost publicată abia în 1806 la Viena.

³ Monitorul Oficial nr. 61 din 27 iulie 1850.

⁴ Gl. Bg. Vasile Mihalache, col. (r.) Ioan P. Suci: *Pagini dintr-o istorie nescrisă*, Editura M.I., București, 1993, p. 23-27. *Enciclopedia României*, vol. I - Istoricului Administrației locale, p. 296-302 și vol. II – Corpurile speciale, p. 704-705.

din 13 companii (ulterior a mai înființat o companie), fiecare având un efectiv cuprins între 100 și 200 de oameni, din care „jumătate călări și jumătate pedestri”, în total 1430.⁵

După *Unirea cea mică* (Moldova cu Muntenia), domnitorul Alexandru Ioan Cuza a organizat pe baze noi ARMATA, incluzând în cadrul oștirii române și acest Corp al jandarmilor, ca ARMĂ APARTE, drept pentru care, a înființat *Legionul de jandarmi*, care era un corp militar mai numeros și mai bine organizat față de cel anterior. El a înlocuit „dorobanții” capitalei cu un escadron de jandarmi pedestri, puși la dispoziția Poliției Capitalei.

„Gendarmeria” era organizată pe companii pedestre și escadroane călări, puse la dispoziția Ministerului Internelor, pentru asigurarea ordinii în țară.⁶ De asemenea, dorobanții călări (câte un escadron pe județ) concureau ca elemente mobile la „ordinea și poliția” în județ.⁷

O importanță deosebită în evoluția Jandarmeriei Române a avut-o promulgarea Legii nr. 210, la 1 septembrie 1893 – *Legea asupra jandarmeriei rurale*, când de la această dată Jandarmeria a devenit în România o instituție de sine stătătoare, cu atribuții și sarcini precise privind siguranța și ordinea publică. Ca ministru de Interne era Vasile Lascăr.

După răscoala țăranilor din 1907, în anul 1908 Corpului de jandarmi, prin modificarea Legii din 1893, i s-a dat un caracter pur militar, iar ca urmare, se înființează câte un post de jandarmi în fiecare comună; atribuțiunile jandarmilor se largesc, se schimbă sistemul de recrutare și se măresc efectivele unităților de jandarmi.

După *Marea Unire* de la 1 Decembrie 1918, legile instituției Jandarmeriei din România (Regat) au fost

---

⁵ *Enciclopedia României*, vol. II - Corpurile speciale, p. 704.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

extinse și asupra Provinciilor reunite cu „patria mamă” fiind înființate regimente, batalioane, companii, secții și posturi de jandarmi pe întreg teritoriul Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei.

ASPECTE PRIVIND INSTITUȚIA JANDARMERIEI ÎN JUDEȚUL BIHOR ÎNTRE ANII 1919-1928

1. Contextul în care au fost înființate primele formațiuni de jandarmi în Ardeal

Nu putem vorbi despre Jandarmeria bihoreană fără să amintim, chiar succint, despre înființarea Jandarmeriei în Transilvania.

Referitor la apariția primelor formațiuni de jandarmi pe teritoriul Transilvaniei, despre organizarea și atribuțiile acestora, putem vorbi abia după Revoluția din 1848-1849, când, pe baza Ordonanței nr. 35 din 25 aprilie 1850, apar date despre repartizarea în acest teritoriu a Regimentului 8 de jandarmi, cu un efectiv de 770 oameni și 192 cai.⁸

În perioada dualismului austro-ungar (1867-1918), Jandarmeria a continuat să funcționeze în baza reglementărilor din perioada absolutismului, până în anul 1881, când a fost reorganizată, păstrându-și competența în mediul rural⁹, aceasta constituind instrumentul principal, alături de poliție, în exercitarea asupririi sociale și naționale a populației românești din Transilvania.

Un rol important în dezarmarea forțelor de jandarmi austro-ungare, l-au avut gărzile naționale din Transilvania, care luaseră ființă la sfârșitul lunii octombrie 1918, având misiunea de a asigura „siguranța și ordinea publică” în această parte a țării suplinind absența în acest teritoriu a forțelor de ordine. Ele au ființat până la 22 decembrie 1918 când sarcinile privind menținerea ordinii pe teritoriul

---

⁸ *Îndrumător în Arhivele Statului, Filiala Cluj, vol. II, București, 1985, p. 529.*

⁹ *Ibidem, p. 530.*

Transilvaniei au fost preluate de poliția și jandarmeria română, nou înființată în această parte a țării.¹⁰

Reamintim că, după 1 Decembrie 1918, legile privind instituția Jandarmeriei din România au fost imediat extinse și asupra provinciilor reunite cu patria mamă, Statul Român revizuindu-și legislația în concordanță cu noile condiții rezultate în urma acestui act.

Se cunoaște faptul că, imediat după Marea Unire, mai precis la 2 decembrie 1918, a fost ales Consiliul Dirigent al Transilvaniei de către Marele Sfat Național, care avea la Departamentul Apărării și Siguranței pe Dr. Ștefan Cicio Pop, format din 15 membri, cu sarcina principală de a conduce destinele acestei provincii românești până la stabilizarea situației, a început imediat organizarea Poliției și Jandarmeriei.

Ca urmare a apelului făcut de acest „guvern provizoriu” al Transilvaniei, la sfârșitul lunii decembrie 1918 s-au prezentat deja primii ofițeri (activi, în rezervă, demobilizați etc.) care au constituit nucleul în jurul căruia s-a început formarea primelor formațiuni de jandarmi în Ardeal și sub scutul trupelor armatei române din vechiul Regat, s-a început înființarea companiilor în județe, succesiv, odată cu înaintarea acestora.¹¹

La Sibiu, s-a desfășurat o conferință la care au participat Iuliu-Maniu – președintele Consiliului Dirigent, dr. Ștefan Cicio Pop, dr. Bianu, dr. Onea, col. Daniel Pop și cpt. Ilguș Daniel, hotărându-se înființarea unei Brigăzi de jandarmi în Transilvania în subordinea căreia să funcționeze trei regimente. Ca delegați ai Marelui Cartier General la conferință, au participat col. Sterea Constantin (cel care la 15 iulie 1919 avea să fie numit la comanda

---

¹⁰ Vasile Tutula: *Gărzile Naționale din Transilvania în Aletheia* nr. 5/1995, p. 26-27 (Revistă scoasă de Universitatea Oradea).

¹¹ Arhivele Naționale Române (A.N.R.) București, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei(în continuare: I.G.J.)*, Istoricul Inspectoratelor de Jandarmi Rurali, p. 2.

acestei brigăzi), mr. Vasiliu Constantin și cpt. Popescu Nasta. Conform hotărârilor luate la conferință, prin Înalt Decretul nr. 1694, la 29 aprilie 1919 a luat ființă cu sediul la Sibiu, Brigada a IV-a jandarmi, constituită inițial din Regimentul 7 jandarmi cu sediul la Cluj și Regimentul 8 jandarmi cu reședința la Brașov; ulterior a mai primit în subordine încă un regiment de jandarmi, cu sediul la Arad. Începând cu de 1 noiembrie 1919, această brigadă de jandarmi și-a mutat reședința la Cluj. Din această brigadă, de la înființare și până în prezent (2004), cu mici perioade de întrerupere, au făcut parte întotdeauna forțele de jandarmi din județul Bihor.

Până în anul 1923 remarcăm faptul că regimul legislativ românesc îmbrăca o coloratură diferită, deoarece în teritoriile recent revenite la patria mamă, a continuat să se aplice legislația fostelor state acaparatoare, cu excepția legilor referitoare la poliție, care încă din primele zile după Unire, au fost unificate pe întreg Teritoriul României Mari. Astfel, a fost aplicată Legea pentru organizarea poliției generale a statului din anul 1903 cu modificările din anii 1905, 1908, 1913 și 1916, iar pe teritoriul rural a fost pusă în aplicare Legea pentru organizarea Jandarmeriei rurale din anul 1918.

Explicația pentru preocuparea încă din primele zile ale Unirii, de realizare a unificării legislației sub raportul măsurilor de poliție, constă în faptul că, Guvernul român a simțit nevoia ca, încă de la început, să dețină în mână sa întregul mecanism de prevenire a manifestărilor împotriva noii politici a statului, cât și forța de constrângere pentru asigurarea ordinii și liniștii publice și aplicarea întocmai a hotărârilor sale.

În conformitate cu Legea pentru organizarea jandarmeriei rurale din 1918, prefectul era considerat reprezentantul puterii centrale în județ, în virtutea cărui fapt toate autoritățile locale îi erau subordonate.

La Conferința de la Sibiu s-a mai hotărât constituirea în fiecare județ a unei companii de jandarmi cu un efectiv de aproximativ 200-500 oameni.

2. Înființarea primelor formațiuni de jandarmi în Bihor

Printre primele unități și subunități de jandarmi înființate pe teritoriul Transilvaniei, după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, s-a numărat Compania de jandarmi Oradea Mare. Aceasta a luat ființă la data de 1 aprilie 1919, inițial având sediul la Cluj, deoarece Oradea nu fusese încă eliberată, fiind numit la comanda acesteia cpt. Câdea Nicolae.

Deplasarea acestei companii spre garnizoana de reședință – Oradea Mare, s-a executat concomitent cu operațiunile Diviziei a 6-a, subunitatea îndeplinind totodată misiuni specifice de pază a liniilor ferate, a legăturilor telegrafice și telefonice, a lucrărilor de artă etc.

Compania de jandarmi Oradea Mare a luat ființă în baza ordinului nr. 9714 al secției organizare VI-VIII, comandantul acesteia fiind numit, după cum am arătat anterior, căpitanul Câdea Nicolae, mutat de la Compania Târgu Mureș. Au fost numiți comandanți de plutoane lt. Sihloșan Dumitru și lt. Birt Dumitru – aduși de la Compania Sibiu, lt. Ciocan Mircea – venit de la Compania Cluj și slt. Miclea Vasile – mutat de la Compania Făgăraș.

Compania Oradea Mare avea ca efectiv inițial 50 de militari: 20 jandarmi aduși de la Compania Turda, 20 jandarmi de la Compania Aiud și 10 militari de la Compania Bistrița. Locul de adunare și sediul companiei până la deplasarea în Oradea Mare a fost la Cluj, la Școala primară. Ulterior, efectivul companiei a fost mărit, primind încă 800 oameni de la armată (infanterie) și încă 150 oameni de la Regimentul de jandarmi Tg - Mureș.¹²

---

¹² A.N.R., *fond Inspectorate de Jandarmi Teritoriale*, dos. nr. 1/1919-1947, *Istoricul R.7 Jandarmi*, f. 1-4.

În conformitate cu ordinul nr. 1522 al secției organizare VI-VIII (secret), din efectivul primit ulterior, au fost înapoiați la unitățile de proveniență, după o selecție strictă, 286 militari, nefiind corespunzători pentru serviciul jandarmeriei.

În baza telegramei nr. 1900 a aceleiași secții de organizare, din data de 12 aprilie 1919, compania de jandarmi Oradea Mare primește ordin să treacă la dispoziția Diviziei a 6-a, iar în urma ordinului nr. 1462 din 19 aprilie 1919, să se deplaseze împreună cu trupele diviziei pentru „a asigura linia ferată, telegrafia și telefonica, precum și lucrările de artă din zona diviziei”.¹³

În baza ordinului mai sus amintit, în data de 19 aprilie 1919 orele 17.00, Compania de Jandarmi Oradea Mare a plecat din Cluj cu un efectiv de 5 ofițeri, 2 plutonieri, 2 sergenți, 17 caporali, 29 soldați jandarmi și încă 164 soldați proveniți de la infanterie, la Ciucea, unde lt. Birt Dumitru a primit ordin ca împreună cu 50 jandarmi (inclusiv militari veniți de la infanterie) și sprijiniți de mai mulți civili, să păzească linia ferată de la Ciucea la Oradea Mare, înființând posturi de jandarmi la stațiile C.F.R. din Bucea, Bratca, Șuncuiuș, Vadul Crișului, Aleșd, Tileagd, Săcădat, Fughiu, Oșorhei și Velența, fiecare post având un sector de patrulare; au fost ajutați și de civili, personal C.F.R. și persoane din zonă dinainte stabilite.

În data de 21 aprilie 1919, Compania de jandarmi a primit ordin să înceapă deplasarea din Ciucea spre Oradea Mare, pentru instalare în localul Școlii de jandarmi maghiari (actualul sediu al Universității Oradea). Ajungând aici, jandarmii companiei au fost nevoiți să dezarmeze, prin luptă, pe jandarmii unguri care nu părăsiseră sediul școlii și nu vroiau să-l cedeze, și s-au instalat în clădire.

---

¹³ A.N.R., *fond Inspectorate de Jandarmi Teritoriale*, dos. nr. 1/1919-1947, *Istoricul R.7 Jandarmi*, f. 4.

* A.N.R., *Dir. Jud. Bihor, fond Prefectura Plasei Vașcău*, dos. 4/1919, f. 92 (în limba maghiară).

Că administrația maghiară și jandarmeria acesteia nu vroiau să cedeze locul administrației și jandarmeriei române, reiese și dintr-o adresă trimisă prim-pretorului plasei Vașcău de către compania de jandarmi maghiari din Beiuș (datată 8 februarie 1919), prin care era anunțat că jandarmeria ungurească funcționează și că, „în condiții mai favorabile”, urmează să se înființeze și să se reinstaleze posturi de jandarmi în Vașcău și Ceica. Se mai arăta că, „imediat ce va fi posibil”, vor dezarma gărzile românești (se referea la gărzile naționale – n.a.) ce erau în funcție, așteptând împuternicire (ordin) în acest sens, cerând prim-pretorului să comunice cetățenilor acest lucru etc.

Din primele zile după instalare, comandantul Companiei de jandarmi Oradea Mare, cpt. Câdea Nicolae, a început organizarea teritorială a jandarmeriei în județ, fiind trimiși curieri în toate localitățile pentru a anunța înființarea Jandarmeriei Române în județul Bihor, făcând apel către tinerii ce doreau să intre în jandarmerie ca voluntari.

La 30 aprilie 1919, conform ordinului nr. 360 al Diviziei a 6-a, a fost înființat un post de jandarmi în comuna Püspökladany, pentru primirea prizonierilor de la Corpuri și trimiterea lor la Divizie, iar pe măsură ce trupele înaintau, postul se deplasa cu acestea până la Törkszentmíklos.

Începând cu 15 mai 1919, conform ordinului nr. 14962 al secției organizare, compania de jandarmi Oradea Mare se scoate de sub ordinea Diviziei a 6-a și începe organizarea jandarmeriei, regrupându-și forțele (efectivele), în total 230 jandarmi, (20 plutonieri majori, 27 plutonieri, 31 sergenți, 86 soldați jandarmi și 179 soldați de la infanterie).

La 21 mai 1919, ia ființă plutonul și secția Oradea Mare, iar la 28 mai același an, s-a înființat încă un post de jandarmi la Băile Felix.

La sfârșitul lunii aprilie 1919, prin Înaltul Decret nr. 1694, începând cu 29 aprilie, a fost înființată la Sibiu, Brigada a IV-a jandarmi, care, începând cu 1 noiembrie 1919, și-a mutat reședința la Cluj, având în subordine, inițial două regimente (Regimentul 7 jandarmi cu reședința la Cluj, din care făcea parte și Compania Jandarmi Oradea Mare, Regimentul 8 jandarmi cu sediul la Brașov), iar ulterior, a mai primit în subordine și Regimentul 9 jandarmi cu reședința la Arad. Tot la data de 1 noiembrie 1919, la Oradea Mare, în fostul local al școlii de jandarmi maghiari (actualul sediu al Universității Oradea), a luat ființă Școala de Jandarmi Oradea Mare, cu sarcina de a instrui și pregăti ofițerii și jandarmii reangajați aparținând Brigăzii IV jandarmi Cluj. Mai târziu, această școală își extinde competența, devenind cel mai puternic centru de pregătire al jandarmilor români din întreaga țară.

La 20 decembrie 1919, în preajma sărbătorilor de iarnă, s-a mai înființat în Bihor, încă o companie de jandarmi la Beiuș, la comanda căreia a fost numit lt. Birt Dumitru.* Această companie avea ca teritoriu de competență plasele Salonta, Cefa, Tinca, Beliu, Beiuș, Ceica și Vașcău. Compania își avea sediul la Beiuș.

Celelalte plase din județ făceau parte din competența companiei de jandarmi Oradea Mare.

Compania de jandarmi Beiuș avea în compunere două plutoane: un pluton cu sediul la Beiuș, având în competență plasele Beiuș, Ceica și Vașcău și un pluton cu sediul la Salonta, având competența în plasele Salonta, Cefa, Tinca și Beliu.

Iată că sfârșitul anului 1919 pe teritoriul județului Bihor existau două companii de jandarmi, la Oradea și Beiuș, subordonate Batalionului 2 Teritorial, din structura

Regimentului 7 jandarmi Cluj, Brigada IV-a Jandarmi Cluj, cât și o școală de jandarmi.¹⁴

Jandarmeria nou înființată mai avea ca sarcini, în afara măsurilor de asigurare și menținere a ordinii publice în mediul rural și localitățile unde avea competență, ajutorarea populației pentru înlăturarea urmărilor unor calamități naturale, strângerea armamentului și a materialelor de război rămase în zonele eliberate, culegerea de date și informații referitoare la siguranța statului, restabilirea la nevoie a ordinii publice în cazul în care era grav tulburată, jandarmii de la sate erau cooptați în consiliile de recensământ a animalelor și stabilirea ajutoarelor ce se cuveneau familiilor urmașe ale luptătorilor ce decedaseră pe front etc.

Trebuie să precizăm că un sprijin deosebit în dotarea cu efective, armament și materialele necesare subunităților de jandarmi nou înființate pe teritoriul Transilvaniei, l-a acordat Armata Română, pentru formațiunile din Bihor ajutându-le divizia a 6-a infanterie, Regimentele de infanterie Cluj, Tg-Mureș, Bistrița și Brașov.

Prin Ordonanța nr. 15586 a Resortului de Interne, din data de 8 octombrie 1919, (vezi *Gazeta Oficială* nr. 61/1919) în Oradea a fost înființat Oficiul Prefecturii Regionale de Poliție care s-a instalat în palatul „Direcțiunii poștelor” din Oradea, etajul 1, camerele 55-57, telefon 810 și 816¹⁵, care coopera permanent, în condiții foarte bune, cu Compania de jandarmi Oradea Mare și Compania de jandarmi Beiuș.

---

* A.N.R., Dir. Jud. Bihor, *fond Prefectura Plasei Vașcău*, dos. 4/1919, f. 4 (Adresa nr. 14840/7 ianuarie 1920).

¹⁴ A.N.R., *fond Inspectorate Teritoriale de jandarmi (în continuare: I.J.T.)*, dos. 1/1919-1945. *Istoricul R.7 Jandarmi*, f. 2-3.

¹⁵ A.N.R., Dir. Jud. Bihor, *fond Prefectura Regională de Poliție*, Inv. 1/1919-1920 (Adresa nr. 66/1919 din 24 noiembrie 1919).

3. Activitatea Jandarmeriei bihorene între 1920-1928

Se cunoaște că anul 1920 a debutat cu fixarea graniței dintre România și Ungaria, iar în urma Tratatului de la Trianon din 4 iunie același an, aceasta este recunoscută de drept. Ca urmare a trasării noii granițe, unele secții de jandarmi din zonă au fost desființate, ca de exemplu cele ce au aparținut de Compania de jandarmi Satu Mare, altele au fost retrase, cum a fost cazul unor secții din cadrul companiei de jandarmi Beiuș, iar trupele de operațiuni s-au retras pe linia „Clemenceau”.

Urmare a Tratatului de la Trianon, au loc totodată și unele rectificări ale liniilor de demarcație dintre România și Cehoslovacia, fiind reorganizate mai multe posturi de jandarmi.

În țară, situația era grea și complexă. O parte a populației de naționalitate maghiară, și chiar evreiască, nu agrea noua situație și noul regim, exprimându-și nemulțumirea în diferite publicații ale vremii; erau frecvente comploturile împotriva siguranței statului și a dinastiei române, multe posturi de jandarmi fiind atacate și unele sedii ale administrației românești.

Numeroase au fost acțiunile jandarmilor din companiile localităților din nord-vestul României, inclusiv ale jandarmilor Companiei Oradea Mare, cu privire la intensificarea stării infracționale, prinderea și arestarea unor grupuri de răufăcători ce sabotau mersul înainte al Statului Român reîntregit.

Într-un buletin polițienesc din perioada respectivă, se atrăgea atenția forțelor de poliție și jandarmerie de luare a măsurilor necesare în vederea menținerii ordinii și prinderea unor elemente infractoare date în urmărire generală (li se dădeau datele respectivilor, faptele pentru care erau urmăriți și fotografiile acestora).

Referitor la județul Bihor, se semnală faptul că o parte a intelectualilor maghiari vorbeau despre Tratatul de pace, cu precizarea că „Oradea Mare va fi cedată

Ungariei”, exprimându-și nemulțumirea față de condițiile impuse de Tratatul de la Trianon.¹⁶ De asemenea, serviciul de siguranță din Oradea Mare sesiza publicarea de către ziarele locale a informației conform căreia „aliații ar fi cerut României să atace alături de Polonia pe Rusia Sovietică”, „știre ce a produs mare bucurie printre populația ungurească”. Se mai semnala faptul că ungurii „vorbesc că în acest caz forțele din Ardeal ar fi obligate să se deplaseze din zonă, înlesnind astfel armatei maghiare reocuparea Ardealului”.¹⁷ Se semnala faptul că autoritățile maghiare au permis „Ligii pentru apărarea teritorială” să afișeze postere cu diferite desene tendențioase, cu scopul de a ațâța populația. Exemplu, pe un astfel de afiș apărea un soldat român ținând în brațe lucruri prețioase, fiind împins de la spate de doi evrei, vrând să arate că românii au jefuit Ungaria cu ajutorul evreilor. Alte afișe reprezentau trei soldați: un român, un sârb și un cehoslovac, toți trei fiind fugăriți de către un soldat ungur: sârbul, în fuga sa, pierde trei bucăți pe care scria: Dalmația-Torontul, Croația și Slovenia; cehoslovacul pierde o bucată pe care era scris „Ungaria de Nord”, iar românul pierde două bucăți și jumătate, rămânând în mână doar cu o jumătate că pierde Ardealul, Banatul, o jumătate din Țara Românească, rămânând cu o jumătate pe care scria „Valahia”, ceea ce însemna că o să piardă și Vechiul Regat.

Publicația maghiară *BRASSAI LAPOR* din 9 iunie 1920, publica un articol prin care se arăta că „pacea a fost subscrisă cu rezerve (se referea la Tratatul de la Trianon – n.a.) și că a îndeplini condițiile este o imposibilitate”. În continuare erau reproduse cuvintele lui Rakovschi István:

---

¹⁶ A.N.R., *fond Direcția Generală a Poliției*, dos. 4/1920, f. 50.

¹⁷ *Ibidem*, f. 54.

* *Ibidem*, f. 54-55.

„Ungaria se desparte de teritoriile dezlipite, însă nu pentru totdeauna”.¹⁸

Nu ne propunem să prezentăm toate publicațiile vremii ce spuneau acestea referitor la situația din Ardeal, sau din județul Bihor – în acel an 1920 deținem o bogată documentare, dar sperăm că am reușit să redăm situația cu starea de spirit a populației din județ, cât și condițiile în care formațiunile de jandarmi nou înființate își desfășurau activitatea.

Printr-un ordin circular confidențial din 11 mai 1920 se comunica Companiei de Jandarmi Oradea Mare informația prin care Ministerul de Război Ungar a elaborat o ordonanță în baza căreia se primeau în serviciul activ al armatei maghiare toți ofițerii „aflați în prezent în străinătate sau pe teritoriul ocupat”, cerând ca aceștia să justifice că au fost împiedicați să se reîntoarcă în Ungaria.¹⁹

La 5 august 1920, la comanda Brigăzii IV jandarmi Cluj, de care aparțineau și companiile Oradea Mare și Beiuș, a fost numit colonelul Gheorghe Constantinescu. În aceeași lună, la comanda corpului de jandarmi a fost numit generalul Mihai Racoviță, care în toamna aceluiași an a inspectat unitățile și subunitățile Brigăzii IV Cluj, printre care și Companiile de jandarmi din județul Bihor, acestea fiind notate cu calificative foarte bune.

În toamna anului 1920, școala de jandarmi Oradea Mare, a fost transformată în școală de pregătire pentru șefii de posturi de jandarmi din întreg Corpul de jandarmi, nu numai pentru jandarmii din Brigada IV Cluj, cum fusese destinată până la această dată.

Începutul anului 1921 aduce cu sine unele schimbări privind organizarea Corpului de Jandarmi, în sensul ca Brigada a III-a jandarmi se contopește cu Brigada IV jandarmi, în structura sa rămânând doar trei

---

¹⁸ *Ibidem*, f. 91.

¹⁹ A.N.R., Dir. Jud. Bihor, *fond Prefectura de Poliție*, Inv. 29/1920, f. 3.

brigăzi: Brigada I jandarmi București, Brigada a II-a jandarmi Iași și Brigada a III-a jandarmi Cluj, din care făceau parte formațiunile de jandarmi din Bihor. Această structură organizatorică a durat până în anul următor, când în aprilie 1922 are loc o nouă organizare a Jandarmeriei Române, s-a înființat din nou o brigadă de jandarmi, la Chișinău (Brigada a III-a), iar la Cluj s-a reînființat Brigada a IV-a jandarmi, cu aceeași structură ca anii precedenți.²⁰ Tot în luna aprilie 1922, Școala de ofițeri și plutonieri majori din București se contopește cu Școala de jandarmi Oradea Mare, devenind cel mai modern și puternic centru de pregătire a jandarmilor din întreg Corpul de Jandarmi.

În urma mișcărilor de trupe ce au avut loc în Ungaria în prima parte a lunii ianuarie 1923, în special în zona orașelor Oradea Mare și Arad, s-a ordonat de către Marele Stat Major al Armatei Române concentrarea de rezerviști pentru întărirea graniței de vest a țării. Și Jandarmeria din vestul României a luat măsuri de concentrare a jandarmilor din contingentele 1917-1920, dar aceste concentrări n-au durat decât o scurtă perioadă, întrucât, la sfârșitul lunii ianuarie același an, situația s-a îmbunătățit.

Ca urmare a intensificării activității elementelor infractoare, pentru întărirea măsurilor de siguranță, în cadrul Brigăzii IV jandarmi Cluj au fost înființate, între anii 1923-1927, mai multe formațiuni de jandarmi.

La 1 ianuarie 1928, în Oradea Mare a fost înființat încă un Batalion de instrucție, subordonat Regimentului 7 jandarmi Cluj, iar la Școala de Jandarmi a fost înființată școala nr. 2, sub comanda maiorului Dospinescu Ioan.

La începutul lui decembrie 1928 au mai fost înființate în orașele din nord-vestul țării (Oradea, Carei și

---

²⁰ A.N.R., *fond I.J.T.*, dos. 614/1918-1929, Registrul istoric al Inspectoratului 4 jandarmi Cluj, p. 18.

Satu Mare) detașamente speciale de jandarmi, având fiecare câte 120 jandarmi.²¹ Au loc concomitent și unele reorganizări de efective în cadrul Regimentului 7 jandarmi Cluj fiind desființat Batalionul 2 jandarmi Mobil Cluj, în locul său fiind înființată o companie de poliție, comandate de cpt. Popescu Luliu, care în urma unor acțiuni la care a participat cu compania, a decedat, fiind împușcat la 1 mai 1929, în pădurea Hoia, Cluj.²²

1929 – AN IMPORTANT PENTRU JANDARMERIE

În cei 10 ani care trecuseră după Unirea cea Mare de la 1 Decembrie 1918, în România au avut loc transformări importante în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială, și drept urmare, se simțea nevoia unor transformări și în organizarea și funcționarea forțelor de ordine, astfel că în anul 1929 apar două importante legi de poliție: Legea pentru organizarea Jandarmeriei rurale, la 24 martie, și Legea pentru organizarea Poliției Generale a Statului, la 29 iulie, având scopul de a rezolva problemele complexe sociale și politice din țară.²³

În conformitate cu aceste legi, la nivelul unui județ existau următoarele organe de execuție administrative și polițienești: a – *la nivel județ*: Prefectul; Comandantul Legiunii de jandarmi; Șeful Poliției; b – *la nivel plasă*: Pretorul; Șeful secției jandarmi; c – *la nivel comună*: Primarul; Notarul; Șeful postului de jandarmi.

Făceau excepție de la aceste prevederi municipiile, care aveau *chesturi de poliție*, iar comunele urbane nereședință și unele stațiuni balneoclimaterice aveau comisariate de poliție în locul posturilor de jandarmi.

Conform Legii pentru organizarea Jandarmeriei rurale, din 24 martie 1929, Corpul de Jandarmi, Brigăzile și Regimentele de jandarmi au fost desființate, locul lor

---

²¹ A.N.R., *fond I.J.T.*, dos. 1/1919-1947, p. 66.

²² *Revista Jandarmeriei nr. 7-8/1929*, f. 9-12.

²³ *Monitorul Oficial nr. 69/1929*.

fiind luat de Inspectoratul General al Jandarmeriei, care avea în structură inspectorate de jandarmi în locul brigăzilor și regimentelor, legiuni de jandarmi în locul companiilor, secții și posturi de jandarmi.

Personalul Jandarmeriei se compunea din ofițeri, jandarmi (subofițeri și reangajați), funcționari, maiștri lucrători și oameni de serviciu. Legea prevedea dreptul de instrumentare de către toți jandarmii a unor categorii de fapte, aceștia fiind conform legii ofițeri de poliție judiciară, începând cu gradul de șef de patrulă, până la comandantul de legiune inclusiv (Cap. III din Lege.) Această lege a mai adus ca noutate crearea Jandarmeriei Armatei (v. Art. 64), adică, pe lângă fiecare Corp de Armată și Corpul Vânătorilor de Munte au fost create batalioane de jandarmi, ce aparțineau direct de corpul de armată respectiv, subordonat Ministerului de Război.

Conform Legii din 1929, Jandarmeria Rurală era organizată pe structură militară (art. 1), destinată menținerii ordinii publice și respectarea legilor în vigoare, fiind parte integrantă a Ministerului de Interne, având atribuții de Poliție Generală în mediul rural.

Jandarmeria Rurală își recruta ofițerii din rândul ofițerilor activi ai armatei, conform cererii Inspectoratului General al Jandarmeriei adresată Ministerului de Război, prin Ministerul de Interne, care îndeplineau următoarele condiții: să fie licențiat în Drept, să nu fi depășit vârsta de 30 de ani și să fi avut cel puțin gradul de sublocotenent sau locotenent.

Jandarmii reangajați erau recrutați din tinerii care îndepliniseră serviciul militar, trecuți în rezervă cu gradul de caporal sau sergent, și să nu fi depășit vârsta de 25 de ani (art. 14 din lege).

Peste numai câteva luni, conform Deciziei ministeriale nr. 223/6 octombrie 1929, se desființează la nivelul I.G.J. unele brigăzi și regimente de jandarmi care

rămăseseră, cât și Inspectoratul tehnic al Jandarmeriei Rurale (v. Monitorul Oficial nr. 264/26 noiembrie 1929).

La 30 octombrie 1929, Inspectoratul General al Jandarmeriei (I.G.J.) Rurale avea în subordine 7 inspectorate rurale de jandarmi, 5 servicii logistice, un atelier de confecții, un depozit sanitar și un inspectorat școlar de jandarmi rurali.

În urma apariției legii, la Cluj a luat ființă Inspectoratul VI jandarmi rurali, din care făceau parte și formațiunile de jandarmi din Bihor (Legiunea de jandarmi Bihor cu sediul la Oradea și Legiunea de Jandarmi Beiuș cu sediul la Beiuș).

EVOLUȚIA FORMAȚIUNILOR DE JANDARMI DIN BIHOR (1929-1939)

Conform registrului istoric al Inspectoratului VI jandarmi rurali Cluj, la data înființării acestuia, conform Legii de organizare a Jandarmeriei Rurale din 24 martie 1929, în subordinea sa avea următoarele legiuni de jandarmi: Beiuș, Cluj, Someș, Bihor, Maramureș, Turda, Sălaj, Satu Mare, Târnava Mică, Târnava Mare, Mureș, Brașov, Sibiu, Făgăraș, Ciuc, Odorhei și Trei Scaune.

La Legiunea de Jandarmi Bihor, cu sediul în Oradea, a fost numit comandant maior Popa Augustin, ajutor de comandant locotenentul Novac Nicolae, iar la Legiunea de jandarmi Beiuș căpitanul Lațiu Simion-comandant, iar ajutor, căpitanul Bătrânu Gheorghe (Monitorul Oficial nr. 223 din 6 octombrie 1929, p. 4).

Legiunea de jandarmi Bihor avea ca organizare 6 secții și 33 posturi de jandarmi, iar Legiunea Beiuș avea în subordine 6 secții și 27 posturi de jandarmi (Monitorul Oficial nr. 100 din 23 mai 1929, p. 40 și p. 42).

Tot în baza Legii privind organizarea Jandarmeriei Rurale din 24 martie 1929 au loc predări și primiri de unități, ca urmare, cele două legiuni de jandarmi din Bihor

(Oradea și Beiuș) au fost „vărsate” (predate) Inspectoratului VII Jandarmi Timișoara: Legiunea de Jandarmi Beiuș, cu 2 căpitani, 69 de reangajați, 119 jandarmi în termen și 8 cai; Legiunea de jandarmi Oradea, cu un maior, un locotenent, 86 reangajați, 130 jandarmi în termen și 4 cai.²⁴

Până în toamna anului 1930, noua organizare a Jandarmeriei a fost terminată, la Oradea fiind înființat încă un Batalion de jandarmi (B. 12 Jandarmi)²⁵ având misiunea de a instrui recruții jandarmi.

Anul 1931 găsește formațiunile de jandarmi din Bihor fiind subordonate Inspectoratului VII jandarmi Rurali Timișoara, având următoarele organizări și efective: Legiunea de jandarmi Bihor, cu sediul în Oradea, avea ca organizare 3 secții mici, 4 secții mijlocii și 37 posturi de jandarmi, având ca efective 113 reangajați și 102 trupă (jandarmi în termen); Legiunea de jandarmi Beiuș, cu reședința în Beiuș, avea ca organizare 4 secții mici, o secție mijlocie și 24 posturi de jandarmi, iar ca efective 65 reangajați și 70 trupă.²⁶

În anul 1932 din nou a avut loc o reorganizare a Jandarmeriei fiind înființate subinspectorate generale, iar inspectoratele de jandarmi rurale au luat denumirea de inspectorate regionale. La nivelul I.G.J. existau trei subinspectorate generale, la Cluj luând ființă Subinspectoratul General de Vest, având în subordine Inspectorate Regionale la Cluj, Oradea, Brașov și Timișoara.

---

²⁴ A.N.R., *fond Registrul istoric al Inspectoratului VI Jandarmi Cluj*, p. 25.

²⁵ *Monitorul Oficial nr. 12* din 16.05.1931; vezi și Gl. Bg.(r.) Mihalache D. Vasile, Gl. Bg. (r.) Suci P. Ioan: *Istoria Jandarmeriei Române (1850-2000)*, Editura Sylvi, București, 2000, p. 99-100.

²⁶ *Monitorul Oficial nr. 166* din 28 iulie 1930, f. 5864-5872, Tabel cu efective pe 1930.

La Oradea a fost înființat deci, un Inspectorat Regional de jandarmi, având în organizare legiuni la Arad, Bihor, (Oradea, Legiunea de jandarmi Beiuș fiind desființată), Sălaj, Satu Mare și Maramureș.

Ca urmare a creșterii fenomenului infracțional la nivelul întregii țări, au fost înființate legiuni de jandarmi mobile, în Bihor luând ființă Legiunea de jandarmi mobilă nr. 12, cu reședința la Oradea, la comanda căreia a fost numit căpitanul Ioan Bogatu²⁷, având un efectiv de 10 ofițeri, 15 reangajați și 427 jandarmi în termen, fiind în subordinea directă a Inspectoratului Regional de jandarmi Cluj.

Cu prilejul sărbătoririi zilei de 10 mai 1933, au defilat pentru prima dată și efectivele Jandarmeriei, din Oradea participând la defilare elevii școlii de ofițeri de poliție judiciară și câinii de la Centrul de dresaj al școlii, care s-au bucurat de un mare succes „producând o deosebită impresie”²⁸.

La 26 noiembrie 1934 a fost emis Înalt Decretul nr. 3177 prin care Subinspectoratele Generale de Jandarmi și-au încetat activitatea începând cu 1 decembrie același an, continuând activitatea numai inspectoratele regionale, care și-au păstrat structura și efectivele.

În același an, la comanda Legiunii de jandarmi mobile nr. 12 din Oradea, care se subordona direct Inspectoratului Regional Cluj, a fost numit maiorul Mihail Marinescu.

Între anii 1936-1938, la comanda Inspectoratului Regional de Jandarmi Oradea s-au succedat: col. Zorzor Vasile (1936), col. Dambru Dumitru (1937) și lt. col. Luca Alexandru (1938).

---

²⁷ A.N.R., *fond Registrul istoric al I.G.J.*, dos. 16/1933, f. cu data de 01.04.1933.

²⁸ Gl. Bg. Cornel Oprean, lt. col. Corneliu Nuț, lt. col. Ion Pobirci, *Jandarmeria ardeleană ..op.cit*, p. 58.

Până în anul 1938 nu au mai avut loc modificări esențiale de structură și efective în cadrul Jandarmeriei, amintind doar că în 1937 au luat sfârșit manevrele regale, formațiunile de jandarmi din Bihor nefiind implicate la această activitate ce a avut loc pe raza altor județe din vestul țării.

Legiunea de jandarmi Oradea avea la comanda sa pe maiorul Gheorghe Nistor, care a trăit până acum cinci ani, locuind în Oradea, și pe care am avut onoarea să-l cunoaștem fiind invitat de multe ori la activitățile unității de jandarmi orădene cu prilejul diferitelor festivități.

Instaurarea dictaturii regale a lui Carol al II-lea la 10 februarie 1938, a adus modificări și în ceea ce privește forțele de ordine. Prin legea adoptată la 20 iunie 1938, se prevedea trecerea sub autoritatea comandanților legiunilor de jandarmi a organelor de poliție de pe teritoriul județului respectiv (art. 1 din lege) situație ce a fost aplicată bineînțeles și în județul Bihor.²⁹ „Conducerea organelor de poliție de pe teritoriul urban, cât și rural al fiecărui județ trece sub autoritatea Comandamentului Legiunii de jandarmi” (art. 1)

Toți ofițerii, subofițerii și trupa au depus jurământul față de Carol al II-lea, jurământ ce avea următorul conținut: *„Eu, jandarmul [...], în numele Atotputernicului Dumnezeu, jur credință Majestății Sale Regelui Carol al II-lea, supunere legilor țării și îndatoririlor militare.*

Jur că voi împlini totdeauna și în toate datorințele mele, ca jandarm în serviciul ordinei publice, al liniștei și siguranței conform instrucțiunilor, regulamentelor, iar ca ostaș conform legilor și normelor armatei; în toate împrejurările voiu sprijini numai binele serviciului, al Majestății Sale și al Statului; mă supun de bunăvoie legilor, ordinelor comandanților și superiorilor mei și voiu

---

²⁹ Monitorul Oficial nr. 138 din 20 iunie 1938.

păzi credincios. Secretul de serviciu. Așa să-mi ajute Dumnezeu! Amin!”

Ca urmare a Ordinului General nr. 15611/1938, al Inspectoratului General al Jandarmeriei, la Oradea, Inspectoratul Teritorial de Jandarmi se desființează, iar formațiunile sale (legiunile) sunt distribuite inspectoratelor limitrofe, astfel: Legiunea de jandarmi Arad trece în subordinea Inspectoratului Regional Timișoara, iar Legiunile Bihor, Sălaj, Satu Mare și Maramureș trec în subordinea Inspectoratului Regional de jandarmi Someș, cu sediul la Cluj.³⁰

Deoarece cooperarea dintre Poliție și Jandarmerie nu a dat roade „din cauza unor năravuri învechite de care poliția urbană se resimte foarte mult și a lipsei de unitate în conducere și îndrumare”, la data de 1 martie 1939 s-a renunțat la Legea din 20 iunie 1938, aceasta fiind abrogată.

În același an, prin Înalt Decretul nr. 2254 publicat în Monitorul Oficial nr. 126 din 3 iunie 1939, referitor la noua Lege privind organizarea Jandarmeriei, în locul Inspectoratului General al Jandarmeriei (I.G.J.) a luat ființă Corpul de Jandarmi. Astfel, în județul Cluj s-a reînființat Regimentul 7 Jandarmi Someș, în locul Inspectoratului Regional de jandarmi, regiment din care făcea parte Legiunea de jandarmi Bihor, cu sediul în Oradea.³¹

Începând cu toamna anului 1939, după invadarea Poloniei de către Germania nazistă, cât și în prima parte a anului 1940, în România au loc concentrări de unități, inclusiv regimentele de jandarmi au trecut la concentrarea de rezerviști.

În baza Comunicatului nr. 5 al Marelui Stat Major (M. St. M.) și al Ordinului Comandamentului Corpului de Jandarmi nr. 8742 din 24 august 1939 au avut loc

---

³⁰ Înalt Decretul nr. 2919/1938.

³¹ Monitorul Oficial nr. 126 din 3 iunie 1939 și Ordinul I.G.J. nr. 1306 din 10 iunie 1939.

concentrări în vederea Manevrelor Regale a unor servicii pretorale și unități de poliție în toată țara. Din Regimentul 7 jandarmi Someș s-au concentrat la 4 septembrie 1939 pe lângă marile unități ale armatei, douăsprezece servicii pretorale, 8 companii și 4 plutoane de poliție.³²

La 10 septembrie 1939, conform Ordinului nr. 10261 din 1 sept. 1939 al M. St. M., în vederea Manevrelor Regale din Transilvania, Regimentul 7 jandarmi Someș mai concentrează încă 3 servicii pretorale, 2 companii și un pluton de poliție astfel:³³ Serviciul pretoral și Cp. 51 Poliție, pentru Armata I-a; Serviciul pretoral și Cp. 17 Poliție, pentru Divizia 17 inf. Serviciul pretoral și Pl. 6 Poliție, pentru Corpul 6 Armată.

Conform Ordinului Comandamentului Corpului de Jandarmi nr. 9063/1939, de asemenea, la 10 sept. 1939 Centrul 3 Jandarmi având concentrat Batalionul 3 Jandarmi în zona Marghita, Zalău și Cluj, este pus la dispoziția Armatei I-a pentru Manevrele Regale din județul Someș.

JANDARMERIA BIHOREANĂ ÎN PERIOADA ANILOR 1940-1944

Se cunoaște faptul că la 27 iunie 1940 orele 24.00, prin Înalt Decretul nr. 2135 a fost decretată mobilizarea întregii armate din România, care nu putea rămâne indiferentă față de evenimentele ce se petreceau în Europa. Al doilea război mondial se declanșase și întregul mapamond era bulversat.

---

³² A.N.R., *Registrul istoric al I.G.J.*, dos. 16/1933, f. cu data de 04.09.1939.

³³ *Ibidem*, f. cu data de 10.09.1939.

* Divizia 17 Infanterie era marea unitate a armatei din Oradea.

* Modul de evacuare și garnizoanele unde și-au mutat reședința unitățile de jandarmi din Ardeal sunt prevăzute în lucrarea *Jandarmeria ardeleană ..op. cit*, p. 90.

În acest context, România este obligată de către marile puteri să execute dispozițiile Arbitrajului de la Viena, prin care s-a hotărât cedarea către Ungaria a teritoriului de nord și nord-vest al Transilvaniei. Ca urmare, Marele Stat Major al Armatei Române ordonă ca toate forțele Jandarmeriei aflate în zona ce urma să fie cedată, să treacă sub comanda Armatei I-a (Ordinul M. St. M. Nr. 11382/1940).

Legiunile de jandarmi evacuează materialele ce le aparțin și rămân în zonă pentru executarea misiunilor de poliție până la completa evacuare a trupelor operative.

Conform aceluiași ordin al M. St. M., începând cu data de 2 septembrie 1940 se trece la evacuarea pe etape a teritoriului cedat. Drept urmare, Legiunea de jandarmi Bihor își mută sediul din Oradea în orașul Beiuș, iar Școala de jandarmi din Oradea se mută la Drăgășani.

Ca urmare a dispozițiilor Arbitrajului de la Viena și în conformitate cu ordinul Inspectoratului General al Jandarmeriei, ofițerii, subofițerii și jandarmii în termen în regiunile cedate, care au dorit să rămână în aceste teritorii, au fost dezecupați și lăsați la vatră. Totodată, un număr mare de subofițeri activi și elevi absolvenți ai Școlii de Aspiranți din Oradea, au fost mutați la diferite unități teritoriale (Ordinul de zi al I.G.J. nr. 489/1940).

Se cunoaște de asemenea, că la data de 6 septembrie 1940 a avut loc abdicarea Regelui Carol al II-lea, în favoarea Regelui Mihai I și venirea la conducerea statului a generalului Ion Antonescu.

Ofițerii, subofițerii și trupa au depus din nou jurământul față de rege și conducătorul statului.

La 12 septembrie 1940, prin Decretul-Lege nr. 3118, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 231/1940, a fost abrogat Decretul-Lege nr. 2370, din același an, referitor la contopirea Direcției Generale a Poliției cu Corpul de Jandarmi, cât și Decretul-Lege nr. 2254/1939 cu privire la organizarea Jandarmeriei, și a fost repusă în vigoare

Legea privind Statutul Jandarmilor și Legea pentru organizarea Poliției Generale a Statului din iulie 1929. Astfel, Corpul de Jandarmi a reluat denumirea de Inspectorat General al Jandarmeriei, iar regimentele de jandarmi se numesc inspectorate de jandarmi.

În această perioadă, la comanda Legiunii de jandarmi Bihor se afla lt. col. Gheorghe Bucșa.

Inspectoratul de Jandarmi Timișoara, cu adresa nr. 1807 din 13 septembrie 1940, semnată de comandantul inspectoratului colonel Ioan Sârbu, comunica Legiunii de jandarmi 1-Bihor, faptul că Decretul - Lege nr. 2370, republicat în Monitorul Oficial nr. 166 din 20 iulie 1940, a fost abrogat și se cerea ca imediat, cele două instituții (Poliția și Jandarmeria) „să se despartă, începându-și activitatea lor ca și înainte de contopire”.³⁴

În conformitate cu Decretul-Lege nr. 3119 din 1 ianuarie 1941, mai multe legiuni de jandarmi trec din subordinea unor inspectorate, în cadrul altora, astfel, Legiunea de jandarmi Bihor, cu sediul la Beiuș, trece din subordinea Inspectoratului de jandarmi Alba Iulia (fostul Regiment 7 jandarmi, Cluj) și este „vărsată” cu întreaga avere și personal Inspectoratului de jandarmi Timișoara.³⁵

La 16 iulie 1941, în Monitorul Oficial nr. 166, a fost publicat Decretul semnat de Ion Antonescu în 15 iulie același an, prin care este aprobat Regulamentul asupra serviciului polițienesc pe teritoriul rural, fiind precizate îndatoririle jandarmilor, însușirile ce trebuiau avute de aceștia, conduita în serviciu, modalitățile de exercitare a atribuțiilor, măsurile polițienești etc.

Reamintim faptul că prin Înalt-Decretul nr. 1798/1941 a fost decretată mobilizarea întregii armate de uscat, aer și marină, iar în noaptea de 21/22 iunie 1941, orele 24.00, Armata Română alături de Armata Germană,

---

³⁴ A.N.R., Dir. Jud. Bihor, *fond I.J. Oradea*, dos. 7/1940-1941, f. 4.

³⁵ A.N.R., *fond I. T. J.*, dos. 16/1933-1946, Registrul istoric al I.G.J., f. cu data de 01.01.1941.

sub comanda generalului Ion Antonescu, conducătorul Statului Român, a intrat în război Contra U.R.S.S. „pentru dezrobirea Basarabiei și Bucovinei de Nord”. Bineînțeles, a fost mobilizată și întreaga Jandarmerie română, luând parte activă la toate evenimentele vremii, pe lângă măsurile polițienești de apărare și garantare a Siguranței de Stat și a Ordinii Publice, participând direct la război, cu efective de jandarmi, săvârșind numeroase fapte de eroism.³⁶

Prin Ordinul I.G.J. nr. 16100/1941 s-a ordonat mobilizarea tuturor formațiunilor de jandarmi și plecarea companiilor de poliție în zonele de operații.

Ca urmare a Ordinului nr. 374/1942 al I.G.J., Legiunea de jandarmi Bihor era organizată pe 8 secții (Pocola, Beliu, Budureasa, Ceica, Boiu, Holod, Tinca, Vașcău) și 43 posturi de jandarmi, localitățile din zonele Oradea, Salonta, Marghita, Valea lui Mihai fiind în teritoriul cedat, controlat de jandarmii unguri.

La comanda legiunii se afla lt. col. Rusu Ștefan, care preluase funcția de la lt. col. Gheorghe Bucșa. Secțiile erau conduse, fiecare, de câte un șef de secție, ajutat de un număr variabil de jandarmi, funcție de mărimea localității: 3 – la secțiile mici, 5 – la secțiile mijlocii și 7 – la secțiile mari.

Potrivit Legii de organizare și funcționare a Jandarmeriei, la nivelul Legiunii Bihor, exista următoarea structură organizatorică: comandant; birou controlul personalului; birou evidența personalului; birou secretariat; birou administrativ; birou judiciar; birou operativ; birou circulație; birou educație, cultură, politică; birou informații; birou poliție; birou sanitar; sector birou casierie; sector

---

³⁶ A.N.R., *fond I.T.J.*, Dos. 329/1918-1947, Registrul istoric al Legiunii de jandarmi Sibiu (1918-1947). Ordinul I.G.J. nr. 16100/1941. Pentru aceeași temă, Gl. mr. (r.) Ioan P. Suciu, mr. Lazăr Chiriac: *Jandarmii în războaiele armatei române...*, op.cit., 1994.

birou materiale; sector birou armament; sector birou aprovizionare.

Având în vedere schimbările petrecute în societate, Conducătorul Statului Ion Antonescu, la propunerile miniștrilor de interne, apărării și al justiției, aprobă un nou Decret-Lege la 23 aprilie 1943³⁷ privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei, fiind aduse modificări în sensul că Jandarmeria trecea în subordinea Ministerului Apărării Naționale, fiind totodată pusă la dispoziția M.A.I. în ceea ce privește îndeplinirea sarcinilor de poliție ce-i reveneau. În organizarea Jandarmeriei apar modificări de structură, fiind înființate sectoarele de jandarmi, ce cuprindeau două sau mai multe secții, cât și împărțirea inspectoratelor de jandarmi pe circumscripții (2-4 circumscripții la fiecare inspectorat).

S-a stabilit și conținutul unui nou jurământ militar, pe care ofițerii, subofițerii și jandarmii în termen trebuiau să-l depună la intrarea în serviciu. (art. 24 din Decretul-Lege din 23 apr. 1943).

*„În numele lui Dumnezeu Atotputernicul,
Eu, [...] jur credință națiunii, Regelui și Statului
Român.*

*Jur credință și supunere Conducătorului Statului,
Jur să păstrez ordinea și secretul ce mi s-a
încredințat.*

Jur să execut fără șovăire ordinele.

*Jur să lupt până la moarte pentru drepturile
neamului românesc.*

Jur să fiu cinstit.

Așa să-mi ajute Dumnezeu.”

Din ordinul generalului Ion Antonescu, Inspectoratul General al Jandarmeriei a executat razii pe întreg teritoriul României, pentru identificarea infractorilor „la legile civile, cât și la legile militare, care în ultimul timp au atins

---

³⁷ Decret publicat în Monitorul Oficial nr. 98 din 29.04.1943.

*proporții îngrijorătoare*³⁸. În baza acestui ordin, lt. col. Rusu Ștefan – Comandantul Legiunii de jandarmi Bihor, (cu sediul la Beiuș), a transmis la rândul său acest ordin la toate secțiile și posturile de jandarmi subordonate, cu adresa nr. 429 din 17 febr. 1943, stabilind pentru data de 28 februarie, între orele 06.00–20.00, razii pe întreg județul Bihor. Astfel, posturile de jandarmi limitrofe orașului Beiuș, conform ordinului primit, au avut grijă să nu scape necercetate nici o porțiune de teren, case izolate etc. unde, de obicei, se ascund infractorii fugiți din oraș.” Drept urmare, au fost descoperiți peste 100 de infractori; Exemplu, postul de jandarmi Sudrigiu, prin adresa nr. 1138 din 1 martie 1943, semnată de plt. Florea – șeful postului, raporta Legiunii Beiuș că a prins 4 infractori la legile militare („un dezertor și trei sustrași serviciului militar”).

La data de 1 septembrie 1943, efectivul Legiunii de jandarmi Bihor era de 2 ofițeri, 230 subofițeri și 335 trupă, având ca organizare 13 secții și 99 posturi de jandarmi (conform Ord. I.G.J. nr. 1595 din 15 sept. 1945).

Evenimentele de la 23 august 1944 au determinat noi modificări în ceea ce privește organizarea Jandarmeriei Române, drept urmare, la 1 noiembrie 1944, în conformitate cu Ordinul I.G.J. nr. 1675 din 20 octombrie 1944, Inspectoratul de jandarmi Oradea se reînființează și își reia activitatea, având sediul în Arad, unde va funcționa până la primirea ordinului de reinstalare în vechea reședință, Oradea (martie 1945). La comanda inspectoratului a fost numit colonel Braia Ioan. Structura Inspectoratului de jandarmi Oradea, nou înființat, era următoarea: reședința – la Arad, în subordine – 5 legiuni, la Arad, Bihor (Beiuș), Sălaj, Satu Mare și Maramureș.

---

³⁸ Ordinul I.G.J. nr. 52828 din 08.02.1943.

FORMAȚIUNILE DE JANDARMI DIN BIHOR. PREGĂTIRE, EXECUTAREA MISIUNILOR ȘI CULEGEREA DE INFORMAȚII (1930-1944)

A.- Referitor la instruirea și pregătirea jandarmilor, trebuie să precizăm că un an de instrucție, conform ordinelor în vigoare pe anul 1930, se împărțea în trei perioade și anume: perioada I, 15 noiembrie – 15 martie; perioada a II-a, 15 martie – 15 iulie; perioada a III-a, 15 iulie – 15 noiembrie.³⁹

După sfârșitul fiecărei perioade, se înainta la eșalonul superior în timp de 10 zile, dări de seamă separate pentru ofițeri, pentru jandarmii reangajați și pentru jandarmii în termen, cuprinzând fiecare următoarele puncte: instrucția, programul în timp, lucrările și temele executate, participanți, rezultate obținute, greutăți întâmpinate privind timpul la dispoziție și organizarea programului, personalului de control, modul de comportare și propuneri în aceste privințe.

Instruirea de bază a jandarmilor în termen se executa în centre de instrucție, iar a jandarmilor reangajați în școli de jandarmi.

Jandarmii trebuiau să vină la formațiunile teritoriale foarte bine pregătiți, deoarece, așa cum se arăta într-un articol într-una din publicațiile de specialitate, instrucția la formațiunile teritoriale „era o problemă, deoarece acestea nu puteau fi transformate în unități de instrucție”, misiunea principală a acestor formațiuni constituind-o serviciul de poliție. Citez, în continuare, din „Revista subofițerilor” nr. 245, 246, 247 – octombrie, noiembrie, decembrie – 1936, pag. 69-73, în care cpt. David A. scria referitor la instrucția jandarmilor: *„programul zilnic al postului îl dictează evenimentele zilnice, cererile de serviciu ale diferitelor*

---

³⁹ I.G.J., Ordin Circular General (O.C.G.) nr. 42 din 15.11.1930.

autorități, iar instrucției îi revine ultimul loc, și acesta nu în fiecare zi.”

Instrucția militară era o necesitate, care se desăvârșea în centre de instrucție și școli, ea nefiind un scop principal, deoarece jandarmii aveau ca „misiune esențială menținerea ordinii și liniștii pe teritoriul rural și, de multe ori, pe cel urban.”

Din centrele de instrucție, jandarmul în termen trebuia să fie complet instruit ca luptător în grupă și ca individ, iar în calitatea de agent de poliție să stăpânească la perfecție instrucția profesională. Era esențial ca, în centrele de instrucție, jandarmii să fie formați ca militari disciplinați, cu o educație morală și militară foarte bună.

Instrucția la formațiunile teritoriale (post, secție, legiune, inspectorat) trebuia „redușă la strictul necesar”.

a. Instrucția militară consta în exerciții pentru păstrarea disciplinei și darea semnelor exterioare de respect, în teme de educație morală și militară, cât și în „exerciții de ochire”.

b. Instrucția profesională era executată cu ocazia serviciului de patrulare și în timpul serviciului de „cercetare a faptelor”, prin activități practice („aplicațiuni”) cât și prin discuții. Mai erau organizate periodic „Concentrări de instrucție” cu jandarmii în termen pentru instruirea profesională cu „ceea ce este esențial” pentru aceștia.

c. Instrucția de luptă a infanteriei, în teritoriu nu se executa deoarece: nu exista timp pentru așa ceva; nu existau instructori; nevoia acestei instrucții nu se impunea „deoarece jandarmul în termen a făcut această instrucție tot atât cât a făcut-o și infanteristul”, iar jandarmul nu mai are timp, „fiind atât de aglomerat”.

Periodic erau organizate concursuri „de tragere cu arma și de profesionalitate”.⁴⁰ De exemplu, la concursurile de tragere cu arma, marș, patrule, echipe de semnalizare,

---

⁴⁰ I.G.J., Ordin Circular General nr. 17/1930, punctul 5, aliniatul 5.

telefonie și ștafetă, ce s-au desfășurat în august 1932, au fost premiați jandarmii participanți din Regimentul 7 jandarmi Cluj, din echipă fiind selecționați și jandarmi din Legiunea Bihor.⁴¹

Rezultatele la instrucție și trageri ale jandarmilor din formațiunile bihorene au fost în general bune și foarte bune, așa cum rezultă din dările de seamă întocmite cu prilejul încheierii etapelor și perioadelor de instrucție, cât și cu prilejul diferitelor controale ale eșaloanelor superioare.

Bineînțeles, au fost și jandarmi mai puțin pregătiți, cum a fost de exemplu sergentul rezervist VANDICI TEODOR de la postul de jandarmi Sudrigiu, județul Bihor, care, datorită neinstruirii temeinice, pe când făcea curățenie la post, din „curiozitate” a luat pistolul „Mauser” al șefului de post și pentru că nu a știut să-l manevreze, s-a descărcat, trăgând două cartușe în perete („două focuri au nimerit într-un perete”). Vrând să introducă pistolul în toc, acesta s-a descărcat din nou, un glonț nimerindu-l în piciorul stâng.

B.- Excepții au mai fost, dar nu ne-am propus să le detaliem, esențialul fiind că jandarmii bihoreni întotdeauna și-au îndeplinit cu răspundere *atribuțiunile de serviciu*. Aceste *atribuții* constau în: * prevederea infrajeciunilor; menținerea și restabilirea ordinii în cazul tulburării acesteia, pe baza unor planuri bine stabilite, singure sau în cooperare cu alte forțe legitime ale statului; paza siguranței publice și de stat; culegerea informațiilor referitoare la ordinea și siguranța statului; cercetarea și urmărirea infrajeciunilor prevăzute de legile civile, militare și ordonanțele autorităților locale; prinderea infractorilor, culegerea și păstrarea probelor, dresarea actelor și înaintarea lor împreună cu făptuitorii, autorităților în drept;

---

⁴¹ A.N.R., București, Fond Inspectorate de Jandarmi, Dos. 459/1932, p. 207.

* Am redat întocmai atribuțiunile prevăzute de regulamentele în vigoare, păstrând formulările exacte.

executarea mandatelor de arestare, a ordinelor, intervențiilor și cererilor primite în scris de la autoritățile cu atribuții de poliție generală; asistența și ajutorul, la cererea scrisă, a celorlalte autorități recunoscute de legi, sau a organelor acestora, când sunt împiedicate în executarea funcțiunii lor; alte misiuni, la ordin.

Exemple de misiuni îndeplinite de formațiunile Jandarmeriei din Bihor, până în anul 1944:

a. încă din primele zile de la instalare în județul Bihor, jandarmii de la posturi au fost cooptați în comisiile pentru stabilirea drepturilor și despăgubirilor ce se cuveneau familiilor celor ce decedaseră în război, comisiile pentru recensământul cailor și trăsurilor, raportarea corectă a situațiilor existente în Ardeal, după război, strângerea armamentului și materialelor de război rămase pe teritoriul eliberat etc.

b. prinderea și urmărirea infractorilor și a comuniștilor (Ministerul de Interne, Direcția Poliției și Siguranței Generale, Circulara Generală cu nr. 5872-S din 2 dec. 1920 – trimisă și formațiunilor de jandarmi; a se vedea și A.N.R., București, Dosar 459/1932 filele 14-20 etc.)

c. descoperirea și reținerea unor dezertori militari, înmânarea livrelor militare tinerilor ce au satisfăcut stagiul militar etc. (Arhivele Militare Române, Pitești, Fond 1199, Dosar 75, filele 59-60)

Spre exemplu, Centrul de Recrutare Oradea, prin Ordinul nr. 13223/1926, trimitea postului de jandarmi Ineu, din Compania de jandarmi Oradea, livretul model „E” spre a fi înmânat sold. Silaghi Ștefan, contingentul 1924, iar ca urmare, șeful postului, plt. Hudrea Victor, împreună cu primarul și notarul din comună au întocmit proces-verbal, prin care comunicau Cercului de Recrutare că respectivul

---

* A.N.R., D. J. Bihor, *fond Prefectura Plasei Vașcău*, dos. 4/1919, f. 500 și următoarele: (v. Procesele verbale ale comisiilor respective). Pe aceeași temă vezi și Constantin Moșincat, *Sfânta datorie de ostaș*, Editura GP., Oradea, 1999.

soldat nu a fost găsit deoarece plecase cu familia în Brazilia.

d. Dintr-un raport al Inspectoratului de Jandarmi Oradea, rezultă că jandarmii din sectorul Pocola, Legiunea Bihor, conduși de cpt. Stănculescu Ștefan, ajutat de plt. maj. Tempa Vasile, plt. Tija Petre, Bobu David, Oală Gheorghe și mai mulți jandarmi în termen „după urmăriri și cercetări cu pricepere timp de 45 de zile” au reușit să descopere și să aresteze o bandă de tâlhari ce teroriza populația din împrejurimile Beiușului de mai mulți ani.

În sarcina acestor tâlhari au fost reținute și alte infracțiuni, printre care un triplu asasinat săvârșit în 1929 asupra locuitorilor Gaiță Nicolae, Costa Teodor și Costa Toma, prin împușcare, jefuindu-i de suma de 32.000 lei; de asemenea s-a mai stabilit în sarcina acestei bande și o tentativă de furt, 5 furturi prin efracție și escaladare și 9 furturi de vite, cât și falsuri în acte publice.

Parchetul Bihor a adus „laude de modul cum a fost descoperită banda și dresate actele” de către jandarmii mai sus amintiți (A.N.R. București, Dosar nr. 459/1932, Ordine circulare, p. 91 (verso)).

Alte exemple:

- Prin Ordinul Circular General nr. 28 din 1 august 1932, sunt citați prin ordin de zi pe întreg I.G.J. mai mulți ofițeri, subofițeri, sergenți instructori și jandarmi în termen din Legiunea Bihor, pentru efortul depus mai multe zile la rând, reușind să descopere și să aresteze o bandă de 8 tâlhari comuniști, care în seara zilei de 5 iunie 1932 au atacat mașina Prefecturii Cluj, ce se afla în zonă.

- De asemenea, au fost citați prin ordin de zi pe întreg I.G.J. mai mulți subofițeri și jandarmi în termen din Legiunea Arad, Inspectoratul Regional Oradea, care au reușit după multe zile de cercetări să aresteze pe autorii și complicii asasinatului împotriva victimei Moț Petre și rănirea gravă a soției acestuia, în noaptea de 20 martie 1928 (A.N.R. București, Dosar nr. 459/1932, Raportul nr.

55/1932 al Subinspectoratului General de Vest Cluj, fila 68).

- Conform Raportului nr. 66/1932 al Inspectoratului Regional de Jandarmi Oradea, mai mulți ofițeri și subofițeri din Legiunea Satu Mare (sunt nominalizați) conduși de maiorul Iliescu Mihai – comandantul legiunii, au descoperit și arestat organizația comunistă din Baia Mare*, compusă din 23 persoane, care „împreună cu actele dresate” au fost înaintate Parchetului Tribunalului Satu Mare.

- Un caz deosebit a fost cel al plutonierului jandarm Ludoșaru Ioan, din Legiunea Satu Mare, Inspectoratul de Jandarmi Oradea, care a reușit să descopere și să aresteze pe infractorul Boja Ioan, zis „Nanu”, autor al unei tâlhării și a 7 furturi săvârșite în diferite comune din Satu Mare și Bihor, între anii 1929-1931. Tot acesta a fost și autorul incendiului depozitului de lemne, pus cu știrea proprietarului, care intenționa să încaseze asigurarea depozitului în sumă de 130.000 lei (sumă foarte mare la vremea aceea – n.a.).

Jandarmului i s-a oferit mită suma de 5.000 lei pentru a nu da curs anchetei, dar acesta a refuzat, jandarmul plt. Ludoșan Ioan a fost citat prin Ordin de zi pe întreg I.G.J. și i s-a decontat suma de 1.200 lei, bani pe care acesta i-a cheltuit pe timpul cercetărilor.

- Descoperirea și arestarea de către jandarmii din Legiunea Sălaj, Inspectoratul Regional Oradea, a individului Muth Gheorghe din comuna Notig, județul Sălaj, care în noaptea de 24/25 decembrie 1936, a asasinat, cu scopul de a-l jefui, pe locuitorul Lazăr Petre și pe soția acestuia Elisabeta, din comuna Notig (erau consăteni), voind apoi să asasineze și pe locuitorul Ioan Pașca, tot în scop de jaf etc. Exemplele ar putea continua.

e. Un alt aspect al activității jandarmilor l-a constituit participarea acestora la înlăturarea urmărilor produse de

---

* Baia Mare aparține de județul Satu Mare.

calamitățile și catastrofele naturale, ca de exemplu, la inundațiile din primăvara anului 1932.

C.- Referitor la *activitatea de culegere de informații* cu privire la ordinea și siguranța statului Român, pe teritoriul rural, Jandarmeria bihoreană a avut o contribuție însemnată. Până în anul 1935 acesta raporta problemele referitoare la situația din zona de responsabilitate și starea de spirit a populației Batalionului 2 din Brigada IV jandarmi Cluj, cărora le era subordonată, dar din 1 noiembrie 1935, prin ordin I.G.J., a fost înființat Sectorul informativ Oradea.⁴² Ca șef al serviciului informativ Oradea a fost numit lt. col. Dospineanu Ioan, ulterior fiind numiți alți ofițeri, ca urmare a promovării sale în alte funcții.

Am prezentat în prima parte a lucrării de față unele aspecte referitoare la situația din zona de competență a formațiunilor de jandarmi bihorene, starea de spirit a populației din județ, mai ales a celei de naționalitate maghiară, care nu voia să accepte situația creată după actul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918; vom prezenta în continuare aspecte din activitatea informativă a Jandarmeriei din Bihor, în perioada anilor 1937-1940, perioadă pe care am tratat-o până acum.

Din nota informativă datată 20 februarie 1938, semnată de șeful secției informative Oradea, lt. col. Dospineanu Ioan, reiese că Ungaria contând pe sprijinul Italiei și Germaniei „intenționează să pună din nou în discuție problema revizuirii frontierelor sale”.⁴³ Această inițiativă a fost luată de contele Bethlen „care a și reușit prin activitatea depusă în acest scop, să provoace agitații în rândurile oamenilor de conducere ai Ungariei”.⁴⁴ Acesta a susținut o cuvântare pe această temă în orașul EGER,

---

⁴² A.N.R., D. J. Bihor, dos. 19/1938, *fond Legiunea de jandarmi Bihor*, Adresa nr. 648 din 03.02.1938.

⁴³ A.N.R., *fond I.G.J.*, dos. 15/1938, f. 112.

⁴⁴ A.N.R., *fond I.G.J.*, dos. 15/1938, f. 112.

prilej cu care și-a manifestat optimismul în ceea ce privește „reușita Ungariei”.

În aceeași notă informativă se mai arăta că, în legătură cu fortificarea frontierei de către România, s-a răspândit zvonul că „se face cu bani adunați cu forța de la populația maghiară din România”⁴⁵, fapt ce a stârnit uimire și nemulțumire în rândul unor state și categorii sociale ale populației. Semnatarul notei, lt. col. Dospineanu Ioan, atrăgea atenția organelor de la București asupra acestei situații create, pentru a se lua măsurile corespunzătoare.

Dintr-un alt raport operativ privind situația din zona de responsabilitate, același lt. col. Dospineanu sesiza organele de la București asupra faptului că, în județul Bihor populația de origine evreiască era nemulțumită, manifestând teama că vor fi expatriați, drept urmare au început să-și vândă averile. Se dădea exemplul marele bogătaş Skental Arthur din Salonta (Bihor) care și-a vândut moșia din hotarul comunei Homorog cu suma de 1.600.000 lei, „declarând spre vânzare și proprietățile din Salonta, în valoare de 2.500.000 lei”⁴⁶, acesta intenționând să treacă cu aceste sume în țara vecină, Ungaria și să se stabilească acolo cu familia.

În Marghita și satele din jur, comercianții evrei nu mai aprovizionau cu mărfuri magazinele, urmând să vândă stocurile din acestea, încercând să strângă sume mari de bani „pentru a încerca să corupă pe conducătorii țării”⁴⁷, făcând rugăciuni și consultând talmudurile prin rabinii lor. Se continua coruperea micilor funcționari.

Mulți dintre funcționarii polițienești erau căsătoriți cu soții de etnie iudaică și erau ușor coruptibili. Sunt date câteva exemple de astfel de funcționari din Chestura Oradea: domnul Rău – inspector de poliție; C. Radovici – șeful siguranței; dl. Fodor – directorul Chesturii poliției

---

⁴⁵ A.N.R., Fond I.G.J., Dos. 15/1938, f. 112-113.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 112.

⁴⁷ *Ibidem*.

Oradea; dna. Fodor – șefa biroului pașapoarte etc. De observat faptul că, majoritatea funcționarilor cu funcții importante, de conducere, erau căsătoriți cu soții evreice.

Printr-o adresă trimisă de șeful sectorului informativ Oradea, al Legiunii de jandarmi Bihor, datată 13.II.12(?) și semnată de același lt. col. Dospineanu Ion, se confirma că „evreii au făcut contrabande” trecând valorile lor în străinătate, „preferând punctele vamale cu Cehoslovacia, unde controlul e mai puțin vigilent” și că „însăși vameșii au înlesnit aceste contrabande”.

Situația era identică și în alte județe din nord-vestul țării de exemplu în localitățile de pe Valea Vișeului din județul Maramureș.

Agitație manifestau și etnicii unguri, îndeosebi aristocrația maghiară, care sub pretextul unor mese festive, se adunau la diferiți prieteni, unde „întâmplător” era invitat și consulul maghiar, baronul Bothmer, din Cluj. Cu acest prilej, se discutau probleme iredentiste, difuzate cu ajutorul presei maghiare (aproximativ 300.000 exemplare de ziare și reviste) răspândite în Ardeal și Banat. Exemple de astfel de publicații: Magyar Uiság, Kéleti Uiság, Estilap, Jó Estét etc.

Iredentismul maghiar, pe lângă presă mai acționa și prin diferite asociații culturale și economice, cum erau: Uniunea Corurilor Maghiare, Asociația Culturală EMKE, Asociația E.G.E. etc.

Interesele minorității maghiare din România reprezentate de aristocrația maghiară din Transilvania erau „reîntregirea Vechii Ungarii” și „revizuirea Tratatului de la Trianon”, cu scopul de a redobândi moșiile expropriate.⁴⁸

Prin adresa nr. 5989 din 7.II.1938 trimisă de Inspectoratul General al Jandarmeriei secției a II-a din M.

---

⁴⁸ *Ibidem*, f. 114 – pe marginea notei informative, datată 9/II/10, este scris de mână, cu tuș negru, mențiunea: *Informații sigure* și semnată indescifrabil.

St. M. erau sesizate unele aspecte din stația C.F.R. Episcopia Bihor privind scurgerea de Informații referitoare la lucrările de fortificații ce se executau în județ.⁴⁹

Șeful sectorului informativ Oradea, confirma faptul că în urma verificărilor s-au *adeverit cele semnalate* și că numai un singur lucrător dintre funcționarii birourilor de transport din stația C.F.R. Episcopia Bihor era de origine română (îl chema Gui), ceilalți erau majoritatea evrei și maghiari, și drept urmare, propunea înființarea unei firme românești de transporturi.

La fila 171 din Dosarul 15/1938, și filele următoare, sunt note informative din care rezultă politica subtilă dusă de Ungaria, cât și a unor bănci din Ardeal, de a sprijini etnicii maghiari pentru cumpărarea de terenuri pe frontiera româno-maghiară, fiind colonizate cu unguri localități din această zonă. („...*vin în continuare familii ungurești din interiorul țării și se stabilesc în comunele de frontieră cu Ungaria.*” Se mai arată că această afluire a populației maghiare spre frontieră „este o adevărată colonizare, deoarece acești unguri stabilindu-se în zona de frontieră, cumpără însemnate întinderi de pământ”, fiind sprijiniți cu bani de banca „MINERVA” din Cluj. Astfel, în județul Sălaj, în comuna Mețențiu, au venit începând cu anul 1927 aproximativ 40 de familii din județele Ciuc și Trei Scaune și „au cumpărat aici peste 700 jugăre de pământ”.

Și în județul Bihor, în comuna Diosig, s-au stabilit în același mod 17 familii maghiare, care au cumpărat peste 100 iugăre de pământ. (Sunt arătați nominal, într-un tabel, cu nume, prenume, de unde au venit, cât pământ au cumpărat.)

Și populația românească era nemulțumită de faptul că la concentrări nu erau chemați evreii și ungurii, în timp ce românii erau chemați pentru a treia oară, „din care cauză muncile agricole le-au rămas în urmă” și exprima

---

⁴⁹ *Ibidem*, f. 126.

dorința ca „și minoritarii evrei și unguri să fie chemați la lucrări cum sunt: săparea tranșeelor, construcții de drumuri și poduri etc.”⁵⁰

Țăranii români mai erau nemulțumiți și din cauza modului cum se desfășurau rechizițiile, deoarece viața le era tot mai grea, de la zi la zi, iar „greul cădea numai pe umerii lor”.

O bună colaborare privind schimbul de informații a avut-o Jandarmeria cu Armata, prin serviciile pretorale de pe lângă marile unități operative. De exemplu, prin adresa nr. 652 din 21 septembrie 1939, Legiunea de jandarmi Sălaj, din Inspectoratul Regional Oradea, informa Serviciul Pretoral al Grupului 1 Armată că la frontiera cu Ungaria se observă mișcări de trupe, că locuitorii unor ferme de pe frontieră s-au mutat în interiorul Ungariei, ducându-și toate bunurile cu ei. Mulți indivizi din localitățile de frontieră „au trecut fraudulos în Ungaria, s-au prezentat la postul de jandarmi din comuna Ujfalău, situată în imediata apropiere a frontierei Româno-ungare, de unde au fost escortați în comuna Nyiregyhoza unde au tabăra de internare,”⁵¹ și că „mulți dintre indivizii trecuți în mod fraudulos din România în Ungaria sunt angajați servitori în comuna Vallei – Ungaria.”⁵²

Informații pertinente transmise Corpului 1 Armată se refereau și la situația locuitorilor din Ungaria, din localitățile de pe frontiera cu România și a activității guvernului maghiar, referitoare la pregătirea armatei, concentrări de militari, politica revizionistă etc. Astfel, în raportul serviciului Pretoral al C. 1 A. din 21 septembrie 1939 se semnala faptul că în Ungaria au fost concentrați toți locuitorii de la etatea de 18 ani până la 52 de ani, că cei tineri sunt înrolați în unitățile de la frontiera cu România, iar cei în etate în unitățile de la frontiera cu

---

⁵⁰ A.N.R., *fond I.T.J.*, dos. 467/1939, f. 18.

⁵¹ *Ibidem*, f. 8.

⁵² *Ibidem*.

Iugoslavia. În interior, au rămas bărbații peste 53 de ani, pentru pază și măsuri de ordine. Mai rezultă că la frontiera cu România au masat multe trupe, grosul fiind în jurul orașului Debrecen, aceste trupe fiind disciplinate, bine hrănite și echipate, deși restul populației era lipsită de mijloace de trai „și o ducea greu”.

Militarilor maghiari li se spunea de către ofițerii lor că nu peste mult timp vor trece granița cu România „și fiecare se va înapoia la căminele lor cu ramuri de brad”.⁵³ Se mai cunoștea că la Debrecen se afla dislocat Serviciul maghiar de spionaj „102 A” și „102 B” – de contraspionaj, jandarmeria maghiară din acest oraș având la comandă pe mr. PAP, originar din Turda, România.

Din raportul Chesturii poliției Oradea-Beiuș nr. 44626 din 18 noiembrie 1940, Biroul Poliției de Siguranță, adresat directorului general, reiese „situația din teritoriul cedat provizoriu al Ungariei”.⁵⁴ Se semnala faptul că în teritoriile cedate se revizuiesc toate impozitele directe aplicate, începând cu anul 1931. Revizuirea se făcea „numai pentru populația românească, care este obligată să plătească încă o dată toate impozitele directe, cu începere din acest an” (1940, n.a.).

Măsura era luată de Statul maghiar cu scopul de a deposeda pe români de averi, deoarece țăranii neputând plăti sumele pe cei 10 ani în urmă, erau obligați să-și vândă averile, altfel erau scoase la licitație de către autorități în contul datoriei. Prin acest sistem „se urmărea a forța pe români, lăsându-i fără mijloace de existență, să se refugieze în România”.

Funcționarii maghiari din teritoriul cedat, care erau căsătoriți cu soții românce, erau scoși afară din serviciu și obligați să „părăsească Ungaria”, fiind „trădători”.

---

⁵³ *Ibidem*, f. 8-9.

⁵⁴ *Idem*, dos. 1/1940, f. 1.

Cei care trecuseră la religia ortodoxă sau greco-catolică erau obligați să întocmească formele necesare revenirii la religia oficială.

Românii expulzați care se întorceau în teritoriile cedate pentru lichidarea averilor și ridicarea bunurilor, erau arestați și condamnați la câteva zile „închisoare polițienească”, după care erau trecuți peste frontieră (frontiera era la Hidișelul de Jos, Bihor), fără a li se permite să-și vândă bunurile sau să ducă vreun bagaj.

Imediat după instalare, autoritățile maghiare au luat măsuri pentru lichidarea tuturor întreprinderilor comerciale române. Au fost constituite delegații speciale care evaluau tot ce se găsea în magazine la sume derizorii, din care scădeau 20%, iar suma rămasă era consemnată într-un registru, ce se depunea la autoritatea maghiară, precizându-se că sumele prevăzute vor fi achitate „atunci când se vor îmbunătăți relațiile între România și Ungaria”.⁵⁵

FORMAȚIUNILE DE JANDARMI DIN BIHOR LA SFÂRȘITUL ANULUI 1944

Am amintit în capitolele anterioare despre faptul că la 1 noiembrie 1944 Inspectoratul de Jandarmi Oradea a fost reînființat conform Ordinului I.G.J. nr. 1675 din 20 octombrie 1944, mai întâi cu sediul la Arad, până la revenirea în Oradea, în prima parte a anului 1945. Cu acest prilej, Legiunea de jandarmi Bihor, cu sediul la Beiuș, este vărsată de la Inspectoratul de Jandarmi Timișoara, la noul inspectorat reînființat (I.J. Oradea), cu: 3 ofițeri, 247 subofițeri activi, 52 trupă activă, 676 trupă rezervă, 13 cai „dintre care 11 cai proprietatea Jandarmeriei și 2 cai proprietatea plt. mj. Borlea Petre”⁵⁶,

---

⁵⁵ *Ibidem*, f. 3.

⁵⁶ A.N.R. D.J. Bihor, *fond I.J. Oradea*, dos. 10/1945, f. 477; (O.Z. nr. 1/1944 al I.J. Oradea).

având ca structură 13 secții, 11 posturi a câte 7 jandarmi și 88 posturi a câte 5 jandarmi.

La comanda Legiunii Bihor se afla lt. col. Rusu Ștefan, ajutat de cpt. Semciuc Mihai (ajutor comandant Legiune, în poziție de absent) și lt. Necșulescu Traian (ajutor comandant Legiune, prezent).

Prin instrucțiunile speciale nr. 1735/1944, ale I.G.J., pentru Legiunea de jandarmi Bihor s-a fixat următorul efectiv: 4 ofițeri, 329 subofițeri, 263 trupă; un total de 596 oameni.

La data de 11 decembrie 1944, Inspectoratul de Jandarmi Oradea avea următoarea încadrare și organizare:

Denumirea formațiunii	Ofițeri		Subofițeri		Trupă	
	Necesar	Existent	Necesar	Existent	Necesar	Existent
Reședința inspectoratului	12	7	33	15	49	21
Leg. de jand. Arad	4	2	293	144	267	327
Leg. de jand. Bihor	4	2	329	237	263	347
Leg. de jand. Sălaj	4	2	261	246	185	242
Leg. de jand. Satu Mare	4	2	214	205	159	209
Leg. de jand. Maramureș	4	2	135	133	117	240
Total inspectorat	32	17	1265	980	1040	1286

Referitor la starea de spirit a populației din zona de responsabilitate a Inspectoratului, la sfârșitul anului 1944 se preciza că existau nemulțumiri privind „cartiruirile dezorganizate” pe arterele de circulație Săvârșin–Arad–Chișineu Criș, că în județul Bihor au fost arestați 45 legionari dintre care eliberați 31, în Arad au fost arestați 374, din care eliberați ulterior 284 etc.

În Frontul Național Democrat din Bihor erau înscriși 986 membri, mulți dintre aceștia erau iredentiști maghiari, sectanții bapțiști erau în curs de a-și lua în primire casele

de rugăciuni, și începuseră să activeze „spre stânga pentru a ajunge la conducere” în comune. Adventiștii de ziua a 7-a și Penticostalii „erau liniștiți, necreând probleme”.

Situația economică era grea. Recoltele de porumb și sfeclă rămăseseră neculese, iar mare parte din grâu nu se însămânțase. Erau disponibilități numai de cartofi și furaje.

Exista o neglijență generală, încasările financiare (taxe, impozite) erau foarte slabe etc.

Gărzile cetățenești înființate aveau rezultate mediocre, circulația trenurilor pe calea ferată era slabă,⁵⁷ gara Oradea era distrusă, se lucra la refacerea liniilor ferate etc.

După 26 decembrie 1944 și începutul anului 1945 formațiunile și efectivele Jandarmeriei bihorene fixate de Comisia Aliată de Control au fost reduse, după cum vom observa în capitolul următor.

SITUAȚIA FORMAȚIUNILOR DE JANDARMI DIN BIHOR ÎN PRIMA PARTE A ANULUI 1945. REVENIREA LA REȘEDINȚELE INIȚIALE

Reamintim faptul că începând cu data de 26 mai 1940, în baza ordinului M. St. M. Nr. 3330 din 20 mai 1940 și a ordinului Comandamentul Corpului de Jandarmi (C.C.J.) nr. 6384 din 24 mai 1940, regimentele de jandarmi concentrează din nou unități de poliție.

La 27 iunie 1940, a avut loc mobilizarea armatei începând cu orele 24.00, în conformitate cu Înalt Decretului Regal nr. 2135⁵⁸.

---

⁵⁷ *Idem*, dos. 36/1944, f. 5-6.

⁵⁸ A.N.R. *fond Președinția Consiliului de Miniștri*, dos. 112/1944, f. 169-217.

La 2 septembrie 1940 a început evacuarea pe etape a teritoriului cedat Ungariei, modul de evacuare l-am prezentat anterior.

Începutul anului 1945 găsește formațiunile de jandarmi la reședințele de bază, Inspectoratul de jandarmi Oradea având încă reședința la Arad, iar Legiunea de jandarmi Bihor la Beiuș, fiind în așteptarea ordinului de reinstalare în Ardealul de Nord.

La comanda Inspectoratului de jandarmi Oradea se afla colonelul Braia Ioan, iar la comanda Legiunii Bihor maiorul Marinaș Vasile, care în luna aprilie 1945 va preda comanda căpitanului Alexandru Dumitriu. Și acesta, la rândul său predă comanda legiunii maiorului Nicolae Diaconescu.(toamna anului 1945)

Conform ordinului I.G.J. – (Statul major, Biroul I organizare) - nr. 1595 din 15 septembrie 1944, Legiunea de jandarmi Bihor avea ca organizare 13 secții, 11 posturi a câte 7 jandarmi și 88 posturi a câte 5 jandarmi, cu un efectiv de 2 ofițeri, 230 subofițeri și 335 trupă, în total 567 oameni.⁵⁹

În garnizoana Beiuș, unde își avea sediul Legiunea, se mai afla un batalion de vânători de munte (B. 6 V.M.) – comandat de lt. col. Stamat Nicolae, care deținea și funcția de comandant al garnizoanei, având confesor (preot) la garnizoană pe cpt. Vlădoianu Vasile. Delegatul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului în județul Bihor era col. Rădulescu C..

Prin instrucțiunile speciale nr. 1735/1944, ale I.G.J., pentru Legiunea de Jandarmi Bihor a fost fixat următorul efectiv: 4 ofițeri, 329 subofițeri, 263 trupă, în total 596 oameni.

Conform Ordinului I.G.J. nr. 1910 din 9 martie 1945, s-a dispus reducerea de efective la subofițeri și

---

⁵⁹ A.N.R. D.J. Bihor, *fond Legiunea de jandarmi Bihor*, Inventar 32, dos. 26/1944, f. 297 și următoarele.

rechemarea jandarmilor în termen, astfel că pentru Legiunea de jandarmi Bihor a fost fixat alt efectiv: 5 ofițeri, 160 subofițeri și 114 trupă, în total 279 oameni.

Prin reducerea efectivelor de subofițeri, au fost trimiși în concediu nelimitat 108 subofițeri, iar cu diferența de 160 nu au putut fi încadrate toate formațiunile, drept urmare a fost nevoie și de o reducere a secțiilor și posturilor de jandarmi. Astfel, din cele 104 posturi și 13 secții cât avea Legiunea la data respectivă, au fost desființate o secție și 57 posturi de jandarmi.

La 12 martie 1945 prin ordinul telefonic nr. 1516 al Inspectoratului de jandarmi Oradea (Arad), se ordona comandantului Legiunii de jandarmi Bihor (Beiuș) că în conformitate cu ordinul I.G.J. nr. 1911/1945, să-și adune întreg efectivul la reședință în vederea reinstalării în Ardealul de Nord, urmând ca ulterior să primească ordin cu data instalării în localitatea inițială de reședință (Oradea).⁶⁰

Mare bucurie a stârnit ordinul în rândurile jandarmilor bihoreni. Imediat, în aceeași zi în care s-a primit ordinul, Comandantul Legiunii maiorul Marinaș Vasile a retransmis acest ordin către secțiile de jandarmi subordonate, cu precizările organizatorice de rigoare.

Redăm ordinul Legiunii de jandarmi Bihor-Beiuș către secțiile subordonate, respectând întocmai textul original, fără adăugiri sau omiteri:

Nr. 1963/12.03.1945

– Telefonice –

Legiunea de jandarmi Bihor-Beiuș

Către

Secțiile 1-6 jandarmi din Legiune

Luați următoarele măsuri:

1. Puneți în vedere șefilor de secții, de la secțiile din partea ne nord a județului, ca mâine 13 martie 1945 ora

---

⁶⁰ *Idem*, dos. 10/1945, f. 389.

12.00 să se prezinte la reședința Legiunei cu ordinea de bătaie pentru a primi ordin în vederea reinstalării posturilor în teritoriul cedat.

2. Secția de jandarmi Episcopia, care se află la Beliu va lua măsuri ca toți subofițerii din secție să plece chiar mâine dimineață la Secția de jandarmi Tinca unde va aștepta ordine.

3. Secția de jandarmi Salonta rămâne pe loc unde își va concentra toți subofițerii care încadrează posturile din teritoriul cedat.

4. Secția de jandarmi Marghita care se află la Boiu își va concentra toți subofițerii la secția Salonta, în Ghiorac, unde va aștepta ordine.

5. Secția de jandarmi Tileagd rămâne pe loc la Ceica unde își va aduna toți subofițerii imediat și așteaptă ordine.

6. Secția de jandarmi Săcuieni care se află la Vașcău, va pleca chiar mâine dimineață cu toți subofițerii la reședința Legiunei.

Comandantul Legiunei de Jandarmi Bihor-Beiuș

S.S. Mr. Marinaș Vasile

Nu toți locuitorii județului s-au bucurat de această veste. Printr-un raport întocmit de șeful Postului de jandarmi Ciomeghiu către Secția de jandarmi Salonta, se informa că locuitorii de naționalitate maghiară din comuna Boiu au întocmit o cerere către Prefectura Bihor prin care solicitau ca în comuna lor să fie numit ca șef de post la jandarmi un subofițer care să vorbească limba maghiară, „și în Post să se vorbească numai ungurește”.⁶¹

Situația semnalată în comuna Boiu era în repetare deoarece atunci când s-au prezentat pentru instalare la postul de jandarmi subofițerii destinați, aceștia nu au fost primiți de către primarul comunei și reprezentanții partidelor din localitate, fapt rezultat din raportul șefului

---

⁶¹ *Ibidem*, f. 247 (Raportul nr. 2813 din 29.06.1945).

secției de jandarmi Marghita, adresat Legiunii de jandarmi Bihor-Beiuș.⁶²

În cadrul pregătirilor efectuate de formațiunile de jandarmi în vederea reinstalării în teritoriile cedate, erau anunțate instituțiile publice ale puterii și administrației locale, se comunicau efectivele, locurile de instalare, modul cum se putea lua legătura cu acestea, noile adrese etc.

La data de 1 iulie 1945 Legiunea de jandarmi Bihor-Beiuș s-a reinstalat în Oradea, iar la 10 iulie același an își mută reședința, de la Arad și Inspectoratul de jandarmi Oradea.

Prin adresa nr. 6528 din 30 iunie 1945, comandantul Legiunii de jandarmi Bihor – comunica Societății Anonime Române de Telefoane din Oradea despre faptul că în scurt timp Inspectoratul de jandarmi și Legiunea vor fi reinstalate în Oradea și solicita instalarea de posturi telefonice la sediile unde vor ființa.

Redăm integral adresa trimisă:

Nr. 6528, 30 iunie 1945

*Legiunea de jandarmi Bihor
căt-re*

*Societatea Anonimă Română de
Telefoane Oradea*

Am onoarea a vă face cunoscut că Inspectoratul de jandarmi Oradea și Legiunea de Jandarmi Bihor se găsesc în curs de instalare în Oradea și anume:

- 1. Inspectoratul de Jandarmi Oradea – în strada Tudor Vladimirescu nr. 29;*
- 2. Legiunea de Jandarmi Bihor – în strada Aulich Layos nr. 1.*

Rugăm să se dea legătura telefonică pentru Legiunea de Jandarmi cu telefonul 1244 contul 14, telefonul se află

---

⁶² *Idem*, dos. 10/1945, f. 986 (Raportul nr. 76 din 01.06.1945).

instalat în strada Tudor Vladimirescu în localul destinat Inspectoratului.

*Comandantul Legiunii de Jandarmi Bihor
Mr. S.S.N. Diaconescu
p. Șeful Biroului Comandament
Plt. mj. Vlășia Tănase*

Situația a fost comunicată și Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului din județul Bihor, cu sediul la Beiuș, precizând noile adrese unde puteau primi corespondența și numerele de telefon (Adresa nr. 6563 din 3 iulie 1945, din Dosarul 10/1945, fila 1666, Fond Legiune de jandarmi, D. J. Bihor a Arhivelor Naționale).

La data de 10 iulie 1945, toate formațiunile de jandarmi se aflau reinstalate la reședințele inițiale de unde fuseseră evacuate.

ASPECTE PRIVIND ACTIVITATEA JANDARMERIEI DIN BIHOR ÎN PERIOADA iulie 1945 – ianuarie 1949

În a doua jumătate a anului 1945 la comanda Inspectoratului de Jandarmi Oradea se afla colonelul Ioan Braia, care începând cu decembrie 1945 a fost înlocuit cu lt. col. Gheorghe Nistor, iar la comanda legiunilor subordonate erau: Lt. col. N. Nicoară, la Legiunea de jandarmi Arad; Mr. N. Diaconescu, la Legiunea de jandarmi Bihor; Cpt. Dinescu Marin, la Legiunea de jandarmi Sălaj; Cpt. C. V. Popa, la Legiunea de jandarmi Satu Mare; Cpt. Teodor I. Popescu, la Legiunea de jandarmi Maramureș;

Sfârșitul anului 1945 și începutul anului 1946 a adus noi schimbări în ceea ce privește instituțiile Statului Român, inclusiv formațiunilor de jandarmi, care au fost obligate, în baza prevederilor Convenției de Armistițiu și sub supravegherea directă a Comisiei Aliate de Control, să se conformeze ordinelor acestora privind efectivele și

activitatea, raportând toate problemele delegatului acestor comisii în județ. Amintesc faptul că în județul Bihor delegatul Convenției Române pentru Aplicarea Armistițiului era col. C. Rădulescu, iar al Comisei Aliate de Control dl. mr. V. I. Gorbunov.⁶³

Situația din această perioadă este prezentată în rapoartele trimise de către delegații mai sus amintiți, cât și din rapoartele întocmite de jandarmii de la posturile de jandarmi din județ. Redăm spre exemplificare, raportul semnat de col. C. Rădulescu, delegatul C.G.E.A. în Bihor, datat 31 decembrie 1945 (am respectat întocmai textul):

*Delegatul C.G.E.A.,
Județul Bihor,
31.XII.1945*

Articolul 19

- 1. Prefectura nu a comunicat acestui delegat dacă, în cursul lunii decembrie 1945, a primit vreo dispoziție specială în cadrul aplicării acestui articol.*
- 2. Mențiu cele raportate în dările de seamă cu privire la iredentismul maghiar, întreținut de organizațiuni cu caracter subversiv, neidentificate până în prezent; mai semnalez:*
- 3. a. În raza comunei Sălard au fost răspândite de către necunoscuți manifeste, format mic, scrise cu mâna, cu următorul cuprins în limba maghiară: „Ghetou jidanilor!”, „Moarte comuniștilor!” S-au luat urmări pentru identificarea autorilor și colportatorilor. Un număr de trei originale din aceste manifeste au fost indicate de către un ofițer rus la Oradea.*
b. În ziua de 1 noiembrie 1945, maiorul Botea din Regimentul 10 Grăniceri, sosind în localitate cu familia, a vrut să folosească trăsura de piață nr. 2 pentru deplasarea la hotel. Birjarul, de origine maghiară, a refuzat în mod obraznic, amenințând chiar pe ofițer. Acesta i-a luat numărul trăsurei și l-a invitat la poliție, însă birjarul a refuzat, spunând că el nu merge decât la Comandamentul sovietic. În cele din urmă a mers la poliție, unde i s-au dresat actele. Ofițerul a iertat pe vinovat, implorat de acesta și de familia sa.

---

⁶³ *Idem*, dos. 23/1944-1945, f. 321.

c. Într-una din zilele de târg ce se țin în comuna Beliu, primăvara respectiv a pus să bată toba prin mulțime, anunțându-se că la ora 12 reprezentanți ai F.N.D. vor face unele declarații importante publicului.

Într-adevăr, la ora 12 și-a făcut apariția între locuitorii strânși în număr mare, președintele F.N.D.-ului local, dr. Wexler, care a început să vorbească mulțimi despre înfăptuirile guvernului, despre revoluția rusă și despre Rusia. La mai puțin de 30 minute de la începerea discursului, lumea s-a împrăștiat. Cu această ocazie, s-au auzit unele voci printre ascultători spunând: „Să ne lași în pace cu revoluția rusă și cu Rusia. Mai bine spune-ne unde este bumbacul pe care ziceți că ni l-ați adus, unde este sarea, petrolul, tutunul, îmbrăcămintea, încălțăminte, unde ne este libertatea [...]” Legiunea de jandarmi a luat măsuri pentru urmărirea instigatorilor spiritului populației.

d. Președintele comisiei 24 cumpărase cai din Satu Mare, maiorul Popov D., a lăsat mașina în ziua de 2 noiembrie a.c. în fața intrării imobilului de Camere de Comerț, în care se afla și Liceul Maghiar, Secția Maghiară. Către ora 13, în timp ce elevii ieșeau de la cursuri, un grup de 2 elevi s-a apropiat de mașină, și unul din ei, Veccenii Adalbert, elev cls. a II-a, a scuiat pe steagul ce se afla pe aripa mașinei. Cazul a fost raportat comendurei și poliției de către ofițer.

e. În ziua de 29.XI.1945, la liceul „Mihail Eminescu” din Satu Mare, tablourile M. S. Regelui și M. S. regina mamă au fost înțepate cu cuțitul în frunte, nas și piept, iar tricolorul românesc cu care erau împodobite tablourile a fost rupt și înlocuit cu stegulețe de hârtie cu tricolorul maghiar. Din cercetările făcute a reieșit că fapta s-a săvârșit de elevii clasei a III-a B, în contra cărora Direcțiunea Liceului a luat măsuri eliminatorii.

f. În comuna Tămășeu, locuită de unguri, cu ocazia înființării noului post de jandarmi, un grup de circa 70-100 oameni s-au adunat și au manifestat contra înființării postului, iar un grup s-a prezentat la sediul Uniunii Populare Maghiare, cerând să nu se permită înființarea postului.

g. În ziua de 25 noiembrie 1945, un grup de circa 10 unguri din comuna Vaida, înarmați ilegal au fost la vânătoare. Pe câmp s-au luat la ceartă cu românii din Roșiori, asupra cărora au tras

cu armele, reușind să împuște un sătean, care a fost internat în Spitalul din Oradea. Având informații că în acel sat se găsesc arme militare ascunse, jandarmii au confiscat 4 arme de vânătoare și o armă militară, dresând, în același timp, actele necesare.

4. Propuneri:

Actele de maniera celor de mai sus, ca orice manifestări de șovinism, să fie reprimite cu severitate, în interesul buneii armonii ce trebuie să existe între toți cetățenii cari conviețuiesc în granițele acestei țări, consfințite prin sângele ostașilor vărsat din belșug pe câmpurile de luptă.

*Delegatul C.G.E.A. jud. Bihor*⁶⁴

Prin adresa nr. 304140 din 28 mai 1945 trimisă de Președenția Consiliului de Miniștri – Secția corespondență, se informa Inspectoratul de Jandarmi Oradea că în conformitate cu Convenția de Armistițiu încheiată la 12 septembrie 1944 între Statul Român și Puterile Aliate, și înțelegerea cu Comisia Aliată de Control, toate instituțiile și persoanele private erau obligate să trimită până la 5 iunie același an, la Poliție sau Jandarmerie – în mediul rural, „tablourile cu cetățenii sovietici” aflați în serviciul lor, cu toate datele de stare civilă. La punctul 2 se preciza că locuitorii permanenți ai Basarabiei, care la data de 7 noiembrie 1927 aveau calitatea de „supuși ai Imperiului Rus”, dar care la data de 28 iunie 1940 nu locuiau pe teritoriul Basarabiei și „care temporar se găseau dincolo de frontierele U.R.S.S., sunt obligați ca până la data de 1 mai 1945 să se înscrie ca cetățeni sovietici.”⁶⁵

Nu au fost prea receptivi jandarmii din formațiunile bihorene, fapt ce a produs de multe ori neînțelegeri cu

---

⁶⁴ Antonio Faur: *Manifestări ale spiritului revizionist în județele din nord-vestul României (1944-1945)*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2003, p. 319-321.

⁶⁵ A.N.R. D.J. Bihor, *fond Legiunea de jandarmi Bihor*, dos. 10/1945, f. 1259-1263.

reprezentantul Comisiei Aliate de Control, mr. V. I. Godunov.

Subofițerii jandarmi născuți în Basarabia și care lucrau în cadrul Inspectoratului de Jandarmi Oradea, au întocmit rapoarte prin care solicitau „că nu doresc să se repatrieze”, fiind susținuți de șefii lor, care rugau eșaloanele superioare să nu fie repatriați. Exemplu, în urma declarațiilor serg. maj. Stavilă Dionisie, sg. maj. Josan Arsenie sau sg. maj. Jitaru Alexandru, se solicita de către comandantul Legiunii de jandarmi Bihor, mr. N. Diaconescu, prin raportul nr. 6899 din 25 iulie 1945, că „având în vedere că subofițerul (sg. maj. Stavilă Dionisie – n.a.) este un element bun și de folos instituției și mai ales că în prezent se află rănit în Spitalul militar Beiuș, de către un ostași sovietic”, roagă pe comandantul Inspectoratului de Jandarmi Oradea să intervină „locului în drept” pentru a nu fi repatriat.⁶⁶

Cititorilor care doresc să cunoască în detaliu activitatea Jandarmeriei din Bihor cu privire la repatrierea basarabenilor și bucovinenilor aflați pe teritoriul județului, le recomandăm lucrarea domnului Antonio Faur „Destinul tragic al românilor basarabeni și bucovineni aflați pe teritoriul Bihorului (1944-1945)”, Ed. Presa universitară clujeană, Cluj Napoca, 1998, o lucrare foarte interesantă și documentată.

Jandarmii din Legiunea Bihor nu erau agreeți nici de către organele locale ale P.C.R. (nou înființate în toate localitățile județului) care raportau Regionalei P.C.R. Oradea și Comitetului Central al P.C.R. faptul că aceștia nu respectau regulile impuse de noul regim, că operau arestări în rândul unor comuniști etc. Exemplu: secretarul organizației P.C.R. din Localitatea Săldăbașiu se plângea în scris Regionalei P.C.R. Oradea de jandarmii locali care

---

⁶⁶ *Ibidem*, f. 1937 (vezi și A.N.R. D.J. Bihor, *fond I.J. Oradea*, dos. 15/1944-1945, f. 144-145 – Declarații ale unor subofițeri jandarmi născuți în Basarabia).

au confiscat armamentul de la comuniștii din „Garda de apărare” și au operau arestări. Se cerea pedepsirea acestor jandarmi care nu s-au încadrat în spiritul regimului democrat.

Multe asemenea plângeri există în arhivele județului Bihor, Fondul Inspectoratul de Jandarmi Oradea, Dosar 36/1946 sau Fondul Comitetul Județean P.C.R. Bihor, Dosarul 45/1945-1947. Ca urmare, au început să se facă epurări în Jandarmerie; prin ordinul I.G.J. nr. 36012 din 26 iulie 1946 transmis Inspectoratului Județean Oradea al Jandarmeriei, se solicita ca în termen de 5 zile de la primirea acestuia, să se întocmească tabele cu ofițerii și subofițerii jandarmi care „nu s-au încadrat în spiritul regimului democrat”.⁶⁷

La comanda Inspectoratului de Jandarmi Oradea se afla în luna iulie 1946 col. A. Mihalache. Acesta a transmis ordinul primit la Legiunile subordonate (cu nr. 1289/26 iulie 1946). Din Legiunea de jandarmi Bihor, au fost raportați doi ofițeri (cpt. Dinescu Marin, ajutorul comandantului legiunii și lt. Netea Aurelian) și 5 subofițeri (plt. Mărculescu Ioan, plt. maj. Rădulescu, plt. maj. Guleș Traian, plt. Ciobanu Ion și serg. maj. Teodorescu).⁶⁸

Începând cu data de 4 martie 1946, se desființează Școala de ofițeri de poliție judiciară din Oradea.

La nivelul I.G.J. a fost înființat un inspectorat de jandarmi C.F.R., organizat pe 8 legiuni, dintre care o Legiune jandarmi C.F.R. la Oradea (v. Ordinul Circular General al I.G.J. nr. 15 din 10 ianuarie 1946).

La alegerile ce au avut loc în același an, Jandarmeria din Bihor și-a adus o contribuție însemnată, atât în perioada preelectorală cât și pe parcursul operațiunilor de votare, asigurând ordinea la secțiunile de votare, unii jandarmi însă, și-au depășit atribuțiunile,

---

⁶⁷ A.N.R. D.J. Bihor, *fond I.J. Oradea*, dos. 36/1946, f. 113.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 114-125.

sprijinind efectiv delegații Blocului Partidelor Democratice (B.P.D.) în acțiunile acestora de fraudare a rezultatelor votului, aceștia fiind de regulă membri P.C.R.. Exemplu: la secția de votare Mădăraș, la secția Inand, la secția Uileacu de Beiuș etc. care au introdus în urne (adică jandarmi – n.a.) câteva sute de voturi în plus în favoarea B.P.D.⁶⁹

Deși Jandarmeria era o instituție specializată pentru menținerea ordinii, ea a fost deturnată de la atribuțiunile sale de bază și atrasă de noul regim în scopul deservirii acestuia, pe plan politic. Ea nu mai era echidistantă, ci primea ordine și instrucțiuni prin care li se cerea efectuarea de percheziții domiciliare la locuințele frunțașilor opoziției⁷⁰, diferite sondaje preelectorale, să desfășoare activitate de convingere a populației pentru susținerea noului regim instaurat, etc. Cu toate acestea, majoritatea jandarmilor nu s-au conformat ordinelor, îndeplinindu-și atribuțiunile conform regulamentelor, dând dovadă de echidistanță politică și corectitudine, fapt ce a determinat pe reprezentanții noii puteri în județ să-i catalogheze ca fiind „lipsiți de conștiință și de educație politică”.

Au fost elaborate ordine drastice, sub amenințarea de îndepărtare din serviciu a jandarmilor care „împiedicau” activitatea politică a Guvernului.

„Dacă există încă cineva care nu a înțeles că jandarmii nu acționează pe teren politic, să fie lămurit definitiv. Cine nu înțelege că a împiedica acțiunea Guvernului, este reacționar, deci nu are ce căuta în Jandarmerie.”⁷¹

Cu toate ordinele de amenințare, majoritatea jandarmilor din Bihor nu s-au adaptat noii politici a

---

⁶⁹ Nicolae Mișu, *Structuri militare românești în tranziție, 1944-1947*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 2002, p. 25.

⁷⁰ A.N.R. D.J. Bihor, *fond I.J. Oradea*, dos. 36/1946, f. 212.

⁷¹ *Ibidem*, f. 71.

regimului comunist, fapt ce a determinat autoritățile în domeniu să treacă la epurări: „după ce a apărut primul lot dintre cei trecuți în cadru disponibil, a intrat frica în ofițerii și subofițerii reacționari...”⁷²

Referitor la modul cum s-au desfășurat alegerile din 1946, numeroși lideri ai P.N.L. și P.N.Ț. au înaintat memorii către M.S. Regele Mihai I prin care reclamau modul incorect în care au avut loc, abuzurile guvernului, actele de intimidare împotriva acestora etc. Exemplu: Iuliu Maniu sesiza în scrisoarea către Rege că „agresiunile guvernamentale sunt urmate de nenumărate arestări operate în rândurile aderenților noștri... Guvernul nu poate sau nu vrea să mențină ordinea legală în stat”, și drept urmare, ruga respectuos să fie luate măsuri în consecință.⁷³

În raportul de activitate al Secției militare din cadrul Regionalei P.C.R. Oradea, tovarășul Balog Dumitru analizând comportamentul cadrelor militare din județ pe timpul alegerilor din 1946, aduce laude cadrelor armatei, ofițerilor și subofițerilor E.C.P. (Educație, Cultură, Politică) pentru modul cum s-au implicat în alegeri, criticând însă cadrele Jandarmeriei „care cu toate că au avut instrucțiuni în acest sens, șefii de sectoare, de secție și de post, în unele părți din județul nostru nu au colaborat cu B.P.D. și chiar se simte că în unele părți acești șefi trebuie să fie înlocuiți cu alții.”⁷⁴

Începutul anului 1947 găsește Inspectoratul de Jandarmi Oradea cu aceeași structură, Legiunea de Jandarmi Bihor având în subordine: 12 sectoare de

---

⁷² A.N.R. D.J. Bihor, *fond Comitetul Județean P.C.R. Bihor*, dos. 45/1945-1947, f. 22 (Raportul responsabilului secției de Informații - Rădui Petru din cadrul Regionalei P.C.R. Oradea).

⁷³ A.N.R., *fond I.T.J.*, dos. 328/1946, f. 28.

⁷⁴ A.N.R. D.J. Bihor, *fond Comitetul Județean Bihor al P.C.R.*, Dos. 47/1946-1947, f. 1-3 (Raportul din 24.12.1946).

jandarmi, 64 posturi de jandarmi și 13 patrule de circulație.⁷⁵

La 1 februarie 1947 au avut loc încorporări de tineri militari, Cercul Teritorial Bihor chemând pentru satisfacerea serviciului militar tinerii din contingentul 1946, Jandarmeriei din județ fiindu-i repartizați 57 tineri.

La 25 martie 1947, Legiunea de Jandarmi Bihor avea următorul stat numeric: Ofițeri de poliție judiciară - la reședință 7 ofițeri; în teritoriu 105 ofițeri; Subofițeri: -efectiv tabelă (stat) 262; înscriși în controale (control) 237; prezenți la serviciu 213; absenți 24; deficit 25; Jandarmi populari: 4 (anterior fiind 7); Jandarmi nou angajați: 11; Elevi sergenți: 9.

Conform Deciziei Ministeriale nr. 30724 din 7 noiembrie 1947, și în baza Ordinului Circular General nr. 17 din 27 noiembrie 1947, al I.G.J., a luat ființă Secretariatul General pentru Trupe M.A.I., format din Comandamentul Grănicerilor, Inspectoratul General al Pompierilor și Inspectoratul General al Jandarmeriei.

Conform ordinelor, Jandarmii întocmeau cu prilejul unui fapt constatat, un „buletin de evenimente” care cuprindea: data, calificarea infracțiunii după Codul Penal, infracțiunea, articolul care o prevedea C. P., descrierea evenimentului, detalii asupra cercetărilor, infractorul (infractorii) identificați ca „nepriși”, cu datele de identitate, domiciliu, profesie, poreclă etc., infractorul (infractorii) identificați „priși” – cu aceleași date. Buletinul era datat și semnat de șeful Postului de Jandarmi care l-a întocmit.

La nivelul Jandarmeriei, observăm deci, că în structura ei găsim o categorie nouă de cadre, „jandarmii populari”, care fuseseră primiți în rândul acesteia ca urmare a unei Dispozițiuni a M.I. „din rândul oamenilor

---

⁷⁵ A.N.R. D.J. Bihor, *fond Legiunea de jandarmi Bihor*, dos. 20/1946-1947.

verificați că sunt într-adevăr democrați și devotați regimului democratic.”⁷⁶

În întreaga țară au fost primiți 58 jandarmi populari, dintre care 7 au fost repartizați la Legiunea de jandarmi Bihor. Aceștia au urmat cursuri la școala de jandarmi, fiind avansați sergenți majori și repartizați la posturi, unde au lucrat până la data de 31 mai 1947, când I.G.J. cu ordinul nr. 223621 din 5 mai același an, a transmis Inspectoratului de jandarmi Oradea faptul că „acești jandarmi populari nu îndeplinesc condițiunile legii” și, drept urmare, se ordona „să fie dați afară pe data de 31 mai 1947, când vor fi complet scoși de la drepturi de la această dată.”⁷⁷

Serviciul de Educație, Cultură, Politică, (E.C.P.) de pe lângă Inspectoratul Oradea (fusese înființat în 1946) a făcut contestație cu privire la „marea nedreptate ce s-a făcut cu acești jandarmi”, cerând a se interveni pentru anularea ordinului.

„Ținând seama că acești jandarmi populari au fost recrutați din elementele cele mai democratice și cele mai devotate regimului, [...] propuneau ca acești jandarmi să rămână pe mai departe în rândurile cadrelor jandarmeriei. Dacă totuși este cazul ca în această instituție să se facă o comprimare [...] sunt alte elemente, destul de numeroase, în această instituție, care trebuie date cu adevărat afară.”⁷⁸

La sfârșitul anului 1947, în raportul de activitate pe anul 1947 al Secției Militare din Organizația Județeană Bihor a P.C.R., se manifesta din nou nemulțumirea față de cadrele Jandarmeriei din Bihor, mai ales față de comandantul Inspectoratului Oradea și ai Legiunii Bihor, „unde amândoi sunt bețivi și își neglijează serviciul” și se continuă cu aprecierea că erau suspecti și din punct de

---

⁷⁶ Nicolae Mișu: *Structuri militare românești ..op.cit.*, p. 25-26.

⁷⁷ A.N.R. D.J. Bihor, *fond Comitetul Județean Bihor al P.C.R.*, Dos. 47/1946-1947, f. 43.

⁷⁸ *Ibidem.*

vedere politic.* Erau lăudați însă ajutorii acestora, care erau și membri P.C.R.. Drept urmare, la începutul anului 1948 la comanda Inspectoratului de jandarmi Oradea a fost numit col. Stănescu D. Gheorghe, iar ca ajutor de comandant mr. Victor Popovici.

Anul 1948 se caracterizează prin luarea unor măsuri radicale de către Guvernul comunist recent instalat, privind transformarea societății în conformitate cu interesele acestuia, fapt ce a produs reacții diverse în rândurile populației din Ardeal, funcție de interese. Astfel, din rapoartele informative ale Jandarmeriei locale, rezultă că o parte a populației era nemulțumită de cotele mari stabilite, de scumpirea produselor de strictă necesitate, de corupția și evaziunile fiscale ce se practicau. Circulau diferite zvonuri despre înființarea de colhozuri după modelele rusești, de confiscarea pământului de la țărani ce dețineau mai mult de 10 ha, în proprietate și împrăștierea celor săraci etc. Se făceau afirmații că vor veni americanii și englezii și atunci se va reveni la vechile structuri; se striga pe la cârciumi, pe la diferite întâlniri, „faceți voi acum ce vreți că este lumea voastră, dar în curând va veni și lumea noastră” sau „să trăiască republicanii până vin americanii” etc.

Naționalizarea principalelor mijloace de producție de la 11 iunie 1948 a demoralizat o parte din rândul populației, mai înstărite de la sate bănuind că „imediat ce se va termina cu întreprinderile Guvernul va da o decizie prin care urmează să se ia și pământurile de la țărani.”

Țărani se mai temeau că prin trecerea morilor principale la stat, noua recoltă de grâu va fi îndrumată la

---

* La Inspectoratul de Jandarmi Oradea se afla la comandă col. Mihalache Athanasie, iar la Legiune mr. Dumitriu Alexandru.

măcinat numai la aceste mori, unde „se va lua o cotă prea mare la stat”.⁷⁹

Prin ordinul Secretariatului General pentru Trupe M.A.I. nr. 1033/1948, ca urmare a reducerii Direcției C.F.R., și Legiunea de jandarmi C.F.R. Oradea a fost desființată.

La 21 decembrie 1948, prin ordinul I.G.J. nr. 3618/1948 au luat ființă Zonele Teritoriale M.A.I., în număr de 4 pe întreg teritoriul României (Decizia Ministerială nr. 56 din 16.12.1948): Zona I – București; Zona a II-a – Bacău; Zona a III-a – Cluj (din care făceau parte formațiunile Jandarmeriei din Bihor); Zona a IV-a Timișoara;

Această structură s-a menținut până la 1 octombrie 1949, când prin Decizia Ministerială nr. 336 din 29 septembrie 1949, aceste Zone Teritoriale au fost transformate în brigăzi de securitate, trecând în subordinea Comandantului Trupelor de Securitate (C.T.S.).

La 31 decembrie 1948 în Oradea, Inspectoratul General al Jandarmeriei avea ca formațiuni un inspectorat de jandarmi cu legiuni în Arad, Bihor, Sălaj, Satu Mare și Maramureș, un Batalion de jandarmi, un Centru de instrucție (C.I. nr. 9) și o Școală de subofițeri M.A.I. (Arhivele Naționale București, Dosar 10/1947-1948, f. 118).

DESFIINȚAREA FORMAȚIUNILOR DE JANDARMI ȘI ÎNFIINȚAREA TRUPELOR DE SECURITATE

Sfârșitul anului 1948 și începutul anului 1949 a însemnat crearea condițiilor pentru definitivarea transformărilor sociale propuse de noul regim,

---

⁷⁹ A.N.R., *fond I.T.J.*, dos. 416/1948, f. 4 și următoarele (Note informative), dos. 417/1948 în întregime (Note informative ale Jandarmeriei din Ardeal).

consolidarea acestuia, și înființarea instituțiilor statului necesare apărării noii puteri. Monarhia fusese abolită, avusese loc naționalizarea principalelor mijloace de producție, țăranii fuseseră împroprietăriți, deci, erau create condițiile înființării de noi structuri privind ordinea publică și siguranța națională, loiale noii puteri. Vechile instituții – Poliția, Jandarmeria și Serviciile de informații care „serviseră” vechiul regim – trebuiau schimbate. Astfel, prin Decretul nr. 25 din 23 ianuarie 1949 au fost desființate Poliția și Jandarmeria.

Formațiunile Jandarmeriei Rurale (inspectoratele, legiunile, secțiile și posturile de jandarmi) au fost transformate în formațiuni de miliție, făcând parte din structura Direcției Generale a Miliției, iar regimentele, batalioanele și centrele de instrucție ale Jandarmeriei, cât și o parte din formațiunile de servicii ale acesteia, au fost transformate în trupe de securitate, conform Decretului nr. 163 din 23 ianuarie 1949, intrând în structura Ministerului de Interne, continuând în mare parte, principalele misiuni ale Jandarmeriei (instruirea de tineri militari ca orice unitate militară, paza obiectivelor economice de importanță deosebită, a lucrărilor de artă, sediile ambasadelor, paza și siguranța demnitarilor români și străini pe timpul cât se aflau pe teritoriul României etc.)

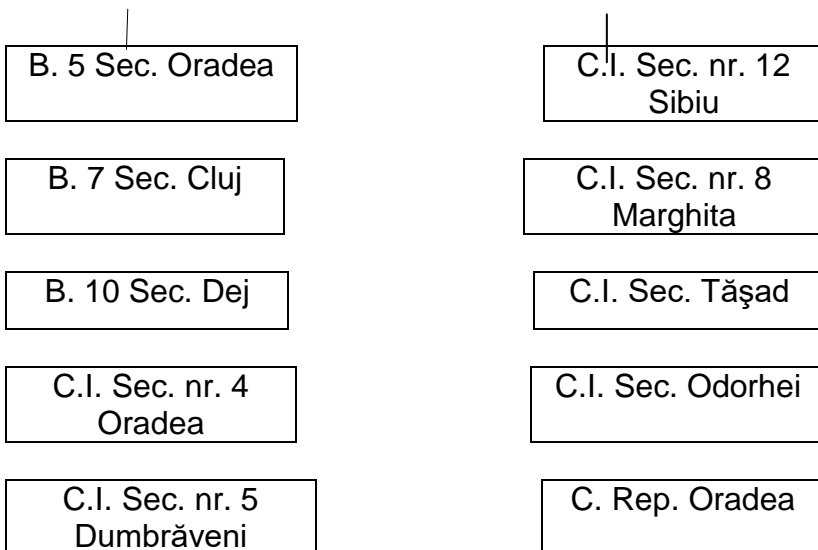
Ca urmare a situației operative, a faptului că se constituiseră în bande înarmate diferite grupuri de persoane, nemulțumite de noul regim, desfășurând acțiuni de propagandă împotriva puterii de stat și a regimului comunist, acțiuni de „dezinformare a populației”, acțiuni armate împotriva reprezentanților puterii și a instituțiilor statului, au fost înființate brigăzi de securitate și batalioane de securitate independente, de intervenție.

Astfel, pe plan local, în județul Bihor, în urma decretelor amintite au luat ființă Miliția prin contopirea Poliției locale cu Inspectoratul și legiunea de jandarmi, iar batalionul de jandarmi și Centrul de instrucție au ființat un

batalion de securitate (Batalionul 5 Securitate Oradea). Ulterior au mai fost înființate un Centru de instrucție securitate* nr. 4 la Oradea, un Centru de instrucție securitate nr. 8 la Marghita și un Centru de Reparații la Oradea, toate subordonate Brigăzii 3 Securitate Cluj.

Schema cu organizarea Brigăzii 3 Sec. Cluj era următoarea:

Brigada 3 Sec. Cluj

Această organizare a durat până în anul 1952, când la Oradea a fost înființat Batalionul de securitate Pază, la data de 07.05.1952, conform Statutului de organizare nr. 50/179, la comanda căruia se alfa mr. Ghinea Gh. Gheorghe. Acesta avea ca locțiitor politic (funcție nou înființată la crearea trupelor de securitate, și pentru toate unitățile M.A.N.) pe lt. Ionescu Ștefan.⁸⁰

* Centrele de instrucție erau unitățile militare de sec. care instruiuau militari în termen.

⁸⁰ Ordinul M.A.I. nr. 50/47 din 07.05.1952 și Ordinul C.T.S. nr. 059162 din 07.05.1952.

Acest batalion de securitate – pază a fost înființat cu efective luate din Regimentul 4 Sec. – Pază Cluj, și centrele de instrucție ale Brigăzii 3 Sec. Pază Cluj; (R.4 Sec. – Pază Cluj înființat în baza Deciziei Ministeriale nr. 249/11.07.1951).

Batalionul 21 Sec. Pază Oradea avea ca organizare: comanda; stat major; aparat politic; 3 companii de pază; un pluton control și legitimații; un pluton transport-gospodărie; o companie de pompieri.

Efective: ofițeri: 23; sergenți reangajați: 22; sergenți instructori: 78; soldați: 524. Total efectiv la înființare: 647 oameni și 17 cai. La puțin timp de la înființare, efectivele acestui batalion au fost mărite, completarea fiind făcută cu militari de la Grupul de Pompieri Orașul Stalin (azi Brașov) și Grupul de Pompieri Cluj. (v. Ordinul C.T.S. nr. 051215/1952), astfel că numărul ofițerilor a crescut de la 23 la 31, al sergenților reangajați de la 22 la 25, al sergenților instructori de la 78 la 106, scăzând puțin efectivul de soldați, de la 524 la 505 oameni.

La comanda batalionului a fost numit în locul mr. Ghinea Gheorghe, la data de 27 aprilie 1953, cpt. Popa Mihai, care avea ca șef de stat major pe cpt. Tamas Iosif, iar locțiitor politic pe lt. Cihodaru Ioan.⁸¹

Batalionul 21 Pază Oradea executa paza și apărarea următoarelor obiective: Băița, Poiana Lazuri, Avram Iancu, Vașcău, Lunca, Ștei și Halmeu.

Este necesar să precizăm, spre informarea cititorilor, că la sfârșitul anului 1952, avându-se în vedere complexitatea situației operative, creșterea în amploare a acțiunilor forțelor ce se opuneau noului regim, Prezidiul Marii Adunări Naționale a elaborat Decretul 324 din 18 septembrie 1952, prin care Ministerul Afacerilor Interne

---

⁸¹ A. N. Dir.Jud. Bihor, *fond C.J.J. Bihor*, Formularul istoric (Reg. istoric) al B. 21 Pază Oradea , f. 1-9 (se află în, înregistrat cu nr. 05130/26.02.1961).

era reorganizat pe două ministere: Ministerul Securității Statului (M.S.S.); Ministerul Afacerilor Interne (M.A.I.)⁸².

În baza aceluiași Decret 324/1952, începând cu data de 1 noiembrie același an, Comandamentul Trupelor de Securitate s-a desființat, cu aceeași dată fiind înființată în cadrul M.A.I. – Direcția Pază și Operativă.

În cadrul M.S.S. a luat ființă Comandamentul Ministerului Securității Statului, din care făceau parte unele unități de securitate ce trecuseră de la M.A.I., printre care și Regimentul 7 Securitate Cluj și Școala de ofițeri Oradea.

Unitățile de pază făceau parte din M.A.I., direcția nou creată, Direcția Pază și Operativă.

Anul 1953 nu a mai adus modificări importante în structura formațiunilor de securitate din Oradea, la sfârșitul anului Batalionul 21 Pază primind militari de la mai multe unități (Diviziile 1, 2, 3, 4 și 13 Grăniceri, Regimentul de Securitate București, Școala Câmpina) mărindu-și efectivele, astfel: ofițeri: 55; sergenți reangajați: 44; sergenți în termen: 116; soldați: 1164;

Total efectiv era 1379 oameni și 15 cai. Comanda batalionului era aceeași.

Din cei 32 ofițeri câți avea până la această dată, doar unul era cu studii superioare, 7 cu studii medii, 2 aveau câte 6 clase primare, iar 4 erau absolvenți a 5 clase primare.

Situația de la sfârșitul anului 1953, cu mici modificări de efective, a durat până în anul 1956, când datorită situației operative din țară și din țările vecine (ex.: R.P. Ungaria) au fost luate unele măsuri organizatorice.

Tot pentru informarea cititorilor, precizăm faptul că cele mai complexe și de durată acțiuni duse de trupele de securitate, în cooperare cu organele de securitate și

---

⁸² Gl. Bg. (r.) Mihalache D. Vasile, Gl. Bg. (r.) Suci P. Ioan: *Istoria Jandarmerie...*, op.cit, p. 270-271.

miliție, s-au desfășurat între anii 1952-1957 împotriva „grupărilor teroriste” ce se ascundeau în munți, îndeosebi în zona Munților Făgăraș.⁸³

Și în județul Bihor și județele învecinate (Maramureș, Satu Mare, Bistrița Năsăud) au avut loc asemenea acțiuni, dar de amploare mai mică, la care a participat și Batalionul de Securitate Oradea, subordonat M.S.S.

Atribuțiile Trupelor de Securitate în perioada 1952-1957 au constat în: capturarea, neutralizarea și lichidarea elementelor contrarevoluționare, a spionilor și a elementelor considerate dușmănoase; organizarea, în cooperare cu organele de securitate și miliție, a unui climat de ordine și liniște, pentru edificarea noii orânduiri; paza și apărarea obiectivelor și locurilor de importanță deosebită pentru Statul Român, stabilite prin Hotărâre de Guvern.

Situația creată în țara vecină R.P. Ungaria, în anul 1956, a determinat înființarea unor subunități de aruncătoare de mine de 82 mm. și de mitraliere A.A. în cadrul batalioanelor de securitate, cât și reactivarea de cadre din rezervă și suplimentarea de efective cu militari în termen de la Ministerul Forțelor Armate. Începând cu 30 decembrie 1956 s-a aprobat o încorporare, în devans de data planificată, pentru trupele M.A.I., de 8123 recruți pe întreaga țară.

La începutul anului 1957, în Bihor exista Batalionul 21 Pază amintit, în structura Regimentului 4 Pază Cluj, cu sediul la Băița, care era organizat pe 7 companii ce executau paza stației de flotare și mina de extracție uraniu Băița, punctele de unde se încărcau vagoanele cu uraniu și asigurarea transportului acestora pe calea ferată până la trecerea granițelor țării, cât și paza altor obiective din județ. Amintim faptul că la acea dată în Bihor, zona Băița –

---

⁸³ *Ibidem*, p. 269.

oraș dr. Petru Groza, se găsea o colonie de militari ruși și consilierii ce conduceau în fapt, politic și economic, zona și județul.

Ca urmare a îmbunătățirii situației operative din țară și din R.P. Ungaria, au fost luate măsuri de reorganizare a trupelor și efectivelor.

La 30 ianuarie 1958 Direcția Generală a trupelor M.A.I. și-a schimbat denumirea în Comandamentul Trupelor de Grăniceri și Securitate, Trupele de Securitate fiind reorganizate pe un regiment și opt batalioane independente.

Trupele de pază nu au suferit modificări substanțiale, la Băița funcționând în continuare Batalionul 21 Pază, cu aceeași organizare și efective. În Bihor nu mai existau alte forțe ale trupelor de securitate, până în anul 1960 când Școala de ofițeri Oradea a fost desființată, odată cu alte unități din țară, în județ luând ființă la Dr. Petru Groza. Batalionul 3 Pază (B. 21 Pază Băița a fost desființat) care avea în compunere 4 companii de pază și un pluton gospodărie. Acesta a mai primit Compania 9 pază C.T.A. Oradea, pe care ulterior a transformat-o în Compania 14 pază Oradea. Toate materialele le-a primit de la Batalionul 48 Securitate Satu Mare, care a fost desființat, astfel că Batalionul 3 Pază Dr. Petru Groza avea următoarea structură și misiuni:

- Pluton gospodărie, compus din 15 sergenți și 23 m.t.;
- Compania 11 Pază Dr. Petru Groza, cu 15 sergenți și 135 m.t. (executa paza obiectivelor de la Băița);
- Compania 12 Pază Dr. Petru Groza, cu 7 sergenți și 75 m.t., care executa paza depozitelor Lunca, S.I. Salonta și obiectivele din Dr. Petru Groza;
- Compania 13 Pază C.F.R. Dr. Petru Groza, cu 14 sergenți și 108 m.t., executa paza C.F.R. pe rutele Dr. Petru Groza – Halmeu și Dr. Petru Groza – Ciudanovița;
- Compania 14 Pază Oradea (fosta Cp. 9 Pază C.T.A.), cu 16 sergenți și 124 m.t., executa paza stației

guvernamentale Oradea, C.T.A. Oradea, P.C.T.F. Halmeu, garda cazărmii Marghita și o grupă de deservire M.A.I.;

În primăvara anului 1964, prin Decret al Consiliului de Stat au fost grațiați din închisori deținuții politici, rămânând disponibile multe forțe ale trupelor M.A.I., care asiguraseră paza penitenciarelor, a coloniilor de muncă și escortarea deținuților la punctele de lucru. Din aceste forțe disponibile au fost înființate 6 Batalioane de securitate, printre care unul la Oradea. Existau acum în județul Bihor un Batalion de securitate în Oradea (B. 31 sec.) și un Batalion de Pază la Dr. Petru Groza (B. 3 Pz.). Acestea erau subordonate Brigăzii 44 Pază Cluj.

În anul 1967, din nou a avut loc o reorganizare a trupelor M.A.I., acestea fiind împărțite în trupe de securitate și separat trupe de pază, integrate în structuri diferite.

În urma reorganizării administrative a teritoriului țării din anul 1968, o parte din unitățile ce au aparținut M.A.I. au trecut în subordinea Consiliului Securității Statului (C.S.S.), printre aceste unități fiind și Batalionul 31 Securitate Oradea, fiind acum batalion independent, organizat pe 3 companii de securitate și 4 plutoane independente: de transmisiuni, geniu-chimic, transport-gospodărie și pluton câini de serviciu. La comanda acestui batalion se afla lt. col. Mihalașcu. Avea sediul în str. Armatei Roșii nr. 28 (azi str. Armatei Române unde are sediul C.J.J. Bihor).

În structura Brigăzii 44 Pază Cluj a rămas Batalionul 2 Pază Oradea (fost B. 21 Pază Dr. Petru Groza), cu sediul în cazarma Cetate, având ca structură: un pluton asigurare luptă; o gardă a cazărmii Cetate și a depozitelor sale; *Compania 5 Pază Oradea* cu: una grupă pentru paza depozitului S.I. Oradea; grupă deservire depozit S.I. Oradea; garda depozitului de materiale al I.J.M.I. Oradea; grupă de instructori și sport „Dinamo”

Oradea; o grupă escortă, obiective Cetate. *Compania 6 Pază – Oradea* cu: pl. 1-3 Pază și escorte deținuți; garda Penitenciar Oradea; *Compania 7 Pază – Baia Mare (Maramureș)* cu: pl.1-3 Pază și escorte, secția Baia Mare (Maramureș); garda depozit materiale curente și S.I. al Inspectoratului Județean de miliție Mureș; *Compania 8 Pază – Tășnad (Satu Mare)* cu: pl. 1-3 Pază deservire: garda cazărmii; grupă meseriași; grupă gospodărie; *Centrul de instrucție Tășnad (Satu Mare)*.

Concomitent cu îndeplinirea misiunilor specifice, trupele de securitate au primit diferite sarcini de asigurare și menținere a ordinii publice și ajutorare a cetățenilor, în cazul unor calamități naturale; exemplu la marile inundații din județul Satu Mare, în primăvara anului 1970, au participat activ militarii din Batalionul 31 Securitate Oradea, fapt pentru care organele locale ale administrației de stat din Satu Mare au trimis scrisoare de mulțumire cadrelor și m.t. din B. 31 sec. Oradea pentru modul cum au acționat în salvarea de bunuri și persoane, cât și la reconstrucția unor întreprinderi, tronsoane de cale ferată, șosele, poduri etc.

În baza aprobării Comandantului Suprem al Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, din 20 august 1971, și în conformitate cu ordinul nr. 5263/1971 al Consiliului Securității Statului, începând cu 1 noiembrie 1971, Batalionul 31 securitate Oradea, fost batalion independent, se contopește cu Batalionul 2 Pază Oradea, din structura Brigăzii 44 Pază Cluj și se înființează un singur batalion de securitate, Batalionul 2 Securitate, subordonat Brigăzii 36 Securitate Timișoara, batalion cu sediul în Oradea, str. Armatei Roșii nr. 28 (în prezent, str. Armatei Române nr. 28, unde are sediul C.J.J. Bihor).⁸⁴

---

⁸⁴ v. Registrul istoric al C.J.J. Bihor, f. 1-2, reînregistrat la .D.S. cu nr. 0017/5 din 05.08.1987.

Conform Statutului de organizare nr. 020215/1971, Batalionul 2 Securitate Oradea, din structura Brigăzii 36 Securitate Timișoara, avea ca organizare: Pluton Transmisiuni; Pluton Geniu-chimic; Pluton Câini Serviciu; Pluton Aruncătoare de mine 82 mm.; Pluton Mitraliere A.A. și rachete A.T. dirijate sau tunuri A.T. cal. 57 mm.; Pluton Transport-gospodărie; Compania 1 sec. intervenție (școală gradați); Compania 2 sec. intervenție; Compania 3 sec. intervenție; Compania 4 sec. intervenție (în cazarma Cetate), care executa paza și escortarea la Penitenciarul Oradea și paza și securitatea depozitelor din cazarma Cetate. Ulterior au fost luate în pază și alte obiective (Exemplu: Întreprinderea „Alumina” Oradea).

Ca efective, Batalionul 2 sec. Oradea avea la data înființării (conform statutului): 34ofițeri; 4maiștri militari; 14subofițeri; salariați civili, 5; gradați, 332; soldați: 285; Total: 617 militari.

Practic, la 1 noiembrie 1971, efectivul control al Batalionului 2 sec. Oradea era: 30 ofițeri; 3 maiștri militari; 13 subofițeri; 3 salariați civili; 634 militari în termen, din care 274 seria de încorporare 01.11.1970 și 360 seria de încorporare 01.07.1971.

Ca dotare cu armament și tehnică, batalionul avea: 87 pistoale T.T., 903 pistoale mitralieră Md. 1963, 66 puști mitralieră Md. 1964, 48 A.G.-7, 2 mitraliere Md. 1966 și 3 aruncătoare de mine 81,4 mm. Mai avea în dotare 12 câini serviciu (5 de urmă și 7 de însoțire).

Comanda Batalionului 2 Securitate Oradea era compusă din: Lt. col. Străuți Petre, comandant; Lt. col. Luță Constantin, șef de stat major; Mr. Baba Gheorghe, locțiitor pentru servicii și tehnic; Lt. col. Pal Ioan, locțiitor politic; Cpt. Sotoc Aurel, instructor cu munca U.T.C..

În cadrul batalionului existau 8 organizații de partid (câte o organizație la fiecare subunitate) și 11 organizații U.T.C.; în total 90 membri P.C.R. și 550 membri U.T.C..

Cu mici excepții privind efectivele și structura, Batalionul de Securitate Oradea a rămas cu această organizare până la Revoluția din Decembrie 1989: fuseseră desființate plutoanele geniu-chimic și mitraliere A.A., în schimb au fost înființate alte două plutoane (un pluton de alpiniști și un pluton de luptă împotriva terorismului – pluton antiterorist).

În anul 1980, una dintre companii a fost transformată în companie de securitate-miliție având misiunea de asigurare și menținere a ordinii publice, în colaborare cu miliția, în municipiul Oradea. Compania Cetate a fost desființată, dar au fost luate în pază alte obiective importante: Aeroportul Oradea, Filiala Bihor a Arhivelor Statului și Sediul I.J.M.I. Bihor.

La scurt timp de la înființare, Batalionul de Securitate Oradea a participat la o importantă misiune de asigurare a pazei traseelor și securitatea delegației de partid și de stat din Republica Socialistă Federativă Iugoslavia în Republica Socialistă România, în județele Timiș și Arad (misiunea a fost codificată „Solidaritatea” prilejuită de vizita lui Iosif Broz Tito în Timiș și Arad, 23-26 noiembrie 1971).

Batalionul de securitate Oradea a participat la zeci de astfel de misiuni, privind paza și securitatea conducerii de partid și de stat a R.S.R. și a altor state, care au vizitat județul Bihor și județele limitrofe, activități de muncă pe șantierele țării (construirea P.C.T.F. Nădlag, ianuarie-martie 1972), la construcția Transfăgărășanului, la construcțiile din București (blocuri, metrou), la munci agricole în județul Bihor, Timiș, Constanța, Satu Mare, la descoperirea și capturarea unor infractori evadați din Penitenciarul Oradea, Arad, și Satu Mare, a unor dezertori din cadrul unor unități militare ale M.Ap.N. și M.I., la înlăturarea efectelor inundațiilor din anii 1974 și 1975 în județul Bihor, la înlăturarea efectelor cutremurului

devastator din 1977 în București cât și donarea de sânge pentru sinistrați etc.

Câteva exemple de astfel de activități: în data de 13 septembrie 1972, 5 ofițeri, 84 m.t., 6 autocamioane, o stație radio și 3 câini serviciu, împreună cu militari din Brigada de grăniceri Oradea, au executat scotocirea zonei de frontieră Toboliu - Borș descoperind doi infractori periculoși, dați în urmărire generală, ce trecuseră frontiera din R.P. Ungaria în R.P. România; conform ordinului M.I. nr. 174 din 14 octombrie 1972, un număr de 242 militari, seria de încorporare 01.07.1971, din unitate au fost ținuți peste durata stagiului militar, până la 30 noiembrie 1972 (două luni) și au participat la campania agricolă de toamnă, pe șantierul economiei naționale, paza și escortarea deținuților și alte misiuni.

Cu acești militari în termen, care știau că în luna octombrie trebuiau să treacă în rezervă nu a fost ușor. Din Oradea, pe atunci căpitan (actual colonel în rezervă) Vasile Doble, a trebuit să-i conducă și să asigure muncile agricole de toamnă, în județul Bihor, localitățile Batăr, Holod și Vintere.

Alți ofițeri au fost trimiși în alte județe.

Începând din acest an, 1972, aproape anual seriilor de m.t. li s-a prelungit stagiul militar cu 1-3 luni, până în anii 1986, când au încetat aceste prelungiri.

În 10.06.1974, sold. Kis Ladislau din 01268 Oradea a dezertat din postul de santinelă cu arma din dotare și 60 de cartușe de război și s-a ascuns în Pădurea Petriș-Hidișel. Batalionul de Securitate Oradea a intervenit pentru prinderea acestuia cu 3 ofițeri, 33 m.t., 3 câini serviciu, conduși fiind de lt. col. Olaru Nicolae, ofițer în statul major al unității.

La o astfel de dezertare a altui militar de la o unitate MAN din Oradea, în anul 1971, a fost împușcat mortal un ofițer M.Ap.N. și un militar în termen (sold. Chiș) și câinele său de serviciu, din Batalionul 31 securitate Oradea.

- în perioada 12-17 iunie 1974, Batalionul de securitate Oradea a intervenit cu 9 ofițeri (printre care lt. col. Luță Constantin – șeful de stat major care a condus activitatea, lt. Pobirci Ion, lt. Chiș Ioan, lt. Ungureanu Ștefan, lt. Ban Mihai, lt. mj. Damian Traian etc.), un subofițer, 210 militari în termen și 8 autocamioane și mai multe stații radio, la prevenirea și înlăturarea efectelor inundațiilor din zona localităților Avram Iancu-Tămașda.

După eforturi deosebite de întărire a digului cu saci de nisip, zi și noapte, supravegherea neîncetată a digului și a cursului râului Crișul Negru – care ajunsese la peste 8 m adâncime, s-a reușit prevenirea revărsării râului și străpungerea digului în partea dinspre localitatea Tămașda, care se află sub nivelul Crișului. Nu același lucru s-a întâmplat cu digul dinspre județul Arad, localitatea Mișca, care s-a rupt, ca urmare a faptului că nu s-a intervenit în nici un fel, oamenii din această localitate fiind surprinși de ape. Nu putem descrie panica, strigătele de ajutor, răgetul animalelor (vite îndeosebi) care se aflau la păscut de-a lungul digului. În localitatea Tămașda femeile și copiii fuseseră evacuați, mașinile erau încolonate astfel ca, în caz de rupere a digului, care era deasupra localității cu peste 4 metri, să se poată îmbarca repede efectivele și să se plece, dar datorită efortului deosebit, de întărire a acestuia cu mii de saci de nisip, s-a reușit să se prevină catastrofa. Ce bucurie a fost în rândul sătenilor și al organelor locale de la Primărie, când au văzut că apele Crișului Negru s-au retras. Un locuitor din Tămașda, de bucurie, a tăiat un porc și a cumpărat un butoi cu bere, pe care le-a dăruit militarilor, pregătind un ospăț în curtea C.A.P.. În toată perioada aceasta, femeile din Avram Iancu și Tămașda, pe rând, câte 4-5 în fiecare zi, au adus de mâncare la soldați.

Pentru modul „cum au răspuns și intervenit, cu maximum de rapiditate și eficiență în locurile cele mai amenințate de furia apelor...” primul secretar al

Comitetului Județean P.C.R. Bihor, Petre Blajovici, a trimis scrisoare de mulțumire conducerii batalionului.

La fel, în perioada 06-09 iulie 1975, Batalionul de securitate Oradea, cu 10 ofițeri și 200 militari, a participat la salvarea recoltelor de inundațiile din zona localităților Batăr și Inand.

De foarte multe ori, Batalionul de securitate Oradea a participat la aplicații de cooperare cu unitățile M.Ap.N., cu Brigada de grăniceri Oradea și cu formațiunile M.I. de pe plan local. Exemple de asemenea aplicații putem da începând cu anul 1972 și terminând cu anul 1989; sunt trecute în Registrul istoric al unității și ordinele de zi pe unitate din toți acești ani.

Ca urmare a rezultatelor bune și foarte bune deținute în pregătirea cadrelor și m.t., a disciplinei și ordinii în unitate și în îndeplinirea misiunilor, în perioada 1972-1989 Batalionul de securitate Oradea a obținut de 9 (nouă) ori titlul de „Unitate de frunte”.

Începând cu luna august 1984, de acum Batalionul 51 Securitate Oradea a intrat în subordinea Brigăzii 60 securitate Cluj-Napoca, ieșind din structura Brigăzii 36 securitate Timișoara, având zonă de responsabilitate județele Bihor și Satu Mare, unde avea dislocată o companie de securitate.⁸⁵

La 1 ianuarie 1988, Batalionul 51 Securitate Oradea avea ca efective 27 ofițeri, 4 maiștri militari, 16 subofițeri, 8 salariați civili, 66 gradați și 394 soldați.⁸⁶

---

⁸⁵ Ordinul M.I. nr. I/05225 din 01.08.1984.

⁸⁶ Registrul istoric al C.J.J. Bihor, P.70.

ACTIVITATEA BATALIONULUI DE SECURITATE ORADEA PE TIMPUL EVENIMENTELOR DIN DECEMBRIE 1989

La sfârșitul anului 1989 Batalionul 51 Securitate Oradea (U.M. 0657 Oradea) avea ca efective: 52 cadre, din care 26 ofițeri, 15 subofițeri, 4 maiștri militari, 7 salariați civili (p.m.c.) și 462 militari în termen, din care 27 erau militari cu termen redus. Acești 27 militari cu termen redus, alături de încă 111 militari în termen fuseseră încorporați la 28 septembrie 1989, iar în data de 5 noiembrie depuseseră jurământul militar.

Batalionul avea ca zonă de responsabilitate județul Bihor și județul Satu Mare, una dintre cele 4 companii de securitate având reședința în Satu Mare pe str. Ecaterina Teodoroiu, unde se află în prezent sediul C.J.J. Satu Mare.

Comanda unității era asigurată de: mr. Grozav Ioan-Nuc, comandant; mr. Chipea Florian, șef de stat major; mr. Pobirci Ion, loțiitor politic; cpt. Burduhos Constantin, loțiitor pentru servicii și tehnic. Statul major era încadrat cu doi ofițeri (lt. col. Doble Vasile și mr. Szilagy Zoltan), 3 subofițeri și o dactilografă.

Misiunile acestei unități, conform legilor și regulamentelor în vigoare, erau de: asigurarea, împreună cu alte forțe stabilite prin lege, a securității obiectivelor de importanță excepțională, în care își desfășura activitatea conducerea superioară de partid și de stat, pe timpul cât se afla în zona de competență; participa la asigurarea ordinii pe timpul desfășurării unor manifestații, cu ocazia sărbătorilor naționale, a vizitelor unor delegații de partid și de stat străine, pe teritoriul județelor de competență; participa la paza și apărarea permanentă sau temporară, a unor raioane cu destinație specială, comunicații și transporturi de importanță deosebită (când era cazul); participa la executarea controlului tehnic de securitate la

obiectivele sau locurile în care se desfășurau (sau urma să se desfășoare) activități de importanță deosebită; executa paza și apărarea unor obiective de importanță deosebită, stabilite prin H.C.M. (era singura misiune ce o executa de sine stătător, la celelalte doar participa, după cum se observă).

În *județul Bihor* asigura: paza turnului de control și a Aerogării Oradea, iar în cooperare cu U.M. 01326 Oradea participa la apărarea Aeroportului Oradea, în cazul atacării acestuia, în baza unui plan de cooperare (de intervenție) dinainte stabilit, asigura executarea controlului tehnic de securitate la intrarea în Aerogara Oradea, executat de organele specializate din subunitatea antiteroristă a securității Oradea; executa paza și apărarea sediului Filialei Bihor a Arhivelor Statului; paza și apărarea sediului I.J.M.I. Bihor și a sediului administrativ al acestuia; paza și apărarea sediului Batalionului de securitate (paza proprie).

În *județul Satu Mare*: executa paza și apărarea sediului I.J.M.I. Satu Mare, paza și apărarea Stației C.R.G. (stație radio-gonio), paza turnului de control al Aerogării Satu Mare și paza și apărarea sediului Companiei; participa la paza și apărarea unor obiective și persoane vizate de elementele extremist-teroriste, la menținerea, la nevoie, a ordinii și liniștii în zona aerogărilor și punctelor de trecere frontieră, din zona de competență; participa, împreună cu miliția, cu subunitățile specializate de securitate-miliție la misiuni de pază și ordine în municipiile Oradea și Satu Mare, cât și la însoțirea trenurilor de marfă specializate, asigurarea ordinii în stațiile C.F.R. și triajele de cale ferată, din zona de competență; la nevoie, participa la acțiuni de restabilire a ordinii publice, când aceasta era grav tulburată; desfășura acțiuni pentru capturarea sau nimicirea elementelor de cercetare-diversiune și a elementelor teroriste din zona de competență (la nevoie); participa la asigurarea securității corespondenței secrete pe timpul transportului acesteia în

județul Bihor și județul Satu Mare; participa, la nevoie, la acțiuni de limitare și lichidare a urmărilor calamităților naturale și catastrofelor; în cooperare cu unități ale armatei, gărzi patriotice și alte forțe legitime, participa la îndeplinirea unor misiuni speciale, intervenind în sprijinul lor conform unor planuri de intervenție și de cooperare dinainte întocmite.

În zilele premergătoare Revoluției, Batalionul 51 Securitate Oradea desfășura activitățile și misiunile zilnice, normale, conform legilor și regulamentelor în vigoare.

În prima săptămână a lunii decembrie 1989, Comitetul Județean Bihor al P.C.R., prin activistul său cu „probleme speciale” (cel ce „răspundea” de justiție, procuratură, armată și M.I.) *tovarășul* Tămaș, avea în planul său de activitate și analiza activității Batalionului de Securitate Oradea. În urma unor discuții „mai aprinse” cu loctiitorul politic al unității*, s-a căzut de acord să întocmească un material maiorul Ion Pobirci, ca și cum l-ar fi întocmit „tovarășul” Tămaș, în urma controlului unității, pe care să-l prezinte în ședința biroului Comitetului Județean Bihor al P.C.R*.. Bineînțeles, materialul conținea numai generalități...

La data și ora stabilită, comandantul unității și loctiitorul politic au participat la ședință, reprezentând unitatea, iar cu acest prilej, la solicitarea acestora, batalionul a obținut repartiția unui televizor color pentru militarii în termen (televizoarele color se vindeau numai pe baza repartiției, dată de Comitetul Județean P.C.R.) și a unei parcele de pământ pentru gospodăria agricolă a

---

* La o Plenară ce a avut loc la C.T.S., la care au fost prezenți loctiitorii politici din unitățile din țară, se primise ordin de la Secretarul Consiliului politic al D.S.S., gl. mr. Marcu, să nu se mai dea date și informații cu caracter de uz intern, la activiștii cu probleme speciale „căci unii vin, alții pleacă și noi le dăm date pe care mâine le știu toți” așa că, dacă trebuia neapărat, aceștia obțineau aprobare în acest sens de la D.S.S..

unității. Aceasta se întâmpla cu o săptămână înainte de declanșarea Revoluției.

Tot în această perioadă, în 07.12.1989, între orele 04.00-10.00, batalionul cu compania de securitate-miliție condusă de cpt. Covaci Ioan, împreună cu organele de miliție de la județ, a desfășurat acțiuni polițienești (razii) în locațiile Tileagd și Vadu Crișului. Din partea comenzii unității a asigurat misiunea companiei maiorul Ioan Pobirci, iar din partea statului major lt. col. Vasile Doble. În urma raziilor au fost depistați și reținuți trei infractori căutați de mai multe luni pentru tâlhăria unui bătrân care vânduse o vacă în târgul săptămânal din orașul Aleșd, iar acești infractori împreună cu alți 5 indivizi, l-au urmărit, l-au lovit și i-au furat banii obținuți. Au mai fost reținute și amprentate încă 16 persoane dubioase, fără documente de identitate, suspecți de furt.

Au urmat alte misiuni privind asigurarea ordinii în municipiul Oradea și unele localități din județ, fapte curente și normale pentru un batalion de securitate.

Aceasta era situația Batalionului 51 securitate Oradea în zilele imediat premergătoare declanșării Revoluției din Decembrie 1989.

Era sâmbătă, 16 decembrie 1989, o zi ca oricare alta. La continuitatea conducerii (permanența la comandă) în acea zi se afla maiorul Ion Pobirci. Programul în unitate, cu militarii în termen, se desfășura normal, ca în oricare zi de sâmbătă, adică program administrativ.

După orele 16.00, s-a primit ordin să fie chemat în unitate comandantul unității și să dea telefon la marea unitate. După ce a vorbit la telefon, maiorul Grozav Ioan-Nuc, a transmis ofițerului la continuitate să se ducă acasă, pentru că a primit ordin să rămână în unitate el, urmând să primească un ordin important, deoarece la Timișoara sunt „niște probleme”. Atât s-a spus despre ce se întâmpla în orașul de pe Bega.

În seara zilei de 16 decembrie, în jurul orelor 22.00 au fost alarmate toate cadrele unității, fiind aduse în cazarmă, ca urmare a ordinului M.I., aplicându-se măsurile specifice situației nr. 2 de alarmă. Noi cunoșteam ce însemnau aceste măsuri, eram obișnuiți cu ele, trebuia ca permanența la comandă să fie asigurată numai de comandant și locuitori iar jumătate din cadre rămâneau în cazarmă. Pe lângă măsurile specifice situației nr. 2, se mai preciza: *„Luați toate măsurile de pregătire temeinică și executare ireproșabilă a misiunilor și a celorlalte activități pentru prevenirea abaterilor și evenimentelor negative de orice natură. Zilnic veți raporta la Punctul Comandă Operativ (P.C.A.) al Brigăzii 60 sec. Cluj-Napoca între orele 04.00-05.00 și 19.00-20.00, situația operativă din zona de responsabilitate. Problemele deosebite se vor raporta imediat.”* (v. Registrul note telefonice, pe anul 1989, ziua de 16 decembrie).

Fiind sâmbătă, unitatea acordase permisiile și învoiri la aproximativ 80 militari în termen și cu termen redus. Dintre militarii cu termen redus majoritatea erau din Timișoara și județul Timiș. Aceștia trebuiau să se întoarcă din permisie luni, 18 decembrie, iar unii chiar marți, 19 decembrie.

Duminică 18 decembrie 1989, orele 19.30, din ordinul șefului D.S.S. în unitățile Trupelor de Securitate s-a declanșat semnalul „ALARMĂ DE LUPTĂ” (transmis de C.T.S. cu nr. T/07082). Ordinul prevedea: *„Conform ordinului ministrului secretar de stat și șef al D.S.S., în data de 17.12.1989 orele 19.30 se introduce « ALARMĂ DE LUPTĂ ».”*

La ora ordonată a fost deschis plicul cu semnalul respectiv existent la camera ofițerului de serviciu pe unitate și au fost luate măsurile prevăzute în acest caz: pregătirea unității pentru intervenție, concomitent cu îndeplinirea misiunilor permanente încredințate, fiind în măsură să treacă la executarea unor noi misiuni; cadrele

să fie prezente permanent în cazarmă, se suspendă învoirile, permisiile și concediile de odihnă; programul de instrucție se execută în cazarmă sau imediata apropiere, tragerile, aplicațiile, convocările și cursurile se suspendă; se iau măsuri de întărire a dispozitivelor de pază la obiectivele din competență; să se ia legătura pe plan local cu organele de partid, organele M.I. și armatei și să se execute ordinele date de comandamentul de criză constituit, raportând eșaloanelor superioare situațiile intervenite, și măsurile luate.

Deja se cunoșteau de către întregul efectiv de cadre și militari în termen evenimentele de la Timișoara, de la radio „Europa Liberă” și mai ales de la militarii în termen și cu termen redus ce se înapoiaseră din învoiri și permisii.

Unii militari cu termen redus din Timișoara care se aflau în permisie, au sunat în această perioadă la unitate, au informat despre evenimentele din oraș și au cerut permisiunea să vină la unitate în ținută civilă, având în vedere conflictele dintre civili și militari ce avuseseră loc. Bineînțeles că li s-a aprobat, mulți fiind aduși cu autoturismele de către părinți, mai repede decât aveau aprobată permisia.

Precizăm că în această perioadă, la Orăștie era organizat un curs de pregătire cu militarii în termen care încadrau plutoanele antiteroriste. Batalionul Oradea trimisese la acest curs o grupă de astfel de militari, care urmau să-i înlocuiască în plutonul A.T. pe militarii care urmau să treacă în rezervă, în luna februarie 1990. Aceștia, împreună cu întreg cursul de la Orăștie au fost dislocați în Timișoara pentru întărirea dispozitivelor de pază și apărare a obiectivelor importante din municipiu și județ.

În data de 18.12.1989 orele 11.00, în unitate a fost instituită „STAREA DE NECESITATE”. Telefonice a fost interzis a se lua legătura cu Brigada de securitate

Timișoara și batalioanele din zona Banatului (Timișoara, Lugoj, Orăștie, Arad).

Deși s-a interzis, totuși am luat legătura telefonică prin telefonul cu fir direct cu orașul, nu prin telefoanele speciale între unitățile M.I., colegii noștri din Timișoara cpt. Demian Ștefan și cpt. Purdea Mircea – care erau bihoreni și aveau familiile în Oradea, ne informau zilnic cu toate problemele și situația operativă și „ce ar putea să se întâmple și la noi”. Legătura o luau zilnic cu maiorul Ion Pobirci, la o oră stabilită între aceștia. În prezent, acești trei ofițeri sunt trecuți în rezervă cu gradul de „colonel”, fiind în pensie.

Despre legătura telefonică cu acești ofițeri din Timișoara și evenimentele de acolo, cunoștea numai maiorul Grozav Ioan-Nuc, comandantul unității, informat de maiorul Ion Pobirci. (Și mr. Grozav Ioan-Nuc, în prezent, este în rezervă cu gradul de „colonel” la pensie în municipiul Cluj-Napoca.)

În seara zilei de 18 decembrie, ofițerul C.I. al unității, mr. Ban Mihai, a venit nervos la comandantul unității, a chemat pe maiorul Ion Pobirci amenințându-l că aflase despre convorbirile cu colegii de la Timișoara și că „va da socoteală” pentru că „nu este nimic la Timișoara”, că „*acum vin de la tovarășul Ogășanu (șeful securității Oradea) și mi-a spus că la Timișoara nu-i nimic din ce se spune*” și pentru că împrăștia zvonuri „tendențioase” o să dea socoteală.

Comandantul unității a râs de acesta și i-a spus că e dezinformat și că „vom mai vedea ce va fi”, să-l lase pe Pobirci în pace și să-și vadă de treaba lui.

Precizăm: în dimineața zilei de 18 decembrie, toți militarii ce fuseseră învoiți sau în permisiu erau prezenți în unitate, venind fiecare cu ce mijloace de transport au putut: tren, ocazie, autoturisme proprii.

În toată această perioadă, batalionul de securitate Oradea și-a îndeplinit misiunile permanente de pază și

apărare a obiectivelor date în competență, cu efective întărite și executa misiuni de ordine publică împreună cu miliția în municipiile Oradea și Satu Mare.

În data de 19 decembrie 1989 orele 15.00, comandantul Trupelor se Securitate, gl. mr. Ghiță Grigorie, a transmis un ordin către toate marile unități și unități de securitate în care spunea:

„Din ordinul Comandantului Suprem, transmis de tovarășul ministru de interne, tov. Tudor Postelnicu, SE FACE UZ DE ARMĂ ASUPRA DEMONSTRANȚILOR CARE SE MANIFESTĂ HULIGANIC, respectându-se prevederile Decretului nr. 367” (Decretul 367 se referea la uzul de armă). Totodată, se preciza că pe plan local, ordinul de folosire a armamentului îi revine șefului Inspectoratului Județean al M.I., iar militarii din dispozitivele de ordine publică să poarte asupra lor căștile de protecție, scuturile bastoanele de cauciuc și câte două încărcătoare pline cu muniție de război. S-a mai ordonat și folosirea câinilor de serviciu.⁸⁷

Conform ordinului, în după-amiaza zilei de 19 decembrie în jurul orelor 18.00, a sosit în unitatea noastră șeful I.J.M.I. Bihor, colonel Mușuroaie, și la adunarea cadrelor ne-a informat succint cu situația din Timișoara că, grupuri de huligani au devastat magazinele și au furat tot ce se putea, că au fost luate măsurile necesare restabilirii ordinii și „probabil la această oră, un regiment de tancuri de la Lugoj este în mișcare către Timișoara pentru a ajuta la restabilirea situației” că România „nu-i Țara lui Papură-Vodă” să facă „cine ce vrea”, că există legi clare pe care toți suntem obligați să le respectăm. Drept urmare, toți ofițerii și subofițerii unității, din acest moment sunt obligați să poarte permanent armamentul din dotare (pistolul), trăgând în oricare persoană care atentează la securitatea

---

⁸⁷ Gl. Bg. (r.) Mihalache D. Vasile, Gl. Bg. (r.) Suciu P. Ioan: *Istoria Jandarmerie ...op.cit.*, p. 302.

unității, a vieții vreunui cadru sau a altor persoane „chiar fără somațiile legale” („mai întâi trageți și apoi somați!”). După plecarea acestuia, toate cadrele au ridicat armamentul și muniția aferentă de la camera ofițerului de serviciu și l-au purtat în toc, asupra lor.

Pe tot parcursul evenimentelor din Decembrie 1989 și primele zile ale anului 1990, cât armamentul a fost asupra cadrelor, datorită instruirii deosebite a acestora, nu s-a tras nici un cartuș, nici măcar în aer, cum s-a întâmplat în unitățile M.Ap.N. vecine cu unitatea noastră, când se mai trăgea în aer câte 1-2 cartușe. De asemenea, nici militarii în termen din batalionul Oradea nu au tras, nici din greșeală vreun cartuș, lucru confirmat de către comisiile care au venit să cerceteze (după Revoluție) dacă s-au tras cartușe de război, dacă armamentul a fost folosit, dacă sunt lipsă arme sau cartușe. Cum trupele de securitate erau „vinovate” de tot ce se întâmplase, vă dați seama ce ar fi fost să fi deschis „focul” sau să aibă lipsă de cartușe ...concluziile erau previzibile...

În 20 decembrie 1989, în jurul orelor 20.00, șeful de stat major al C.T.S., colonel Pavelescu Dumitru, a ordonat comandanților de unități să ia măsuri de întărire a pazei cazarmilor și interzicea vizitarea militarilor în termen. Toate cadrele se aflau în cazarmă, mergând acasă la familii doar cu aprobarea comandantului unității și atunci 2-4 ore, dacă avea probleme deosebite.

În data de 21 decembrie 1989 între orele 11.00-12.00, conform ordinului primit de la eșaloanele superioare, în unitate s-a desfășurat o adunare cu întregul efectiv de cadre și militari în termen, în care trebuiau „înfierate” actele huliganice de la Timișoara, și să luăm poziție, să condamnăm situația creată.

Văzând la televizor ce s-a întâmplat la mitingul din București organizat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, comandanții de unități au sunat eșaloanele superioare

cerând precizări și ordine scrise privind folosirea armamentului, nefiind decât ordin verbal de la șeful I.J.M.I.

Comandantul Trupelor de Securitate s-a eschivat și a spus să fie lăsat în pace „că are probleme deosebite în capitală” ordonând să se ia măsuri pentru a conduce bine unitățile.⁸⁸

Conform ordinelor primite, comandantul unității, maior Grozav Ioan-Nuc, a luat legătura cu comandamentul de criză înființat la sediul Diviziei Mecanizate Oradea, condus de gl. mr. Șchiopu Nicolae, încă din data de 19 decembrie, ținând permanent legătura între unitate și acest comandament, conform unui plan de acțiune și cooperare ce fusese întocmit în aceste zile și pe care îl cunoșteau doar comandanții de unități și foarte puțini alți ofițeri.

Un episod ilar s-a petrecut în dimineața zilei de 21 decembrie, în jurul orelor 08.30, când maiorul Ion Pobirci, loctiitorul politic al unității, împreună cu toți comandanții companiilor, care erau și secretari B.O.B. partid, trebuiau să se deplaseze la Cluj, la marea unitate pentru confirmarea a 7 militari recent primiți în partid. Maiorul Ion Pobirci a dat apel telefonic la Brigada de Securitate Cluj să ceară lămuriri, dacă într-adevăr era cazul să se deplaseze la marea unitate, așa cum venise ordinul, având în vedere evenimentele din țară. Trenul pleca spre Cluj la orele 11.00 și nu putea crede că exista un astfel de ordin, fapt pentru care a fost „făcut cu ou și oțet” că are de comentat întotdeauna câte ceva și trebuia să execute ordinul. Discuția a avut loc între maiorul Ion Pobirci și maiorul Cornel Oprean (ulterior „general” și comandant al brigăzii). A închis telefonul și i-a ordonat să plece la Cluj, conform ordinului (Mr. Cornel Oprean era șeful de stat major al Bg. 60 sec. Cluj-Napoca). După nici o jumătate de oră, a sunat de la marea unitate căpitanul Vasile Matei

---

⁸⁸ *Ibidem*, p. 303.

(ulterior comandant al C.J.J. Baia Mare) și a transmis un nou ordin prin care într-adevăr, se contramanda venirea la Cluj a celor 6 cadre și 7 militari în termen, la ședința Consiliului Politic al Brigăzii de securitate Cluj-Napoca.

Ne amintim că în jurul orelor 14.00, în Piața Mihai Viteazul din Cluj au avut loc incidente cu morți în rândul civililor [...] și noi, aproape două grupe de militari „securiști” soseam cu trenul în Cluj în jurul orelor 13.30, iar cum nu ne aștepta, de regulă, nici o mașină la gară, la orele 14.00 trebuia să fim în apropierea pieței Mihai Viteazul în drumul nostru spre Brigadă(!).

În seara zilei de 21 decembrie, orele 20.00, Batalionul de securitate Oradea a fost alarmat și o parte din efective (aproximativ 90 militari în termen și cadre) sub comanda maiorului Ion Pobirci au fost dislocate în Penitenciarul Oradea, vizavi de Comitetul Județean Bihor al P.C.R. (azi sediul Tribunalului Județean Bihor și Curtea de Apel Oradea), urmând ca a doua zi, 22 decembrie, în jurul orelor 08.00 să fie prezente în zonă și efective de la U.M. 01326, sub comanda maiorului Ion Curta, cu care trebuiau să ia legătura forțele Batalionului nostru, prin ofițerul amintit.

Alte forțe din plutonul antiterorist, îmbarcate pe două autospeciale A.B.I. (Autospeciale blindate de intervenție), comandate de lt. Ioan Bențe și asigurate din partea comenzii unității de mr. Chipea Florian, șeful de stat major, s-au deplasat la sediul I.J.M.I. Bihor, pe strada Dunării (actualul sediu al Centrului Județean de Recrutare Bihor).

Dispoziția era ca toate aceste forțe, împreună cu efective ale armatei, să asigure măsuri de ordine în zonele respective și în cazul că se grupau mai mulți indivizi în jurul acestor sedii, să-i împrăștiem.

În dimineața zilei de 22 decembrie la ora stabilită, s-a observat că forțele M.Ap.N. nu mai sosiseră în zonă, conform planului. Nu peste mult timp, la radio se vorbea

despre „trădătorul Milea”, iar ulterior că va urma „un comunicat important pentru țară” și să deschidem televizoarele. Am ascultat bineînțeles comunicatul și pe Mircea Dinescu care anunța victoria forțelor democratice, fuga dictatorului etc.

S-a luat legătura cu comandantul unității și toate forțele au fost retrase în cazarmă, iar toți militarii și cadrele au primit ordin să poarte o bandă tricolor pe brațul stâng. Și în Oradea începuseră să iasă pe străzi cetățeni care strigau „Victorie” și „Armata e cu noi”, s-au adunat în fața sediului Comitetului Județean de partid, la Penitenciar și sediul I.J.M.I. Bihor, bătând în porți, să fie „eliberați deținuții” sau „unde sunt beciurile securității”. Au venit mai mulți cetățeni și la Batalionul de securitate, unde li se spusese că „aici e securitatea” cu „beciurile cu arestați”.

S-a răspuns cu calm tuturor întrebărilor puse de demonstranți, au fost deschise porțile batalionului de către locotenent colonelul Vasile Doble, ofițerul cu operațiile din statul major, arătând acestora că în unitate nu erau decât soldați care își satisfăceau stagiul militar, că nu există beciuri cu arestați, că nimeni nu va trage în popor și că toți avem același necazuri și probleme ca și ei.

Ba chiar s-a pupat cu câțiva demonstranți, unii dintre aceștia care făcuseră armata în această unitate sau la alte unități ale trupelor de securitate au confirmat cele spuse de ofițer, însă erau nedumeriți de ceea ce se transmitea la radio și televizor.

La sediul I.J.M.I. Bihor, nu mai rămăsese nimeni din personalul acestei instituții, decât forțele din Batalionul de securitate și atunci maiorul Chipea Florian și locotenentul Ioan Bențe au deschis porțile lăsând înăuntru pe demonstranții care loveau în porți, strigau și înjurau pe „securiști”. Mulți dintre demonstranți cunoșteau pe cei doi ofițeri, care de asemenea, au discutat cu ei și i-au lăsat „să vadă” dacă aici sunt „vestitele beciuri cu arestați”. Bineînțeles că nu au găsit asemenea „beciuri”, în schimb

au dat dovadă de vandalism, isterie, lipsă de discernământ, devastând birourile și luând tot ce se putea lua. (vaze, scrumiere, câte 1-2 pachete de țigări uitate pe birouri, stilouri sau pixuri). Mai mult, au distrus decât luat, în cele din urmă „nefiind securiști” și „beciuri cu arestați” au plecat din sediu.

Comandantul batalionului, mr. Grozav Ioan-Nuc, a luat legătura cu generalul maior Nicolae Șchiopu – comandantul Diviziei Mecanizate Oradea și al comitetului de criză format cu prilejul acestor evenimente, pe care l-a asigurat încă o dată de faptul că Batalionul de Securitate Oradea nu va desfășura nici o acțiune ostilă poporului sau unităților M.Ap.N., așa cum se anunța la radio și televiziune, l-a mai informat despre efectivele și tehnica batalionului și despre loialitatea sa.

În noaptea de 22/23 decembrie, în jurul orelor 24.00, au sosit în unitate doi ofițeri M.Ap.N. de la Divizia Mecanizată Oradea (un locotenent colonel (!) și maiorul Sabău Gheorghe, coleg de bancă cu maiorul Ion Pobirci în Academia Militară) trimiși de generalul Nicolae Șchiopu să vadă ce activități desfășoară Batalionul de securitate; spuneau că au primit informații (?!) cum că Batalionul de securitate se pregătește să atace sediul Diviziei (!), că în unitate există tuneluri, camere ascunse cu tehnică și alte baliverne. Maiorul Sabău Gheorghe (Gigi *mitralieră* – cum îl porecleau colegii, pentru că vorbea repede) a spus că el s-a oferit să vină cu domnul locotenent colonel (nu am reținut numele) pentru că îl cunoștea pe Pobirci și nu-i venea să creadă ce se zvonea despre cadrele acestui batalion.

Cu toate asigurările de loialitate date de comandantul unității, conducerea Diviziei din Oradea nu avea încredere în batalionul de securitate. Pe lângă cei doi ofițeri a mai trimis două T.A.B.-uri pe stadionul unității și două T.A.B.-uri în fața unității, pe strada Armatei Roșii unul la podul peste râul Peșea și altul în poarta unității. Pe

acoperișurile clădirilor unităților vecine cu batalionul („gard în gard”), prin luminatoare erau instalate mitraliere îndreptate spre curtea unității. Zvonuri erau destule, mai ales la radio și televiziune, că trupele securității erau neloiale poporului, că au „atacat” unități ale M.Ap.N., se făcea apel „să nu se mai tragă în populație”, să se retragă în cazărmi...

Era normal într-un fel, să nu aibă încredere în „trupele securității” fiind tot felul de „știri” cu privire la atrocitățile săvârșite de acestea în orașele Sibiu, Timișoara, București, Cluj etc.

În aceste condiții, maiorul Sabău împreună cu locotenent colonelul amintit, au venit totuși să vadă personal activitatea batalionului.

Pe maiorul Pobirci l-a găsit dormind în birou, iar pe comandant uitându-se la televizor și mirându-se de ce auzea și vedea. Ce hohote de râs l-au apucat pe „Gigi”, ce ironii a făcut pe seama lui Pobirci - care dormea și care a spus că era singurul lucru bun pe care-l putea face „deoarece unitatea este foarte bine păzită” de T.A.B.-urile lor și garda noastră care fusese întărită.

Cei doi ofițeri au fost invitați la popota unității, unde au servit o gustare și o cafea. Între timp au dat telefon la Divizie să nu se impacienteze că întârzie „că nu au fost luați ostatici” și se vor întoarce curând.

Spre dimineață, maiorul Sabău Gheorghe și un alt ofițer, tot maior, comandant de companie, dotat cu T.A.B.-uri, dintr-o unitate subordonată Diviziei, s-au întors în batalion spunând că s-a hotărât în comitetul de criză să rămână în cadrul acestuia până la noi ordine și să raporteze problemele din cadrul unității, la Divizie.

Au rămas în unitatea noastră până la data de 31 decembrie 1989 când au plecat la Divizie, pe motiv că nu mai era cazul să rămână, nefiind probleme.

În perioada 27-29 decembrie, batalionul nu a mai avut legătura telefonică cu eșaloanele superioare, acestea

fiind întrerupte, doar cu Divizia Mecanizată Oradea. În această perioadă, practic, nu am comunicat și nici nu am primit ordin de la C.T.S. sau Brigada de securitate Cluj.

Toate activitățile desfășurate au fost hotărâte numai de către comanda unității, executând în continuare misiunile permanente ordonate, în cooperare cu unitățile M.Ap.N., fiind de acum în subordinea Diviziei Mecanizate Oradea.

Faptul că majoritatea ofițerilor din comenzile unităților M.Ap.N. au fost colegi de Academie cu ofițerii din comanda Batalionului de Securitate, a făcut ca aceștia să coopereze între ei, fiind chiar prieteni. Exemplu: în noaptea de 23 decembrie 1989 comanda Batalionului de securitate a invitat, în jurul orelor 02.00, pe comandanții sau locțiitorii acestora din unitățile M.Ap.N. vecine (au venit toți bineînțeleș) și am hotărât să ordonăm unităților ce le comandăm să nu se tragă cu armamentul sub nici un motiv, să ținem permanent legătura, să comunicăm între noi. Au mai fost prezenți cei doi ofițeri de la Divizie, care au fost de acord cu întâlnirea respectivă. Nu am raportat nimănui și nu am spus nimănui despre această înțelegere dintre comenzile acestor unități. S-au discutat chiar probleme grave, ca în cazul în care generalul Șchiopu va greși, fiind oscilant și neîncrezător, se va găsi cineva care să ia comanda Diviziei. Țineam o legătură permanentă cu maiorul Grigore Bartoș, care se afla permanent la telefonul operativ și transmitea ordine la unități, care de asemenea ne-a asigurat că nu vor fi probleme și că, la nevoie, va calma spiritele, cunoscându-ne din Academia Militară.

O bună legătură telefonică și de prietenie, care a rămas până azi, am avut-o cu maiorul Popovici Grațian de la U.M. 01326 și maiorul Curta – comandantul acestei unități.

Împreună cu maiorul Sabău Gheorghe, maiorul Ion Pobirci s-au deplasat la sediul I.J.M.I. Bihor, în data de 23 decembrie, la orele prânzului, și au adus în cazarmă

plutonul antiterorist cu cele două A.B.I.-uri, acele „tancuri ale securității” de care se făcea atâta zarvă în mijloacele mass-media.

Conform ordinelor primite de comandantul unității, maiorul Grozav Ioan-Nuc, de la Divizie și de la generalul Eftimescu, cum s-a prezentat la telefonul guvernamental, în noaptea de 27/28 decembrie 1989, întreg efectivul de cadre și militari în termen a schimbat uniforma și însemnele de armă cu uniforma și însemnele de infanterist, devenind unitate de infanterie⁸⁹, trecând în subordinea Ministerului Apărării Naționale.

Trebuie să precizăm faptul că, începând din seara zilei de 22 Decembrie 1989, Batalionul de Securitate Oradea a luat în pază mai multe obiective de importanță deosebită, printre care: sediul Teatrului de Stat Oradea unde își stabilise sediul F.S.N. din localitate, Depozitul de Exploatare Miniere Voievozi (efective conduse de cpt. Covaci Ioan – acum lt. col. în rezervă, la pensie), Spitalul de Copii Oradea, Spitalul Județean din Oradea, iar ulterior, salonul în care fusese internat președintele F.S.N., domnul Mircea Bradu, pe toată perioada internării, Stația P.E.C.O. de pe Șoseaua Borșului, Depozitul de produse farmaceutice din Sânmartin (plt. adj. Indre Traian cu 16 militari), Abatorul de carne Oradea (cpt. Ungureanu Ștefan cu 12 militari), Poligrafia Oradea (lt. maj. Jutea Mihai cu 14 militari în termen), Fabrica de produse lactate, întreprinderea U.A.M.T. (lt. maj. Pinte Florin cu un pluton de militari în termen), Sursa de apă potabilă de la Băile 1 Mai, Depozitele de carne (întreprinderea frigorifică Velența (lt. Mic Ioan cu un pluton de militari în termen) și Releul Radio-TV Oradea.

Muncitorii acestor unități economice știau că sunt păziți de către „armată”. Povestim o întâmplare care astăzi

---

⁸⁹ A doua zi am primit în această direcție un ordin oficial de la fostul C.T.S. (nr. T/S 2077 din 27.12.1989).

stârnește zâmbete, dar atunci, în acele zile, nu constituia un prilej de râs.

Când unitatea a trimis o subunitate să ia în pază Depozitele de carne Velența, a fost destinat un pluton de securitate-miliție sub comanda locotenentului Mic Ioan. Când a ajuns la depozit, muncitorii văzându-i echipați în ținuta de miliție au început să-i huiduiască, să strige după ei „ceaușiști” nevrând să-i primească. Locotenentul Mic a sunat la unitate informând despre situația creată. A fost chemat înapoi la unitate, a primit uniformă de infanterist, el și militarii săi, și trimiși înapoi să ia în pază depozitul, conform ordinelor. Aceiași militari care fuseseră huiduiți, acum eram aclamați cu „armata e cu noi”, primiți cu mare bucurie. Li s-a adus mâncare, apă minerală și sucuri și au rămas în pază până când a fost ridicată oficial și s-au înapoiat în unitate.

Zi și noapte, ofițerii din comanda unității și statul major se aflau în control în dispozitivele de pază ale obiectivelor, și în dispozitivele de ordine publică. Amintim câteva cadre din unitate care permanent au fost în misiune în această perioadă: lt. col. Vasile Doble, mr. Zoltan Szilagy, cpt. Jutea Mihai, cpt. Ioan Covaci, lt. maj. Florin Pinteau, lt. maj. Gheorghe Brânzaș, lt. maj. Petru Lung, lt. Ioan Mic, lt. Mircea Vac, plt. adj. Traian Indre, plt. Cernău Viorel, plt. Coman Gheorghe și alții.

În toată această perioadă, serviciile logistice și tehnice ale unității, sub comanda cpt. Constantin Burduhos (în prezent colonel în rezervă, la pensie) au acționat cu răspundere, cu toate greutățile întâmpinate, pentru hrănirea, cazarea, echiparea și transportul efectivelor unității.

În 29 decembrie 1989, ofițerii care nu fuseseră avansați la 23 august, au fost acum recompensați, din unitatea noastră fiind avansat la gradul de locotenent colonel, maiorul Zoltan Szilagy, ofițer în statul major cu pregătirea de luptă.

ASPECTE DIN ACTIVITATEA BATALIONULUI (1990-2004)

Am arătat în capitolul anterior că, la 28 decembrie 1989, Comandantul trupelor de Securitate a transmis un ordin prin stațiile radio, prin care se comunica că începând cu această dată „C.T.S. trece în subordinea M.Ap.N. devenind Comandantul Trupelor de Infanterie (C.T.I.), iar marile unități și unități de securitate, devin mari unități și unități de infanterie”.⁹⁰

În 31 decembrie același an, Brigada de infanterie, din Cluj (fosta Bg. 36 sec.), ne-a comunicat schimbarea denumirii, începând cu acea dată, din unitate de infanterie, în *Batalion de Apărare Teritorială*.

S-a mai primit un ordin, acum de la Brigada de Apărare Teritorială Cluj, prin care înceta paza Aerogărilor Oradea și Satu Mare (controlul antiterorist și antideturnare) misiunea fiind preluată de efectivele M.Ap.N..

Ne aflam la cumpăna anilor 1989/1990, iar cadrele se aflau în continuare în unitate, executând împreună cu militarii în termen misiunile ordonate. Mass-media continua denigrarea și calomnierea fostelor „trupe ale securității”, apăreau în continuare zvonuri privind atrocitățile săvârșite de acestea pe întreg teritoriul țării, faptul că au fost „anihilate” de unități ale M.Ap.N. în cadrul „confruntărilor grele” ce au avut loc cu acestea și tot felul de aberații.

Cine oare avea interesul ca aceste trupe să fie denigrate? De ce fusese nevoie de atâtea victime, morți și răniți? Unde erau teroriștii adevărați? Au existat aceștia oare? Cine a ordonat să se distribuie armament la civili?

---

⁹⁰ Decretul Consiliului F.S.N., din 26.12.1989. Ordinul M.I. nr. S/2751 din 29.12.1989. Ordinul C.T.S. nr. T/S.2077/28.12.1989.

Bineînțeles că pentru toate aceste victime trebuia să existe un vinovat. Cine putea fi altul, decât „trupele securității” cum erau denumite de către cei care controlau acțiunile de diversiune prin canalele radio și televiziune, care cu bună intenție creau confuzia între Trupele de Securitate și Securitate, două instituții cu atribuții total diferite.

S-a încercat prin orice mijloace scoaterea în stradă a acestor trupe, să iasă din unități, pentru a crea impresia că „atacă” unitățile M.Ap.N. sau populația. La rândul lor, unitățile M.Ap.N. erau anunțate că unitățile de securitate au ieși din unitate îndreptându-se spre ele să le atace, ducând în unele localități la confruntări armate între acestea, căzând victime bineînțeles mai multe, din rândul civililor neînarmați.

De câte ori nu a fost provocat Batalionul de Securitate Oradea să iasă din cazarmă cu forțe...(?!)

Multe telefoane din oraș a primit unitatea să intervină împotriva „elementelor teroriste” care „se aflau pe strada Brainer Bela la numărul 32” sau care atacaseră uzina de apă ori Releul Radio-TV...

Printre persoanele care ne sunau s-au prezentat a fi ofițeri de la I.J.M.I. Bihor (Junc, Man), de la M.Ap.N., ofițeri în rezervă etc., dar aceștia nu cunoșteau faptul că noi verificam orice informație mai întâi și apoi luam măsuri, toate aceste informații s-au dovedit a fi neadevărate. Atunci, am tras concluziile că existau forțe care doreau cu orice chip să ieșim din unitate cu tehnică și militari. Din discuțiile cu colegii de la M.Ap.N. a reieșit că și aceștia primeau aceleași informații de la persoane care sunau la telefon și, datorită bunei comunicări între unități, în Oradea, nu au fost probleme deosebite în toată această perioadă.

Începând cu 15 ianuarie 1990, unitatea noastră a intrat în program normal de pregătire, continuând misiunile

permanente și temporare permise de la organele locale ale puterii nou instalate și de la eşaloanele superioare.

Ca urmare a modului cum a condus unitatea și cadrele pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, comandantul unității, maiorul Grozav Ioan-Nuc a fost avansat înainte de termen, ca recompensă, la gradul de locotenent colonel. (Ordinul M.Ap.N. nr. 80 din 11.01.1990).

Deoarece situația din țară era sub control, începând cu 23 ianuarie 1990 s-a ordonat trecerea în rezervă a militarilor în termen, seria de încorporare 01.10.1988.⁹¹

Unitatea noastră a primit indicativul U.M. 05614 Oradea (Ordinul Comandamentului Trupelor de Apărare Teritorială nr. 11545 din 28.01.1990). La 31 ianuarie 1990 au fost încorporați în cadrul unității 110 tineri recruți, care au început anul de instrucție la 01 februarie 1990.

Evenimentele din țară intrau în normal, se clarificaseră problemele, noile organe ale puterii își cristalizaseră poziția, viața intra în normal.

Între M.Ap.N. și M.I. s-a încheiat un Protocol, prin care începând cu 14 ianuarie 1990 Comandamentul Trupelor de Apărare Teritorială, cu marile unități și unități din subordine, se transferă de la M.Ap.N. la M.I. Batalionul Oradea a reluat vechiul indicativ de U.M.0657 (care este și în prezent), devenind Batalion de Trupe de Pază și Ordine, în cadrul Ministerului de Interne.

Ca urmare a bunei comportări și a activității desfășurate pe timpul Revoluției, un număr de 24 cadre din unitate au fost recompensate cu bani (ord. C.T.P.O. nr. 3327 din 12 aprilie 1990). La campania electorală, ce se declanșase în țară, forțe din cadrul *Batalionului de Trupe de Pază și Ordine*, Oradea au asigurat ordinea în județ, la mitingurile organizate de F.S.N., P.N.Ț.C.D. și alte formațiuni politice nou înființate, cât și cu ocazia

---

⁹¹ Ordinul M. St. M. Nr. S/135180, din 23.01.1990.

campaniei la președinție a lui Ion Iliescu, Ion Rațiu (11 mai 1990), la Congresul U.D.M.R. (17-23 aprilie 1990), în Oradea și în alte localități din județele Bihor și Satu Mare.

Au avut loc multe razii organizate de organele de poliție județene, la care au participat și forțele batalionului, în piețele agroalimentare din Oradea și alte localități din județ (Ciumeghiu, Roit, Tarcea, Abram și altele).

Prin Hotărârea de Guvern nr. 0749 din 5 iulie 1990, Comandantul Trupelor de Pază, și Ordine se transformă în Comandamentul Trupelor de Jandarmi, revenindu-se parțial la vechea denumire, iar prin Legea nr. 40/1990 privind organizarea și funcționarea Ministerului de Interne, au fost legiferate structura și atribuțiile Trupelor de Jandarmi. Astfel, misiunile și atribuțiunile acestor trupe au fost diversificate, având sarcini precise și de importanță crescândă.

Din ordin al eșaloanelor superioare s-a preluat paza turnului de control al Aerogării Oradea și asigurarea controlului antiterorist și antideturnare executat de organele S.R.I., batalionul instituind din nou la acest obiectiv gardă, formată din 2 gradați și 11 soldați.

În vara anului 1990, unitatea a participat și intervenit la multiple acțiuni cu prilejul distribuirii buteliilor de aragaz, la restabilirea și menținerea ordinii în P.C.T.F.-urile Borș și Episcopia Bihor, la razii în județele Bihor și Satu Mare.

Locotenentul colonel Grozav Ioan-Nuc a fost promovat în funcție, Șef de stat major la Brigada de Jandarmi Cluj, maiorul Ion Pobirci a fost numit ofițer principal 1 cu pregătirea de pază și ordine, la comanda unității a fost adus, de la Brigada Timișoara, maiorul Buhai Petru, care avea ca loctiitori pe: Chipea Florian, șef de stat major, cpt. Burduhos Constantin, loctiitor pentru servicii și cpt. Jutea Mihai, loctiitor tehnic.

La luarea comenzii de către maiorul Buhai Petru, Batalionul avea ca structură: 5 companii de Pază și

Ordine, un pluton Aprovizionare și Transport, un pluton Transmisiuni și o grupă Conducători câini serviciu.

La solicitarea Prefectului județului Bihor, Batalionul de jandarmi Oradea a luat în pază obiectivul Cetate, unde avea sediul și Filiala Bihor a Arhivelor Statului, cu 2 gradați și 9 soldați, Releul de televiziune Oradea, cu un ofițer, 2 gradați și 6 soldați, și Stația Radio Oradea, cu 2 gradați și 6 soldați.

Au urmat numeroase misiuni de asigurare și menținere a ordinii publice în municipiul Oradea și alte localități din județ, împreună cu organele de poliție, măsuri de asigurare a ordinii cu prilejul comemorării zilei R. Ungaria, în localitatea Valea lui Mihai, unde au fost prezente personalități din Ungaria, printre care și ambasadorul acestei țări în România, cu prilejul manifestațiilor de solidaritate cu românii din Republica Moldova, organizate de „Pro Basarabia și Bucovina” și altele.

În perioada 2-6 aprilie 1991 Batalionul de Jandarmi Oradea a desfășurat o importantă aplicație în zona localității Copăcel, cu dislocarea efectivelor; tot în anul 1991 militarii jandarmi din Oradea au asigurat în mai multe rânduri paza unor convoaie cu ajutoare sosite din Anglia și Franța, cât și o serie de alte misiuni în județ și municipiul Oradea, împreună cu organele de poliție. Un eveniment deosebit din activitatea Batalionului l-a constituit vizitarea unității de către Ministrul de Interne, Doru Viorel Ursu, însoțit de Comandantul Trupelor de Jandarmi generalul Ioan Bunoaica.

La sfârșitul anului 1993, comandantul unității, mr. Buhai Petru (O.Z.U. nr. 258/24.12.1993), a fost schimbat cu mr. Demian Ștefan (O.Z.U. nr. 42/28.02.1994) care a condus unitatea de jandarmi până în ianuarie 2002, când a fost trecut în rezervă, cu drept de pensie. A fost ajutat la comandă în această perioadă de: colonel Chipea Florian, șef de stat major, ulterior de colonel Pobirci Ion – mutat de

la C.J.J. Baia Mare, unde îndeplinise aceeași funcție, și lt. col. Burduhos Constantin.

În toți acești ani, Unitatea de jandarmi Oradea, devenită Comandament Județean de Jandarmi (C.J.J.), în urma Legii 116/1998 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, a îndeplinit cu răspundere misiunile permanente de pază a obiectivelor încredințate, de asigurare și menținere a ordinii publice împreună cu Poliția în municipiul Oradea, de înlăturare a efectelor unor calamități naturale (inundații), de paza și controlul accesului în sediile Instanțelor judecătorești și Parchetelor, a sediilor unor bănci comerciale, transportul de valori și diferite transporturi speciale, misiuni pe care le îndeplinește și în prezent, alături de altele primite ulterior.

Începând cu data de 10 februarie 2002, prin ordin, la comanda C.J.J. Bihor au fost numiți, în urma pensionării colonelului Demian Ștefan, colonelului Pobirci Ion și a locotenent colonelului Burduhos Constantin, următorii: Comandant, colonel Sofineți Dorel; Șef de stat major, lt. col. Huluban Ioan; Loctiitor pentru ordine publică, lt. col. Jutea Mihai; Loctiitor pentru logistică, lt. col. Câmpeanu Adrian, continuând bogata tradiție pe care noi, autorii, am încercat să o prezentăm cât mai obiectiv posibil, pe baza documentelor de arhivă și a discuțiilor cu cadrele active și de rezervă ale acesteia.

Istoria trebuie prezentată corect, pe bază de date și documente, așa cum a fost, nu trunchiată sau în funcție de interese, fără mistificări. Trecutul trebuie cunoscut, indiferent cum a fost, bun sau mai puțin bun, să nu ne fie rușine de acesta, pentru că Noi existăm astăzi datorită lui, Trecutului și a înaintașilor noștri. Să învățăm din Trecut, să luăm ce a fost bun din acesta și să tragem învățăminte ca anumite fapte și evenimente să nu se mai repete. Și nu uitați: **NU EXISTĂ MĂINE FĂRĂ ASTĂZI** și nici **ASTĂZI FĂRĂ IERI!**

120

1

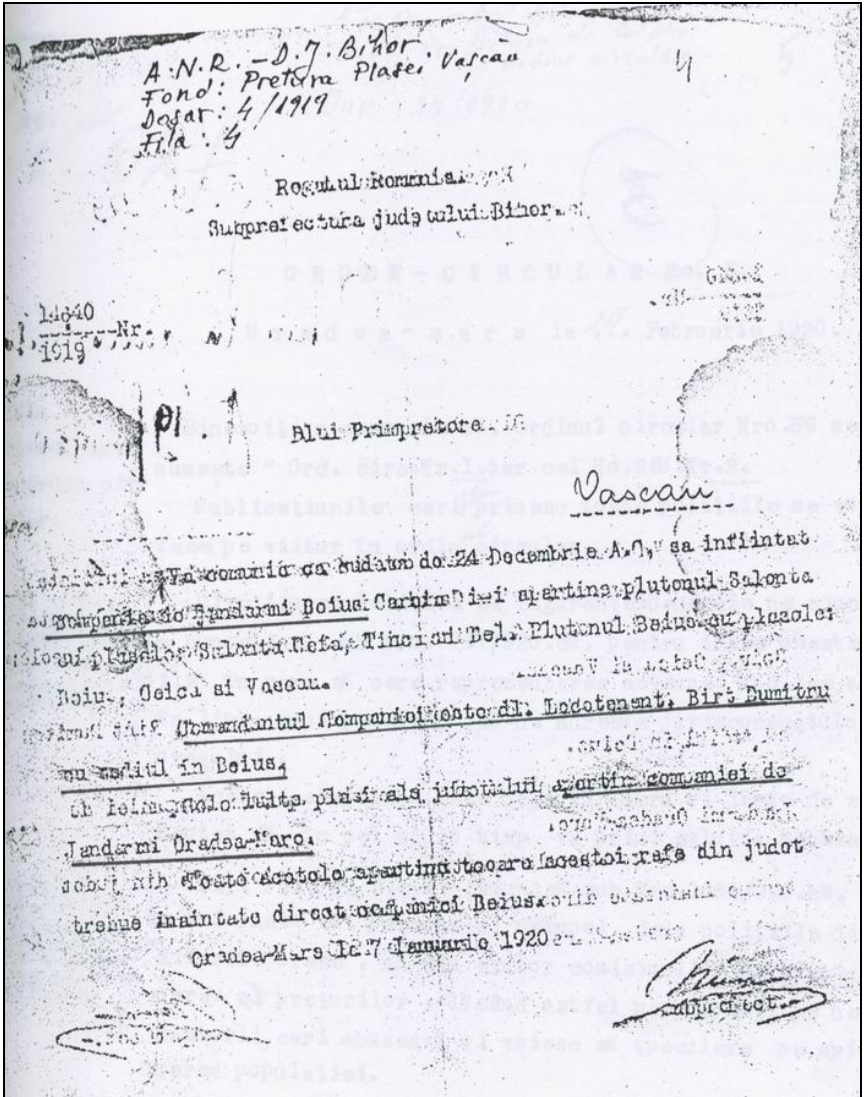
Grigore Alexandru Ghica,
întemeietorul Jandarmeriei Române

Data			Coprinsul Istoricului																																																																																																																											
Anul	Luna	Zile																																																																																																																												
			Ordinea de Datae																																																																																																																											
			Regimentului Jandarmi la data de 1. Aprilie 1919.																																																																																																																											
1919	Aprilie	1	Socot. Colonei			Socot. Ncom.			Comand. Reg. Jandarmi																																																																																																																					
			Major			Ambuz. Nicolae			Bat. I. Sectorial.																																																																																																																					
			Socot.			Cap. Amos			Bat. II. Sectorial.																																																																																																																					
						Elihu Vicot			Sct. Biv. Mobilizarii.																																																																																																																					
						Gecan Aurel			adj. Regimentului																																																																																																																					
						Reus Etna			Bat. I. Sect.																																																																																																																					
			<u>Bat. I. Sect.</u>			<u>Bat. II Sect.</u>																																																																																																																								
			<u>Compania Cluj</u>			<u>Compania Dej</u>																																																																																																																								
			Capitan Dum. Mocu			Capitan Valeriu Fiodorut																																																																																																																								
			Socot. Alecsche Anrita			Socot. Moza Octavian																																																																																																																								
			Socot. Gheorghe Amuzon			Socot. Pop. o Chiriac																																																																																																																								
			Socot. Gh. M. Sulea			Socot. M. Dora Sabiu																																																																																																																								
			Socot. Petre Cioc			Socot. Bota Nicolae																																																																																																																								
			Socot. Valeriu Sava			Socot. Ciocuta Ioan																																																																																																																								
			Socot. Valeriu Cioc			Socot. Herta Ioan																																																																																																																								
			Socot. Ecaterina Cioc			Socot. Herta Ioan																																																																																																																								
			<u>Compania Focului Mare</u>			<u>Compania Seta Mare</u>																																																																																																																								
			Capitan Miroslav Vasile			Capitan Munteanu Ioan																																																																																																																								
			Socot. Candea Nicolae			Socot. Vasile Sakai																																																																																																																								
			Socot. Roman Augustin			Socot. Iachim Alex																																																																																																																								
			Socot. Jovanu Eftim			Socot. Petricu Teofil																																																																																																																								
			Socot. Motreca Corinhan			Socot. Ambuz. Ramules																																																																																																																								
			Socot. Deslari Ioan			Socot. Balau Nicolae																																																																																																																								
			Socot. Madoveanu Stefan			Socot. Ciobanu Ioan																																																																																																																								
			Socot. Muer Ioan			Socot. Cleante Stie.																																																																																																																								
			Socot. Papacu Ionel																																																																																																																											
			Socot. Jorda Niculae																																																																																																																											
			<u>Compania Distrita</u>			<u>Compania Scaria Mare</u>																																																																																																																								
			Capitan Zichevici Octavian			Capitan Candea Nicolae																																																																																																																								
			Socot. Mihai Victor			Socot. Bict Dumitru																																																																																																																								
			Socot. Ozo Ioan			Socot. Marinovici Vasile																																																																																																																								
			Socot. Cocot Hrl			<u>Compania Diapet</u>																																																																																																																								
			Socot. Filip Victor			Maica Dozescu Ovidiu																																																																																																																								
			Socot. Bota Ioan			Socot. Herta Ovidiu.																																																																																																																								
			Socot. Stanca Ramil																																																																																																																											
			Socot. Dolga Florian																																																																																																																											
			Socot. Balasu Mihai																																																																																																																											
<u>- Situatia -</u>																																																																																																																														
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Cl. Secede.</th> <th>II</th> <th>III</th> <th>IV</th> <th>V</th> <th>VI</th> <th>VII</th> <th>VIII</th> <th>IX</th> <th>X</th> <th>XI</th> <th>XII</th> <th>Alte.</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cl. I.</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Cl. II.</td> <td>1</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Cl. III.</td> <td>-</td> <td>2</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Cl. IV.</td> <td>-</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>Cl. V.</td> <td>-</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Cl. VI.</td> <td>-</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>17</td> </tr> <tr> <td>Cl. VII.</td> <td>6</td> <td>5</td> <td>10</td> <td>8</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>23</td> </tr> </tbody> </table>															Cl. Secede.	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Alte.	Total	Cl. I.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Cl. II.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	Cl. III.	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	Cl. IV.	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	Cl. V.	-	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	10	Cl. VI.	-	3	4	3	3	3	1	-	-	-	-	-	17	Cl. VII.	6	5	10	8	1	1	1	-	-	-	-	-	23
Cl. Secede.	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Alte.	Total																																																																																																																	
Cl. I.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-																																																																																																																	
Cl. II.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1																																																																																																																	
Cl. III.	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2																																																																																																																	
Cl. IV.	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7																																																																																																																	
Cl. V.	-	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	10																																																																																																																	
Cl. VI.	-	3	4	3	3	3	1	-	-	-	-	-	17																																																																																																																	
Cl. VII.	6	5	10	8	1	1	1	-	-	-	-	-	23																																																																																																																	

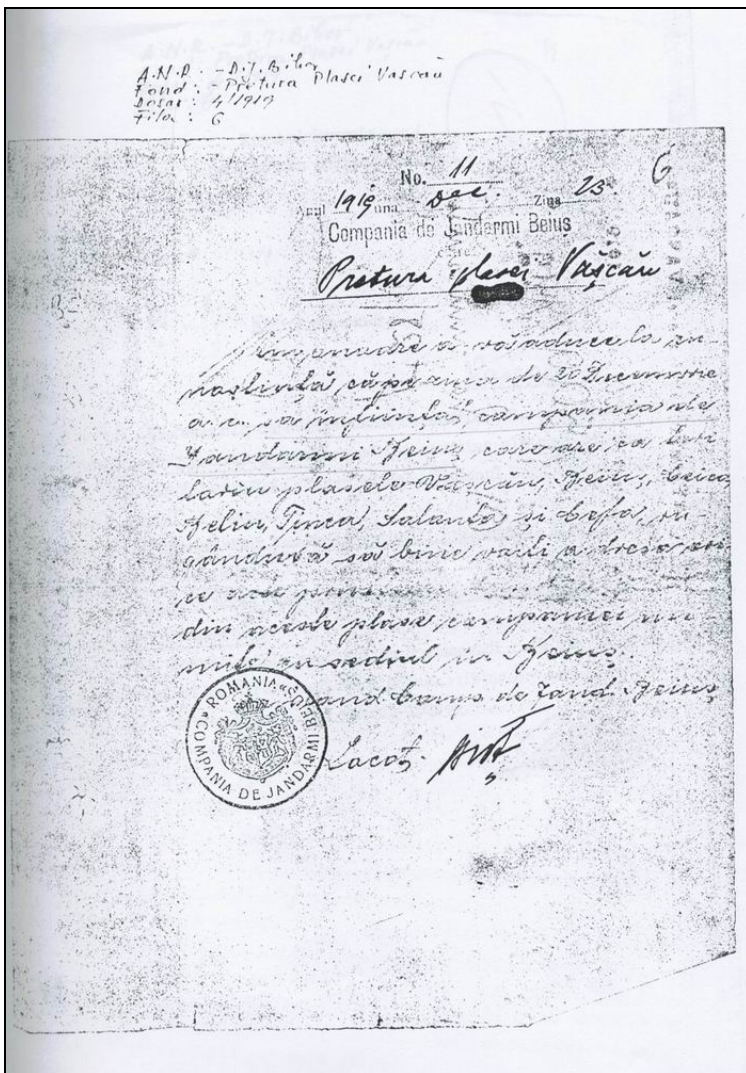
Pagină din Registrul istoric al Regimentului 7 jandarmi; 1 aprilie 1919

3.

Adresa trimisa de Compania de jandarmi Beius domnului Prim-pretor al orasului Vascau prin care se anunta infiintarea acestei formatiuni

4.

Adresă trimisă de Compania de jandarmi Beiuş domnului Prim-pretor al oraşului Vaşcău prin care se anunţa înfiinţarea acestei formaţiuni

5.

Concept. 3

1311. *Ordin circular confidențial № 2.* UI

Art. 1.
Oficierii unguri și primirea lor în serviciul activ al armatei maghiare. № 1385/1920

Ad № 203/5037/1920 al Direcțiunii Poliției și Siguranței Generale Cluj. Va înaintăm în copie (mai jos) nota informativă primită dela Corp II. Arm., rugându-se să lăvească și nega fostilor ofițeri unguri eliberarea astorfel de acte justificative, cari le-ar putea servi la scopurile amintite în notă și prioritar la situația lor militară - și a recerca de urgență în mod confidențial autoritățile române din loc, pentru conformare întocmai.

Copie. Ministerul de Războiu lăgar să fi dat o ordonanță în baza căreia se primește în serviciul activ al armatei toți ofițerii aflați în prezent în străinătate sau pe teritoriul ocupat. Celor ce vor voi să beneficieze de aceste dispoziții, li-se pune condiția să justifice cu acte în regulă că au fost împiedecați de a se reîntoarce în Ungaria, arătând și dovedind tot cu acte, care le-a fost atitudinea în timpul petrecut în străinătate, sau în teritoriile ocupate.

Oradea-mare, la 11 Mai 1920.

[Signature]

A. N. A. - A. T. Bihor
Fond: Proiecții de Politică
- ordine circulare -
In. 29/1920

Ordin circular confidențial: ofițerii unguri și primirea lor în serviciul activ al armatei maghiare

6.

533

A.N.R. - J. J. Bihor
 Fond: Prefectura plasei Vascau
 Dosar: nr. 4/1919
 Filă: 533

Copia: Regatul României, Consiliul Dirigent Resortul Internelor.
 Nr. 9057-1919. Clui Prefect al județului, Oradea-Mare. Brigada de
 jandarmi sa plânga, ca în corespondența cu fașățile de jandarmarie
 se folosește de către oficiile administrative nu ton porușilor, ne-
 competent. Rinevitița mure la cunoștința oficiilor administrative,
 ca în corespondența cu jandarmaria sa folosească tonul cărașunzator
 legi depre jandarmaria Art. 3. în scșul carnia în tar de ordin
 ce, oate coras, ca de către prefect murei de comandantul de com-
 nie, platon și gradat, iac de către subprefect și prim-proșeri numai
 cu unitatile, cari au ca șef un gradat. Tăbitu, la 8 August 1919. P.
 șiful de resort; Subșcriero, ilegibilă, consilier de resort; Subșcri-
 ero ilegibilă consilier de secție de resort.

Subprefectură județului Bihor.

10030
 -----Nr.
 1919

08801

 0191

Tuturer: Eximpretoșilor

Ordinul Consiliul Dirigent Resortul de interne
 9057-1919 în copie se po cunona pentru stire acomodare.
 Oradea-Mare, la 8 August 1919.

Subprefect

Adresă trimisă de către subprefectul județului Bihor referitor la modul de adresare către Compania de jandarmi Oradea Mare

7.

A.N.R. - D. J. Bițor
Fond: Prefura Plăteci Vascau
Dosar: 4 11919
Fila: 516

516

Proces verbal.

Luat în secdința antistieci communală din comuna Timbrăveni
în anul 1919 sept. 20.

Se făcă:

Joan Tîrba, president și primar. Joan Ulicia jurat
Joan Pătar, al doilea primar. Joan Gârba jurat și
Edmund Flaga, secretar cerueal.

Secretariul cerueal cetește ordinul dot de domnul prim prefur
sub N.º. 655/1919. În înțelesul ordinului trebură organi-
zată o comisie pentru conserierea cailor și a trăsurilor.

Hotărâre:

Antistieci communală a organizat comisie după um
umează:

Joan Tîrba, president Joan Pătar, membru din
Aficiu membri: Edmund Flaga secretar cerueal și
Comandantul postului de jandarmi din Timbrăveni.

Nefiind alt obiect procesul verbal se încheacă.

J. C. I.

Secretar

Joan Tîrba &
president.
Joan Pătar &
membru.

Plutonier Chișcau
Comandantul postului de jandarmi.

Proces verbal privind comisia comunală din care făcea parte și șeful postului de jandarmi referitor la conserierea cailor și trăsurilor

M. M. Raimundsondt Király ⁹² Belényesi ^{darab}
 Vil. Raimundsondt Király
 Pártfogó Rendőrség Főosztály
 Leírás a vád és megkeresés
 A járnari Pártfogó Rendszer
 Vaszkó
 Belényesi Rendőrség
 Kérlek, hogy a magyarszoroson
 rendőrségi igazgatás Belényesi Rendőrség
 megkeresés. Mivel a vád és megkeresés
 és Vaszkó is a rendőrség Magyarországon
 A jelenlegi gyenge helyzetű vád letétel
 feladatok az egyes önkéntesek által nem
 megvalósítható.
 A jelenlegi megkeresés romlás miatt
 a járőrök lefegyverzését miként erre
 megjelölt katonai katonaközpontban,
 azonnal megvalósítani kérem.
 Adódik kérem a járőrszolgálat
 kérésükkel, a követelések kérésre letétele.
 Mindem leírásról és katonai rendőrség
 megkereséséről, stb. kérek meg a szükséges
 járnari rendőrség.

Adresă trimisă de Jandarmeria maghiară din Beiuș către
 prim-pretorul din Vașcău prin care se comunică existența
 în continuare a acestei jandarmerii și că își va relua
 activitatea din nou (dovedește faptul că jandarmeria și
 administrația maghiară nu cedau de bună voie locul
 jandarmeriei și administrației românești)

2578 MONITORUL OFICIAL Nr. 69 24 Martie 1929

MESAJE REGALE ȘI COMUNICATE ALE CASEI M. S. REGELUI

MINISTERUL AFACERILOR STRAINE

Sămbătă, 23 Martie 1929, la ora 12, Exc. Sa D-l Charles Gustave Idman, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii Finlandeze, a fost primit în audiență oficială, la Palatul Regal din Capitală, cu ceremonialul obișnuit.

Exc. Sa D-l Charles Gustave Idman a avut onoare a remite Înaltei Regențe, în prezența D-lui Ministru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine, scriso-

rile sale de acreditare pe lângă M. S. Regele.

După terminarea audienței oficiale, Exc. Sa D-l Charles Gustave Idman a fost reconduc la ospelul său cu acelaș ceremonial ca la sosire.

DECRETE REGALE

PRESEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI

MIHAI I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,
La toți de față și viitori, sănătate:
Ampru raportului președintelui Consiliului Nostru de Miniștri cu Nr. 2224 din 22 Martie 1929,

Am decretat și decretăm:
Art. I. Se acordă un concediu, lru a merge în misiune în străinătate, d-lui general Henry Cihoski, ministru secretar de Stat la Departamentul Războiului, cu începere dela 23 tie 1929.

Art. II. D. Iuliu Maniu, președinte Consiliului Nostru de Miniștri, este încredințat cu interimatul Departamentului Războiului până la întoarcere post a titularului.

Art. III. Președintele Consiliului Nostru de Miniștri este însărcinat cu executarea prezentului decret.

Dat în București, la 22 Martie în numele Măiestrării Sale Reșetei MIHAI NICOLAE, Principe al României, MIRON, Patriarhul României, GHEORGHE BUZDUGAN, Președintele Consiliului de Miniștri,
Iuliu Maniu. Nr.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

MIHAI I,
Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,
La toți de față și viitori, sănătate:
Adunările legiuitoare au votat și adoptat, iar Noi sancționăm ce urmează:

LEGE

PENTRU
Organizarea jandarmeriei rurale

TITLUL I

Dispozițiuni generale

Art. 1. — Jandarmeria rurală este un corp organizat militarăște, instituit pentru a veghea, în comunele rurale, la siguranța de Stat, la menținerea ordinii publice, precum și la executarea legilor și regulamentelor.

Art. 2. — Jandarmeria rurală face parte din Ministerul de Interne.

Pentru serviciul său ordinar și extraordinar ea stă la dispoziția autorităților, cărora legile le conferă atribuțiuni de poliție generală.

Art. 3. — Poziția, disciplina, înaintările și condițiunile de căsătorie ale ofițerilor sunt supuse dispozițiilor din legile și regulamentele militare, cari se vor exercita prin autoritatea Ministerului de Război.

Disciplina jandarmilor reangajați este de asemenea supusă dispozițiilor din legile și regulamentele militare, afară de excepțiunile prevăzute în legea de față.

TITLUL II

Organizarea jandarmeriei rurale

CAPITOLUL I

Formațiuni teritoriale, servicii și școli

Art. 4. — Organizațiunea jandarmeriei rurale cuprinde formațiuni teritoriale, servicii și școli.

Formațiunile teritoriale cuprind: oșter secții, legiuni, inspectorate și un inspectorat general.

Art. 5. — Mai multe comune rurale formează teritoriul unui post de jandarmi. În mod excepțional, el va cuprinde teritoriul unei singure comune, în cazul când întinderea, densitatea populației și importanța comunei sau interesul ordinii și siguranței publice vor necesita aceasta.

Postul va fi condus de un jandarm, șef de post, ajutat de jandarmi necesari, număr total neputând fi mai mic ca 5 jandarmi.

2

Pagină din Monitorul Oficial nr. 69/24.03.1929 privind
legea organizării jandarmeriei rurale

11.

3868		MONITORUL OFICIAL Nr. 109		28 Mai 1929
Legiunea jandarmi rurali Bihor				
Reședința în orașul Oradea				
Cuprinde: 6 secții, 33 posturi				
Nr. curent	Denumirea secției de jandarmi rurali	Denumirea postului de jandarmi rurali	Reședința	Comunele și satele ce intră în întinderea teritorială
1	Aleșd	—	Aleșd	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
2		Aleșd	Aleșd	Aleșd, Lugasul-de-Sus, Lugasul-de-Jos, Peștiș, Tinaud, Huta-Voevozi, Auscov, Lunșoara și Groși.
3		Peștera	Peștera	Peștera, Butăni, Aștileu, Căcuciu-Nou, Căcuciu-Vechi, Călășeni, Călătea, Măgești, Josani, Orțiștea și Dobriciaști.
4		Bratea	Bratea	Bratea, Băluia, Dameș, Valea-Neagră-de-Criș și Bezna
5		Barad	Barad	Barad, Cetea, Barazel, Cornișel, Valea-Mare-de-Criș.
6		Remeți	Remeți	Remeți, Bulz, Larău și Ponoara.
7		Tejche	Tejche	Tejche, Chișteag, Holar și Subpiatra.
8		Vlad	Vlad	Vad, Birtiu, Gheghie, Topa-de-Criș și Suncuiș.
9	Bihor	—	Bihor	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
10		Băile Felix	Băile Felix	Băile Felix, Haicu, Hidiseșul-de-Sus, Hidiseșul-de-Jos, Belfia, Seliuș, Sant-Martin, Routău, Merlău, Siumigiu, Ceheiu și Cordău.
11		Episcopia B.	Episcopia B.	Episcopia-Bihorului, Paleu, Saldabagiul-Mic și Uilacul-de-Munte.
12		Sautău	Sautău	Sautău-Mic, Borș, Sautău-Mare, Sautian, Biharia, Covaceu, Borș și Santău.
13		Nojorid	Nojorid	Nojorid, Apateu, Chișirid și Savacu.
14		Tărian	Tărian	Tărian, Giriș-de-Criș, Palota și Sant-Andrei.
15	Cefa	—	Cefa	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
16		Cefa	Cefa	Cefa, Atiaș și Inăud.
17		Leș	Leș	Leș, Bicaciu, Gepiu și Panșa.
18		Sânt Nicolau	Sânt Nicolau	Sănnicolau, Dorechiu, Rait, Cheresig și Tobaliu.
19	Marghita	—	Marghita	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
20		Abrămuți	Abrămuți	Abrămuți, Buduslau, Crestur, Fancica, Petreu și Albiș.
21		Bale	Bale	Bale, Almașul-Mare, Almașul-Mic, Ghida, Marginea, Satul-Barba, Saldabagiul-de-Bărcău și Suplacul-de-Bărcău.
22		Derna	Derna	Derna, Dornișoara, Sacalsău, Tria și Budău.
23		Mișca	Mișca	Mișca, Chișlaz. San-Lazar, Chiraleu, Tanteu și Bagei.
24		Marghita	Marghita	Marghita, Abram, Cohani, Cheti, Chenetea, Itan, Dijir, Suing și Chiribiș.
25		Popești	Popești	Popești, Baramlaca, Guzap, Pădurea-Neagră, Socet, Spurcan, Varviz, Voevozi, Varzar și Ciutelec.
26	Salard	—	Salard	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
27		Diosig	Diosig	Diosig, Coliu, Cadea-Mare, Iancu.
28		Salard	Salard	Salard, Ciuholu, Fegerim, Sfârna, Sârbi și Santimbreu.
29		Siștero	Siștero	Siștere, Almaș, Cetar, Susturoj și Tantelec.

5870		MONITORUL OFICIAL Nr. 109		23 Mai 1929
Legiunea jandarmi rurali Beiuș				
Reședința în orașul Beiuș				
Cuprinde: 6 secții, 27 posturi				
Nr. curent	Denumirea secției de jandarmi rurali	Denumirea postului de jandarmi rurali	Reședința	Comunele și satele ce intră în întinderea teritorială
1	Pocola	—	Pocola	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
2		Uliac Debeiuș	Uliac Debeiuș	Uliac Debeiuș, Barz, Forâu, Prisaca, Veleni Debeiuș, Dumbrăvița-de-Codru Pochișca-de-Beliu, Sănicolaul-de-Beiuș, Soimi, Ursad și Urviș.
3		Pocola	Pocola	Pocola, Feneriș, Petrani, Saamartin-de-Beiuș, Finiș, Fiziș, Ioaniș, Sancuiș, Delani, Drăgoteni, Remetea și Siaranus-Petroasa.
4		Răbăgani	Răbăgani	Albești, Cosdeni, Iliđiș, Silișteța Pomezeu, Săucani și Răbăgani.
5		Căbești	Căbești-Roșia	Roșia, Joan-Guirbești, Meziad, Sohadal, Lazuri și Căbești.
6		Budureasa	Budureasa	Curățele, Cărbunari, Soca, Săliște-Beiuș, Tâlpî, Teleac, Beinșele, Burda, Creșnea, Nimăești, Pociovaliște și Budureasa.
7		Târcaia	Târcaia	Drăgănești, Mireag, Buntești, Târcaia, Tătăreni, Belegeni, Miziaș, Negru, Sebeș, Țigănești-de-Beiuș, Ferice, Lești, Păeni-de-Jos, Păeni de Sus și Săud.
8	Beliu	—	Beliu	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
9		Ucuiș	Ucuiș	Oleca, Ucuiș, Calacea, Susag și Tălmaciui.
10		Craiova	Craiova	Craiova, Mărâș, Chișlaca, Coroiu, Rogoz-Beliu, Slad, Ciunțești, Hadișel, Secaciu și Stoenești.
11		Agriș	Agriș	Agriș, Baftoi, Comănești, Hașnaș și Urviș-Beliu.
12		Beliu	Beliu	Beliu, Archiș, Bănești, Bachia, Mocirla, Făgădău, Bărzești, Cărând, Groșeni, Nermiș și Sac.
13	Ceica	—	Ceica	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
14		Dobrești	Dobrești	Dobrești, Pomezeu, Hadișel, Luca-Spire, Cămpani, Sitan, Spinul Pomezeu, Vaiani, Cârpești-Mari, Crăncești, Topa-de-Jos și Topa-de-Sus.
15		Vintere	Vintere	Vintere, Sămbăta, Lupoiaia, Halod, Rogoz, Soldabagiu-Mic, Copăceni-Ogești, Rotărești, Vărășani, Dumbrăvița, Făroșag, Hadiș și Valea Mare de Codru.
16		Ceica	Ceica	Ceica, Drăgești, Cârpești-Mici, Ceisoara, Corbești, Dușești, Incești, Topești, Bucum, Bucuroaia, Catiglet și Stacoș.
17		Tășad	Tășad	Tășad, Lăzăreni, Sânteleac, Bicăcel, Calea Mare, Cărăndoi, Cărăuzel, Dicănești, Găulung și Mihălaș.
18	Salonta	—	Salonta	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
19		Mădăraș	Mădăraș	Mădăraș, Homorog și Marțibaja.
20		Tulca	Tulca	Tulca și Arpășel.
21		Ciuneghin	Ciuneghin	Ciuneghin, Gherocu și Baiu.
22		Tâmașda	Tâmașda	Tâmașda și Ant.
23	Tinca	—	Tinca	Comunele ce intră în întinderea teritorială a posturilor ce o compun.
24		Tinca	Tinca	Tinca, Cociuba-Mare, Gurbedin, Moclar, Râpa și Căoșjd.
25		Ilusășu	Ilusășu-de-Tinca	Fanău, Chepiș, Ilusășu-de-Tinca, Oșand, Ianojda, Mersig și Săittelec.

TABEL
de salarizarea șefilor de secție

A.

GRADE	Salaria civilă		Solda de bază		Indemnitate de activitate		Indemnitate de chirie		Ajutor familial		Sempet și spor		Gradația I		Gradația II		TOTAL drepturi	Soacda sumă nimpensabilă	Suma rămasă și nimpensabilă	IMPOZIT		TOTAL sumă de plată		OBSERVAȚIUNI		
	Leu		Leu		Leu		Leu		Leu		Leu		Leu		Leu					Leu		Leu			Leu	
	4%	8%	4%	8%	4%	8%	4%	8%	4%	8%	4%	8%	4%	8%	4%	8%				4%	8%	4%	8%		4%	8%
Șefi de secție cu chirie	Căsat. cu 3 copii	346	313	577	404	289	5.390	500	—	6.643	750	5.893	400	451	814	6.881	—	6.881	—	6.881	—	—	—	6.881		
	" 2 "	346	313	577	404	478	5.256	500	—	6.482	750	5.672	400	434	594	6.738	—	6.738	—	6.738	—	—	6.738			
	" 1 copil	346	313	577	404	415	5.077	500	—	6.485	750	5.435	400	415	575	5.911	—	5.911	—	5.911	—	—	5.911			
	" fără copii	346	313	577	86	—	4.845	500	—	6.434	750	5.384	400	411	571	5.865	—	5.865	—	5.865	—	—	5.865			
Șefi de secție graduația I cu chirie	Căsat. cu 3 copii	346	313	577	404	289	5.390	500	—	7.142	750	6.392	400	491	851	6.791	—	6.791	—	6.791	—	—	6.791			
	" 2 "	346	313	577	404	478	5.256	500	—	6.922	750	6.172	400	474	834	6.588	—	6.588	—	6.588	—	—	6.588			
	" 1 copil	346	313	577	404	415	5.077	500	—	6.683	750	5.996	400	455	815	6.370	—	6.370	—	6.370	—	—	6.370			
	" fără copii	346	313	577	86	—	4.572	500	—	6.403	750	5.653	400	432	592	6.211	—	6.211	—	6.211	—	—	6.211			
Șefi de secție graduația II cu chirie	Căsat. cu 3 copii	346	313	577	404	289	5.390	500	—	7.619	750	6.862	400	591	7.411	—	7.411	—	7.411	—	—	—	7.411			
	" 2 "	346	313	577	404	478	5.256	500	—	7.435	750	6.685	400	514	7.048	—	7.048	—	7.048	—	—	—	7.048			
	" 1 copil	346	313	577	404	415	5.077	500	—	7.435	750	6.685	400	475	835	6.839	—	6.839	—	6.839	—	—	6.839			
	" fără copii	346	313	577	86	—	4.938	500	—	6.903	750	6.153	400	473	6.626	—	6.626	—	6.626	—	—	—	6.626			
Șefi de secție graduația II cu chirie	Căsat. cu 3 copii	346	313	577	404	289	5.390	500	—	6.530	750	5.780	400	442	592	6.228	—	6.228	—	6.228	—	—	6.228			
	" 2 "	346	313	577	404	478	5.256	500	—	6.310	750	5.560	400	442	592	6.152	—	6.152	—	6.152	—	—	6.152			
	" 1 copil	346	313	577	404	415	5.077	500	—	6.310	750	5.560	400	442	592	6.152	—	6.152	—	6.152	—	—	6.152			
	" fără copii	346	313	577	86	—	4.572	500	—	6.310	750	5.560	400	442	592	6.152	—	6.152	—	6.152	—	—	6.152			

Acest tabel litera A, dimpreună cu legea și tabelele B, C, D, E, F, G și H, la dânsa anexate, s'a votat de Senat în ședința dela 13 Iulie anul 1929 și s'a adoptat cu unanimitate de optzeci și unu voturi.

Vice-președinte, T. SIMONOVICI.
(L. S. S.)

Secretar, R. Agliceriu.

Acest tabel litera A, dimpreună cu legea și tabelele B, C, D, E, F, G și H, la dânsa anexate s'a votat de Adunarea deputaților în ședința dela 20 Iulie anul 1929 și s'a adoptat cu unanimitate de una sută douăzecișase voturi.

Vice-președinte, E. HAȚIEGANU;
(L. S. A. D.)

Secretar, N. Badeni.

Tabel cu salarizarea șefilor de secție (Monitorul Oficial nr. 171/05.08.1929)

14.

Secretomb

No. *40*

1939 Luna *Mai* ziua *19*

LEGIUNEA JAND. BIHOR
POSTUL JAND. ATEAȘ
Către

C E R C U L R E C R U T E B I H O R .
Având în vedere ordinul D-stre Nr. ~~1534~~ 1534/939 secret, referitor la funcționarea postului de pândă ce ia ființă în caz de mob. după cum am studiat aceste chestiune conținat următoarele:

a/Postul de pândă când a funcționat a funcționat la primărie în mijlocul comunei așa că de la primărie nu se poate observa nimic și spre frontieră, deci ar necesita ca să se ia măsurile de a fixa postul de pândă locul unde să stea.

b/Legăturile telefonice nu sunt de și este instalat telefon decurând la primăria Ateș cu legătura numai cu notariatul Cefa, deci lucru care nu putem conta aproape ca cum nici nu ar exista din cauză că dacă vrei și ești obligat conform ordinului cu Nr. de mai sus a ține legătura cu centru de informații din Vadul Carol II, este cam greșit din cauză ca trebuie să predați cea ce vrei să raportați la Cefa apoi Cefa o va transmite după studiul persoanelor civile din primărie așa ca în loc să ajungă în câteva secunde la locul destinat o se ajungă în câteva ore ba chiar cu text schimbat, din care cauză a suferi poate interesul siguranței Statului și al armatei.

Motivul care e mai, dai la postul de telefon și peste un servitor care nu mai știe ce vorbește și așa se petrece timpul.

c/La personalul numit pentru postul de pândă le necesită cel puțin măștile individuale, și aparate de observator.

d/De prezent chiar aparatul telefonic e defect, e infolisibil.

Din partea noastră pentru bunul mers al serviciului în această direcție după cum am luat înțelegere cu D-1 locot. comandantul Plutonului de grăniceri din Cefa e de dorit ca aparatul telefonic să se pună în legătură cu centrala telefoanelor iar dacă va fi nevoie să de achita abonament primăria comunei Ateș e atât de bogată ca să plătească acel abonament lucru pe care l'am și discutat cu D-1 primar al comunei Ateș care e de acord.

Aceasta sa observat și din partea D-lor ofițeri ce a fost pe la Cefa dela Statul major.

Dăm mai jos un caz întâmplat și anume în ziua de 3 Maiu 1939 pe la orele 18,55 a trecut peste frontieră din Ungaria un avion maghiar din direcția Ugreș Ungaria, care sau dus peste frontiera spre Oradea am încercat să raportăm locului îndrept momentan așa că numai pe la orele 21 sera am răsușit a da această informație dar și așa a ajuns poică la locul de destinație.

*Daș că lui noit o ordonam
să se instaleze la
Postul de pândă
Al. Otan de la Ateș*

22 MAI 1939

Bis 3 dup Post

Centrul de Recrutare

No. *8917*

22 MAI 1939

ROMANIA
LEGIUNEA JAND. BIHOR
POSTUL JAND. ATEAȘ

Adresă trimisă de postul de jandarmi Ateaș către Legiunea de jandarmi Bihor

15.

COMANDAMENTUL CORPULUI DE JANDARMI
Serviciul Jandarmerie

COMUNICAT:
Până la posturile
de jandarmi inclusiv

Maramures 49

Ordin Special de Urmărire Nr. 29.823
din 24 Octombrie 1939

Urmare la ordinul special de urmărire Nr. 29.350 din 18 Octombrie 1939.
Luați cunoștință și de fotografia reprodusă mai jos a spionului și

*Luati cunostinta
si de fotografia
reprodusa
mai jos
a spionului
si*

teroristului urmărit prin ordinul special de urmărire Nr. 29,350/939 și
intensificați urmărirea pentru identificarea și prinderea lui cu orice preț.

Comandantul Corpului de Jandarmi
General de Divizie I. BENGLIU

Șeful Serviciului Jandarmerie
Colonel ȘT. GHEROVICI

Ordin de urmărire generală

16.

COMANDAMENTUL CORPULUI DE JANDARMI
Serviciul Jandarmerie

INTRA... Nr. 2930
Anul 1939

COMUNICAT:
Până la Posturile de
Jandarmi inclusiv.

*Sunt cunoscut
5-pe numele
de... J.M.*

Ordin special de urmărire Nr. 29.350

din 18 Octombrie 1939

Urmăriți cu cea mai mare stăruință pe individul a cărui fotografie se reproduce alăturat și al cărui nume nu este cunoscut.

Fiind un spion și terorist periculos, își schimbă des numele, servindu-se și de acte false.

Semnamente: Etatea 34-35 ani, statura potrivită, mai mult scund, fruntea înaltă și înclinată, păr castaniu bogat și neted, pomeții obrazilor eșiți, nasul drept cu o ușoară cocoasă la mijloc, urechile mari și puțin îndepărtate, *din când în când își lasă mustață, favoriți și barbă.*

Are mersul legănat în felul oamenilor dela munte.

Imbrăcat simplu.

Jandarmeria își va face un punct de onoare din identificarea și arestarea acestui individ periculos, raportând imediat telegrafic cifrat, Comandamentului.

**Comandantul Corpului de Jandarmi
General de Divizie I. BENGLIU**

Ordine de urmărire generală

17.

A.N.R. - Bihor
Fond: I. G. Oradea
Anul: 1940 - 1941
Fila: 4

4

Telefon Nr. 1807
din 13 Septembrie 1940

INSPECTORATUL REGIONAL JANDARMI TIMIȘOARA
către
LEGIUNEA JANDARMI 1 - Bihor

1/. - Decretul Lege Nr. 2370 republicat în M.Of.Nr. 166/20 Iulie 1940, prin care s'a contopit Jandarmeria cu Poliția, precum și de reorganizarea Jandarmeriei, S'AU ANULAT. -

- Imediat se vor lua măsuri ca aceste două Instituții să se despartă, începându-și activitatea lor cași înainte de contopire. -

2/. - Pentru Jandarmerie - cu subunitățile sale, intră în vigoare imediat și se aplică în totul Legea Jandarmeriei, Statutul Jandarmeriei și Regulamentul Legii din 1929. -

INSPECTOR REG. DE JANDARMI TIMIȘOARA
Colonel Iosif Ioan Sârbu

Pentru conformitate
Marian Casaru

Ordin telefonic trimis de Inspectoratul Regional de Jandarmi Timișoara către Legiunea de Jandarmi Bihor prin care se comunică abrogarea decretului de contopire a Poliției cu Jandarmeria

COMANDANTII UNITATII

mr. POPA Mihai
(1954-1956)

cpt. VÎLCEANU
Pantelimon
(1953-1954)

col. COSTACHE Constantin
(1954-1957)

col BRÂNCOVEANU
Mircea (1959-1964)

gl. mr. (r.) STRĂUȚI Petru
(1968-1979)

col. (r.) GROZAV Ioan-Nuc
(1985-1990)

col. (r.) PAL Ioan
(1979-1985)

BUHAI Petru
(1990-1993)

col. (r.) DEMIAN Ștefan
(1994-2002)

col. ȘOFINEȚI Dorul
(2002- 2004)

Lt. Col. Ioan HULUBAN
(2004-)

ȘEFII DE STAT MAJOR

lt. col. (r.) LUȚĂ Constantin
(1971-1983)

col. (r.) DOBLE Vasile
(1986-1988)

col. (r.) VASILE Niculae
(1983-1986)

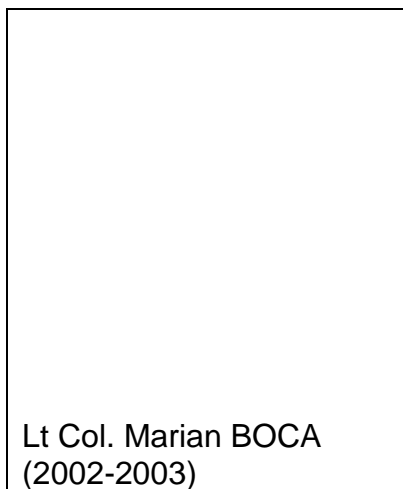
col. (r.) CHIPEA Florian
stânga (1986-2000)

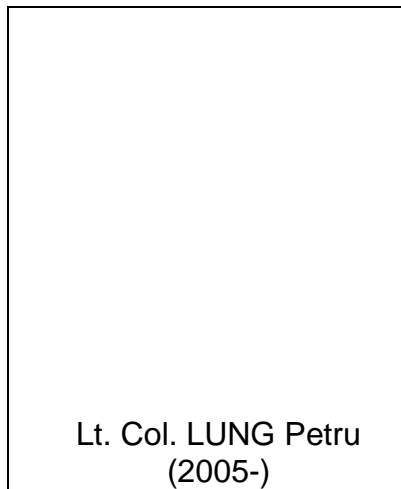
col. (r.) POBIRCI Ion
(2001-2002)

lt. col. HULUBAN Ioan
(2003-2004)

Lt Col. Marian BOCA
(2002-2003)

Lt. Col. LUNG Petru
(2005-)

LOCTIITORII COMANDANTULUI

lt. col. NEDELCU Moise (primul
din stânga); Loctiitor pentru
Ordine Publică, lt. col. BABA
Gheorghe(2004)
lt. col. LUȚĂ Constantin
(dreapta).

lt. col. BURDUHOS
Constantin (dreapta), loctiitor
pentru logistică (1989-2002)

lt. col. JUTEA Mihai
Loctiitor tehnic (1990-1996)

lt. col. CÂMPEANU
Adrian (2004-)

ASPECTE DIN ACTIVITATEA UNITĂȚII

Defilarea Batalionului Securitate pe străzile orașului Oradea (1973)

Pregătirea Batalionului Securitate pentru defilare, cu ocazia depunerii jurământului militar (1975)

Depunerea jurământului militar (1976)

Comanda unității Batalionului Securitate Oradea defilând cu ocazia depunerii jurământului militar - de la stânga la dreapta - lt. col. **STRAUȚI PETRU**, comandant Brigadă; lt. col. **LUȚĂ CONSTANTIN**, șef de stat major; lt. col. **MOCANU PETRE**, loctiitor tehnic (1984)

Depunerea jurământului militar: defilarea: cdt. B.mr. **GROZAV IOAN-NUC** și loctiitorii lt. col.**BABA GHEORGHE**, loctiitor pentru servicii și tehnică, mr. **CHIPEA FLORIAN**, șef de stat major;mr. **POBIRCI ION** – loctiitor politic (1989)

De la stânga la dreapta: lt. col. **PAL IOAN** – loctiitor politic, lt. col. **STRAUȚI PETRU** – cdt. B., Adj. Min. de Int.gl. lt. **DĂNESCU ALEXANDRU** Cdt. Bg. Sec.TM col. **BUȘESCU IOAN**, lt. col. **LUȚĂ CONSTANTIN** – șef de stat major, lt. col. **BABA GHEORGHE** – loctiitor pentru servicii și tehnică (1972)

Şeful de stat major - mr. **LUŢĂ CONSTANTIN**, loctiitor
comandant pentru servicii - mr. **BABA GHEORGHE**,
instructor U.T.C. lt. maj. **SOTOC AUREL** (1972)

Comandanţii de plutoane ai Batalionului Securitate
Oradea, împreună cu şeful de stat major (1974)

Cadre din Batalionul Securitate Oradea (1974)

Cadre ale Batalionului Securitate Oradea (1982)

Gl. mr. **BUȘESCU IOAN** – Comandant Brigada Securitate Timișoara cu ocazia ieșirii la pensie a șefului de stat major **LUȚĂ CONSTANTIN** și loțșitorului politic lt. col. **NEDELCU MOISE** (aprilie 1983)

Loțșitorii comandantului: șef de stat major – cpt. **VASILE NICULAI**, loțșitor pentru servicii și tehnic – lt. col. **BABA GHEORGHE**, loțșitor politic – cpt. **POBIRCI ION** (1985)

Cadre din Batalionul de Securitate, 1985

Cadre din Batalionul Jandarmi Oradea (1995)

Dinamoviada de atletism, Oradea (1996)

Premierea concurenților la „Dinamoviada de Tir” (1999)

mr. LUNG Petru (ofițer cu pregătire fizică) împreună cu instructorul de judo din China care a antrenat militarii jandarmi din Oradea timp de 30 de zile (1998)

Ținute militare de jandarm (soldați și ofițeri)

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Lucrări de specialitate:

- Gl. Bg. (r.) Mihalache D. Vasile, Gl. Bg. (r.) Suciu P. Ioan: *Istoria Jandarmerie Române (1850-2000)*, Editura Sylvi, București, 2000.
- Gl. d. dr. Anghel Andreescu, Col. drd. Neculai Munteanu, Col. dr. Octavian Burciu, Cpt. Viorel Andromie: *Istoria Jandarmeriei Române (manual)*, Editura M.I., București, 2000.
- Gl. Bg. Cornel Oprean, Lt. col. Corneliu Nuț, Lt. col. Ion Pobirci: *Jandarmeria arde-leană – tradiție și contemporaneitate*, Editura Dacia, Cluj, 1999.
- Universitatea Oradea *Munții Apuseni II/1996*, Lt. col. Ion Pobirci: *Unele aspecte privind instituția Jandarmeriei în județul Bihor și în Transilvania*.
- Revista Jandarmeriei nr. 4-5/1997, Lt. col. Ion Pobirci: *Aspecte privind instituția Jandarmeriei în județul Bihor*.
- Gl. mr. Oprean Cornel, Lt. col. Ion Pobirci, mr. Nuț Corneliu: *Documentar cuprinzând file din istoria Brigăzii de Jandarmi Cluj-Napoca*, Cluj, 1995.
- Gl. Bg. Vasile Mihalache, col. (r.) Ioan P. Suciu: *Pagini dintr-o istorie nescrisă*, Editura M.I., București, 1993.
- Gl. mr. (r.) Ioan P. Suciu, mr. Lazăr Chiriac: *Jandarmii în războaiele armatei române – Bătălia pentru stăpânirea capitalei și curățirea teritoriului național de trupele germane (august-septembrie 1944)*, Editura Tempus, București-România 1994.
- Antonio Faur: *Destinul tragic al românilor basarabeni și bucovineni aflați pe teritoriul Bihorului (1944-1945)*, Editura Presa universitară clujeană, Cluj-Napoca, 1998.

- Antonio Faur: *Manifestări ale spiritului revizionist în județele din nord-vestul României (1944-1945)*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2003.
- Nicolae Mișu: *Structuri militare românești în tranziție, 1944-1947*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 2002.
- Enciclopedia României, vol. I, Istoricul Administrației locale;
- Enciclopedia României, vol. II, Corpurile speciale;
- Îndrumător în Arhivele Statului, Filiala Cluj, vol. II, București, 1985;
- Aletheia nr. 5/1995, S.O.S.S.B., Universitatea Oradea, Vasile Tutula Gărzile Naționale din Transilvania;
- Revista Jandarmeriei, nr. 7-8/1929;
- Revista Subofițerilor, nr. 245-247/1936;

Arhivele Naționale Române, București:

- Istoricul Jandarmeriei Române, Dosar nr. 1/1893-1933;
- Istoricul Regimentului 7 jandarmi, Dosar nr. 1/1919-1947, Fond Inspectorate de Jandarmi Teritoriale;
- Registrul istoric al Inspectoratului 4 Jandarmi Cluj, Dosar nr. 614/1918-1929, Fond Inspectorate de Jandarmi Teritoriale (I.J.T.);
- Istoricul Jandarmeriei pe anul 1943, Dosar nr. 3/1943, Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei;
- Registrul istoric al Trupelor de Securitate, Dosar nr. 1/1949;
- Registrul istoric al Inspectoratului General al Jandarmeriei (I.G.J.), Dosar 16/1033-1946;
- Fond I.G.J., Dosar nr. 43/1945 (Instrucțiuni și Ordine Circulare Generale), Dosar nr. 1/1943, Dosar nr. 10/1947, Dosar nr. 2/1944, Dosar nr. 19/1932, Dosar nr. 3/1948, Dosar nr. 330/1943, Dosar nr. 459/1932 (Ordine Circulare Generale), Dosar nr. 488/1932;

- Fond I.J.T., Dosar nr. 20/1948, Dosar nr. 329/1918-1929, Dosar nr. 315/1943 (Dosar cu Jurnalul de operații de la 1 aprilie 1943-10 noiembrie 1943), Dosar nr. 467/1939, Dosar nr. 328/1946, Dosar nr. 417/1948;

- Fond Direcția Generală a Poliției (D.G.P.), Dosar nr. 238/1940, Dosar nr. 4/1920, Dosar nr. 1/1940, Dosar nr. 8/1940.

- Fond Președinția Consiliului de Miniștri, Dosar nr. 112/1944, Inventar 2336, Dosar nr. 14/1948.

- Fond Ministerul de Interne – Diverse, Dosar nr. 3/1918-1940, Dosar nr. 1/1921-1931 – privind Istoricul Corpului de Jandarmi, Dosar nr. 1/1927.

Arhivele Naționale, Direcția Județeană Bihor:

- Fond Legiunea de Jandarmi Bihor, Inventar nr. 32, Dosar nr. 1/1932-1948, Dosar nr. 7/1941-1942, Dosar nr. 1/1939, Dosar nr. 10/1945;

- Fond Inspectoratul de Jandarmi Oradea (I.J. Oradea), Dosar nr. 7/1940-1941, Dosar nr. 19/1938, Dosar nr. 10/1945, Dosar nr. 36/1946, Dosar nr. 15/1944-1945;

- Fond Comitetul Județean Bihor al P.C.R., Dosar nr. 47/1946-1947;

- Fond Prefectura de Poliție, Inventar nr. 29/1920.

SUMMARY

This book presents the most important events of the Romanian Unit of „jandarmi” Oradea during the years, from the first company of jandarmi in Bihor on 1-th of April 1919, till ours days.

The book is structured on three parts; in the very first part they are presents the aspects of military unit activity, from the beginning till the abolish of it, at the beginning of 1949. In the second part are presents the aspects of security battalion of Oradea, who was set up shortly through the Decret of setting up of “Jandarmeria Română” and creation of security troupes; the third part presents the activity of Security battalion of Oradea during the Romanian Revolution in December 1989 and restablish in 1990 the “jandarmi” unit Oradea, by the Decision of Romanian Gouverment no. 0749/05.07.1990.

The book is interesting, offering to the readers the chance to gather documentation and clarify some problems about the activity of “jandarmi” unit from Oradea during the years, what was security troupes and what was their duty. It is anexed 16 copies of documents and many photografs of the commanders, their deputy and aspects of unit activity.

So, read and enjoy the book!

CUPRINS

Notă asupra lucrării	p.3
Cuvântul autorilor	p.7
Considerații de ordin general privind înființarea Jandarmeriei în România	p.9
Aspecte privind instituția jandarmeriei în județul Bihor între anii 1919-1928	p.11
1929 – an important pentru jandarmerie	p.21
Evoluția formațiunilor de jandarmi din Bihor (1929-1939)	p.25
Jandarmeria bihoreană în perioada anilor 1940- 1944	p.30
Formațiunile de jandarmi din Bihor. Pregătire, executarea misiunilor și culegerea de informații (1930-1944).....	p.36
Formațiunile de jandarmi din bihor la sfârșitul anului 1944	p.48
Situația formațiunilor de jandarmi din Bihor în prima parte a anului 1945. Revenirea la reședințele inițiale	p.50
Aspecte privind activitatea jandarmeriei din Bihor în perioada iulie 1945–ianuarie 1949	p.55
Desființarea formațiunilor de jandarmi și înființarea trupelor de securitate	p.66
Activitatea batalionului de securitate Oradea pe timpul evenimentelor din decembrie 1989 ...	p.80
Aspecte din activitatea batalionului (1990-2004)	p.97
Documente	p.103
Fotografii	p.120
Fibliografie selectivă	p.135
Summary	p.136

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
S.C.TIPO IMPEX S.R.L. - EDITURA TIPO MC
STR. TUDOR VLADIMIRESCU NR.1, Ap. 13,
TEL/FAX : **0359 411 574**

Consultant științific: *Drd. Constantin MOȘINCAT*

Culegere text: *Olaru CLAUDIU*

Coperta: *Costel CĂRĂIANU*

Rezumat: *Ioan Cristian POBIRCI*

Format: 15x21

Bun de tipar: 20.03 2005

Hârtie offset: 70 g/mp

Tipar : *tiraj 150 ex.*

Editura

Oradea

2005

ISBN 973-86526-9-3

